

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

IV
ЖС-17131
1926-1-24
1-12

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМЕНІ
ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ.

21441/XII

Ч.

1926р.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАСНОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

У ЛЬВОВІ

21441

21441

РІЧНИК XII

1937

Львів, 1937.

В ПРАКАРНІ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 12.

07

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО
„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

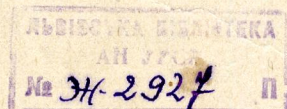
У ЛЬВОВІ.

21.441.

РІЧНИК XII.

21441

ЛЬВІВ, 1926.

З ДРУКАРНІ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ „ДІЛО“, ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10.

СИРСКИЙ ТООПОДАР

ОБЛАСТНОЕ ТОВАРИЩЕСТВО ТООПОДАРСКОГО

"СИРСКИЙ ТООПОДАР"

СИРСКИЙ

21.11.11

БИБЛИОТЕКА XII

ЖЗЗ

1911.11.21

С ДРУЖИНОМ ВЛАДАРИЦА СЕРБИЈА ДИНАСТИЈА КАРЛОVIЧИХ

ЗМІСТ:

Бараболі:

	Стор.
Поправа смаку	30, 45
Вчасні	60, 75
Збір бараболь	153
Неврожай	191

Безробіття в Польщі:

Поміч у виживленню	31
Стан безробіття	46
На поміч безробітним	176

Безроги:

Пожирання і розтратування молодих	44
Солення паші	45
Годівля безрог у Чехів	53
Заграничний попит	62
Зимова годівля	169
Як обходитися з льохою і поросятами	180

Бібліографія:

„Як вибрати коня“	15
Календар Волинських хліборобів	32
„Плекання телят“	32
„Сільський Світ“	47
„Сільський Господар“ на Вел. Україні	64
„Кооперативне Буяківництво“	64
„Нова Громада“	64
„Сільсько-господарський Пролетар“	64
„Радянський Селянин“	64
„Селянський кредит“	64
„Пасічник“	64
„Пчоларство“	64
„Ветеринарний лікар“	144

Блощиці:

Як визбутися	30
Средство на блощиці	143

Будівельне питання в Польщі

Буряни:

Межі і дороги розсадниками	45
Боротьба з бодяками	173

Ветеринарний poradник:

Кровава моч	74
Жеребці і реєстрація розплодових кобил	54, 74
Звихнення чи розтягнення жил у скотини	74
Боляк чи чирак на тілі скотини	74
Розколення копита	74
Масць на відпарення і рани у коней	80
Уважати на копита у коней	86
Швайцарська сонда	91
Скаженина	120
Охват	152

Віча господарські і наради:

	Стор.
В Уличнім	43
В Жовкві	43
В Стрілиськах нових	43
В Самбіршині	63
В Стриганцях	79
В Богатківцях	79
В Стефковій	91
В Сяноці	91
В Угнові	141

Водні спілки

Волинь:

Господарський огляд	42, 56
Гончарство	128

Воевідські водні комісії:

Участь „С. Г.“	10
--------------------------	----

Воевідські комісії перегляду огерів:

Участь „С. Г.“	10
--------------------------	----

Гірієна чоловіка:

Проти кашлю і хрипки	30
Проти попарення і попечення	45
Проти болю зубів	61
Тамування крові	61
„Куряча сліпота“	75
Мухи розсадниками хоріб	77
Вплив віку родичів на здоровля дітей	176

Головна Рада „С. Г.“:

Спільними силами (Комунікат)	1
Звідомлення із засідань Вид. Гол. Ради 10,	107
Меморіал о допомоту краєви і відповідь правительства	31
Засілові кредити (К.)	58
Про насіння конюшини (К.)	59
Приділ денатурованого цукру (К.)	112
Меморіал о участь „С. Г.“ в комісіях кваліфікаційних і відповідь правительства	126
Конкурс на преміювані сіялки (К.)	127
Зорганізування помочі для потерпілих від живлових нещасть (К.)	139
В справі закупна штучних погноїв (К.)	139
В справі кредитів на кваліфіковане насіння (К.)	140
Засілові кредити для рідників на території львівського воевідства (К.)	157
В справі сплати засілових кредитів з 1924 року (К.)	157
В справі дрібних селянських кредитів Держ. Рільн. Банку (К.)	157
Прольонгата засілових кредитів з 1925 і 1926 р.	192

Господарство загальне:

Стор.

✓ Причини нашого господарського лихоліття	2
В чім можемо шадити	8, 177
Дорожнеча в Європі	32
Як збільшити врожаї	33
✓ Економічне положення зах. українських земель до війни	69
Каси хорих для робітників	80
✓ Як уладити господарство	100
Господарство у Данців	111
✓ Кілька уваг в господарстві	122
✓ Причини непоплатности господарки	123
Завдання хлібороба по жнивах	129
Сільсько-господарський музей	145
Контролюймо власну працю в господарстві	147
✓ Підвисшення прибутковости селянського господарства	161
Власні вироби	178
Господарські записки	188
Хмілярство на зах. українських землях	189

Гуси:

Раси і господарська вартість	67
Вода для гусей	103

Державна Рільнича Рада:

Звідомлення	9, 26
-----------------------	-------

Залізо:

Чищення від ржи	45
Відкручування заржавілої шрубки	176

Засіви:

Охорона перед воронами	45
На злих засівах не доробишся	45

Збіжжа:

Вивозова тарифа	31
Запаси жита в Польщі	47
Стухле	62
Ціни жита	80
Жнива	104
Видатність бобу	109
Збір гороху	127
Микулицьке жито	128
На яких землях управляти жито і пшеницю	143
Запаси збіжжа на вивіз	176
Ефективна вага (огортка)	192

Земельна реформа:

✓ Земельний закон з 28. грудня 1925 р.	17
✓ Маєтки, обняті примусовою парпеляцією в 1926 р.	18
Земельний закон в очах польських селян	32
Додаткові вияснення	47
Парцеляція в гірських повітах	160

Земельний Банк Гіпот.

24

Їжак в господарстві

78

Календар господарський

76, 87, 138, 174

Капуста:

На пашу	73
Зараза капусти	94
Квашення	143

Каси хорих для робітників

80

Качки:

Вода	103
----------------	-----

Кертиця в господарстві

Стор.

78

Китайці:

Управа рілі	96
-----------------------	----

Кінський зуб:

На пашу	73
-------------------	----

Коні:

Некваліфіковані огери	15
Ликавість у коня	29
Як пойти	29
Бігунка у лошат	44
Жеребці і реєстрація розплодових кобил	54, 74
Стрихуються	61
Кормлення бараболями	62
Випровадження коня з горючого будинку	175

Команиця біла:

На зелений гній	61
---------------------------	----

Комасація ґрунтів:

Закон з 31. липня 1923 р.	95, 98
-----------------------------------	--------

Конюшина:

Гноєння	29
Сушення	93

Кооперація:

✓ Розвиток у нас	8
✓ Значіння для рільництва	47, 49
✓ Кооперація у Чехів а у нас	50
✓ Життєві потреби укр. села а кооперація	97
В місяцеві кооперативного свята	145

Кропива:

Господарська вартість	45
---------------------------------	----

Кружки „С. Г.“:

Опаки	28
Стріліска нові	44
Коршів	59
Саранчуки	59
Гиновичі	59
Ценів	59
Козівка	59
Лапшин	59
Сопів	78
Годи	78
Добровідка	78
Пядики	78
Чернева	78
Винники	78
Богатківці	79
Тенетиска	108
Вощанці	158

Кури:

Рациональне плекання	13, 40
Почім пізнати добрі яйця	45
Годівля і раси	88, 93, 103
Штучна вилягарня і квочка	144, 162
Коли оплачується годівля	175
Торговля яйцями	190

Курси господарські:

В Лапшині	27
„ Любичі Князі	27, 43
„ Львові	27
„ Купновичах	43

В Стрию	57
„ Коломиї	59
„ Загір'ю	79
„ Отинії	79
„ Дрогобичи	157

Кухонні поради:

Склеєння збитого горшка	60
Змивання товстого начиння	60
Миття столів і пр.	61
Шпари в цегриках і др.	61
Блят (чищення)	61
Свіжість хліба	60
Переховування муки	85
Кришення цибулі без запаху	45
Чищення ножів, ложок	110
Миття рук	110
Усушення плям з йодини	176
Цибуля	45, 191
Щоби бочки не текли і не задихали	191

Ласиця в господарстві	78
---------------------------------	----

Ластівка в господарстві	78
-----------------------------------	----

Лен і його значіння	68, 75, 164
Управа в Радянщині	96
Управа лену	192

Лилик в господарстві	78
--------------------------------	----

Лубін на зелений гній	24
Насіння	93, 127

Люцерна:

Гноєння	29
-------------------	----

Материнський порадник	32
Осторожно з дітьми	124

Медведик:

Як вигубити	110
-----------------------	-----

Межі полеві	101
-----------------------	-----

Меліорація ґрунту:

Меліораційне право	35, 52
Позички на відводнення	125
Меліорація ґрунтів	164

Миші:

Боротьба з мишами	39, 143
Розсадниками межі і дороги	45

Мита:

Уваги	118
-----------------	-----

Мід питний:

Як виробляти	103, 121
Податок від меду	143

Мід пчільний:

Як пожива	61
Чи фалшований	110

Міри поверхні ґрунту	25
--------------------------------	----

Молочарський конгрес в Парижі	64
---	----

Молочарський Союз Стрий	54, 57, 105
-----------------------------------	-------------

Мухи:

Конечність нищення	77, 94
Сила розмножування	160

Навози:

Гній в ріллі	5
Азотові складники	5
Зелені гної	24, 79, 153
Краєві штучні	31
Болото як гній	61
Салітрування	61
Уважати на гній і гноївку	85
Посів зелених гноїв	109
Величина гноївні	109
Кредити на штучні навози	128
Про кайніт	151
Коли і як вапнувати	175
Досвіди зі штучними навозами	180

Насіння:

Віднова	62
Кількість на гектар	79
Поліпшення	84
Байцування	137
Чи добрий рідкий посів	152
Чому жито не сходить	179

Недуги управних рослин	84
----------------------------------	----

Обезпечення від вогню	72
---------------------------------	----

Обезпечення від граду	159
---------------------------------	-----

Обезпечення худоби	47
------------------------------	----

Обув:

Щоби ноги не мерзли	12
Щоби золі не перемакали	30
Сушення чобіт	30
Неперемакальний	143

Овес:

Пробні поля	4
-----------------------	---

Озимина:

Охорона перед вивіянням і вимерзненням	15
Поправа	45, 61

Пасічництво:

Головні хиби	6
Про вулики	41, 165
Пчільні воші	54
Що треба знати пасічникам	95
Бджола в господарстві	102
Приділ денатурованого цукру	112
Пекучі питання	146
Добрі звичаї предків	170
Штучна вошина	182
Хто може займатися пасічництвом	192

Пасовиско:

Поправа	99
-------------------	----

Паша:

Солити чи ні	25
Парення січки чи полови	30
Ячмінна полова	62
Зелена паша	73, 109
Космата вика	114
Чи годиться годувати худобу мелясою	156
Сплісніле на гній, а не на пашу	159
Вивіз отрубів	191

Пашпорт на виїзд	95
----------------------------	----

Пліт тревалий	105
-------------------------	-----

Плодозмін:

Як упорядкувати	20
---------------------------	----

	Стор.
Що почім сіяти	70
Подвійний хосен з ґрунту в році	75, 87
Податковий радник:	
Податки в 1926 р. 11, 31, 80,	93
Будинковий податок	46
Зізнання про дохід	47
Доходовий податок	63
Доручування платничих візвань	92
Податковий уряд і півки	96
Яких річей не вільно за податки ліци- тувати	110
Податок від нерухомостей в сільських громадах	142
Підвижка податків о 10%	142
Податок від овочевого вина і меду	143
Відрочення ліцитації забораних предметів за податки	144
Податок в збіжжю	158
Військовий податок	175
† Посмертна згадка:	
Кирило Кахникевич	81
Почва галицьких ґрунтів	131
Почтові оплати	80
Правний радник:	
Охорона праці в рільництві 19,	82
Правна охорона арендарів ґрунту	76
Тарифові пільги на заграничні машини і апарати	95
Сплата векслів	128
Зниження відсотків від позичок	142
Канцелярія безплатної правової поради	144
Вільний оборот валютами	144
Прольонгата засілових кредитів до листо- пада 1927 р.	160
Обмеження відсотків від кредитів	160
Закріплення землі на власність	170
Нечесні конкуренції	181
Відкриття крамниці	186
Викуп промислових свідоцтв	187
Стемплеві оплати	191
Природничі відомості:	
Як твориться град	95
Життя рослини	130
Охорона краси природи	149
Промисл горільняний в Польщі	101
Ціна спіритусу	128
Промисл домашній:	
Вільний від податку 11,	43
Угнівські шевці в обороні домашнього промислу	12
Промисл молочарський у нас	39
Недорога ледівня	160
Сироварський промисл в Карпатах	178
Редакція „С. Г.“:	
О приєднання передплатників	10
Конкурсні статті	63
Зі святом Воскресення	65
В місяцеві кооперативного свята	145
Рибне господарство:	
Як збільшити приріст риби в селянських ставах	149

	Стор.
Дешо про рибне господарство	154
Ріжні господарські поради:	
Як позбутися в зимі задухи в пивниці чи коморі	30
Осторожно з залізними предметами в часі грозовиці	110
Як пізнати якість полотна	176
Питльована чи разова мука	190
Ріжні відомості:	
Що коштує оден поїзд	96
Що буде з учителями	111
Рілля:	
Весняна обрібка	28
Незнаний спосіб орки	52
Підкладання стерні	100
Боронувати підклад чи ні	153
Орка під зиму	169
Рогатий скот:	
Обильний подій у коров	3
Як обходитися з видоєм	23
Живлення бараболями	29
Щоби корова не копала 30,	46
Обмеження вивозу	31
Загальне кормлення	36
Докладно здоювати	44
Бігунка у телят	44
Доєння коров перед отеленням	45
Воші на телятах	62
Мухи зменшують дохід	77
Значіння ваги на худобу 12,	86
Як доїти	92
Найтання омаста	93
Охорона перед прищицею	114
Раси	115
Чи треба чесати	119
Уваги при хованню худоби	123
Дешо з годівлі	134
Справлення друкарської помилки	136
Як поїти	137
Збут у гірського населення	144
Вибір телят до хову	155
Охорона перед сухотами	181
Розсади:	
Садження	76
Ропуха в господарстві	78
Садівництво:	
Робота в саді в лютім	28
Мотиль прядка перстенівка	45
Чорний грибок	55
Вартість садівництва	55
Городова масть	60
Нищення моху	61
Люцерна і конюшина в садах	61
Рак	62
Гноєння садів	75
Робота в червні	87
Муравлі на деревах	94
Збір овочів	127
Самоходів країна	12
Сани:	
Уваги	7
Сераделя на зелений гній	24, 93

Сільсько-господарська освіта	3
Сіножать :	
Поправа	44
Весняні роботи	60
Купини і кретовиння	60
Збита градом	93
Сінокоси	109
Збір сіна	127
Роботи під зиму	177
Слимак полевий	80
Сова в рільництві	78
Сонішник :	
Під вікнами хати	29
Господарська вартість	61
Стайня :	
Білення	29, 77
Статут :	
Зміна статуту Філій і Кружків „С. Г.“	11
Стемплеві оплати :	
Увільнення	11
Стодола :	
Добрий тік	45
Тік без глини	94
Тачки	46
Топінамбур	79
Трієр	132
Тютюн :	
Управа в 1926 р.	41, 72
Беріться до управи	51
✓ Державний дохід тютюневий	80
Грошеві зачети	128
Трафіки	190
Україна Велика :	
Господарський огляд	42
Сільське господарство	63
Наука пасічництва	63
Селянська організація	86
Вугіль	87
Збільшення худоби	107
Електрика на службі селу	107
Управа тютюну	125
Як посилати пачки на Велику Україну	128
Кілько є господ. скоту на Вел. Україні	156
Хмільництво	171
Господарські школи	174
Розкопи старовини	174
Сільсько-господарський словар	190
Бюджет	190
Філії „С. Г.“ :	
Бережани	27, 44, 59, 79
Березів	108
Бучач	157
Городенка	79
Доброміль	44
Жовква	28, 59, 125

Коломия	78
Комарно	108, 126, 174
Косів	28
Львів	78, 108, 158
Миколаїв над Дністром	158
Мостиська	78
Надвірна	91
Отинія	28, 44, 125
Переґінсько	60
Перемишль	92, 108
Печеніжин	44, 59, 109, 158
Рогатин	28, 43, 60
Рудки	28, 79, 108, 158
Стрий	28, 190
Сянік	28, 44, 91, 125
Тернопіль	60
Угнів	27, 125
Устрики дол.	157
Ходорів	60
Ярослав	92
Фінансове положення в Польщі	63
Хата :	
Як розморозити шиби	30
Як нищити блохи	94, 143
Гашення вогню в комині	159
Кіт на вікна	175
„Центросоюз“ Львів	26
Цвіти :	
Свіжість	30
Чехи :	
Продукція і виживлення населення в ци- фрах	47
Богаті, бо мають свою державу	115
Про пасовиска на Моравах	160
Сільсько-господарське шкільництво	171, 179
Дохід з лісів	191
Шинкарство :	
Право заборони	11
Боротьба з алькоголем	35
Чому чоловік не	47
Дохід держави з алькоголю	80
Ще про боротьбу з шинкарством	176, 187
Школа торговельна „Просвіти“ :	
Вписи	112
Школи господарські :	
Коршів	27
Значіння господ. шкіл	31
Миловання	63, 114
Укр. Госп. Акад. в Подебрадах	106, 138, 156
Угерці Винявські	109
Бережниця	111
Суходіл	111
Господарські школи в Польщі (огортка)	176
Щурі :	
Вигублювання	46, 94, 143
Найбільше щурів в Парижі	111
Ящірка в господарстві	78

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 "

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 долар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,

Львів, вул. Зіморовича ч. 20,
I поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 "
Чверть сторінки 40 "
Одна осьма сторінки . . . 25 "
Дрібні оголошення по 10 сотиків
від слова.

„ЦЕНТРОСОЮЗ“

СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ

КООПЕРАТИВА З ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ УДІЛАМИ

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ЗІМОРОВИЧА 20.

Адреса для телегр.: ЦЕНТРОСОЮЗ, ЛЬВІВ, ТЕЛЕФОН Ч. 94, 2116.

ДОСТАВЛЯЄ

через кооперативи, або де таких нема, безпосередно рільникам:

ШТУЧНІ НАВОЗИ, РІЛЬНИЧІ
МАШИНИ І ЗНАРЯДДЯ, НАСІННЯ
ЗБІЖ, ЯРИН І ТРАВ, ТОВАРІ
СПОЖИВЧІ І ГАЛЯНТЕРІЙНІ.

Купує і посередничить в продажі рільничих продуктів, як
збіжжа, фасоля, яйця і клоче.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КООПЕРАТИВНИЙ БАНК

КРАЄВИЙ СОЮЗ КРЕДИТОВИЙ

У ЛЬВОВІ, РИНОК Ч. 10.

(Ч. телефону 233, Конто Почт. Щадн. ч. 143.467)
є центральною касою українських Кооператив.

Запасні фонди має ульоквані у власній II-поверховій камениці у Львові при вулиці 3-го мая ч. 15., в будівельній площі о 16 будівельних парцелях і маєтности Черниця к. Бродів.

Приймає щадничі вкладки від 1 золотого і більші капітали до обороту в чужій і золотовій валюті, з забезпеченням перед девалюацією та опроцентує їх від 12% в гору після умови, залежно від висоти капіталу і часу льокати.

Кооперативи повинні вкладати всі свої зайві капітали в тійже Центральній Касі та за її посередництвом полагоджувати всякі свої фінансові справи.

Твори івана Франка: 1) „Панські жарти“, 2) „Із днів журби“, 3) „Semper tiro“, 4) „Зів'яле листя“, 5) „Борислав сміється“, 6) „Великий шум“, 7) „Як Юра Шикманюк брив Черемош“ — до набуття в книгарні ім. Шевченка.

Найвищий час промі-
няти сирівці, як

ЛЕН І КОНОПЛІ

на готові полотна, обруси, пайги, сукна і інші матерії. Найкраще і найсовісніше переводить обмін одинока того рода

Українська Акційна Спілка „ПОЛОТНО“

у Львові, вул. Городецька ч. 95.

Посилки з провінції полагоджується оборотно. Шліть свої сирівці чим скорше з довірям до Української фірми „ПОЛОТНО“, Львів, вул. Городецька ч. 95.

Кошти посилок залізницею оплачуємо самі!

МАКС ГЛЯЗЕРМАН

Ритівничий заклад, виріб кавчукових печаток (стамп-лій) і відливання таблиць.

ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА Ч. 19.

Для кооператив, Читалень „Прогресу“, Кружків, і Філій „Сільського Господаря“ окремі пільги і знижені ціни!

Замовлення виконує оборотно!

Філія: ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА Ч. 1.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ФАБРИКА ЦЕМЕНТОВИХ ВИРОБІВ ЮРІЯ ГРИЦАКА

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ПІЯРІВ БІЧНА Ч. 54 А.

ТЕЛЕФОН 30—78.

ВИКОНУЄ ВСЯКОГО РОДУ РОБОТИ БЕТОНЯРСЬКІ, ЯКІ ВХОДЯТЬ В СЕЙ ОБСЯГ, А ЗОКРЕМА: БЕТОНИ НА КЕРНИЦІ, ВОДОПРОВОДИ, РУРИ НА МОСТИ, БЕТОНОВІ ЗБІРНИКИ НА ВОДУ, РУРИ ДО ДРЕНУВАННЯ ґРУНТІВ, НА КАНАЛИ, БЕТОНОВІ ПЛИТИ НА ХІДНИКИ ТА БЕТОНОВІ ГОСПО- — ДАРСЬКІ БУДИНКИ. —

**ДЛЯ СЕЛЯН ОКРЕМІ
ПІЛЬГИ І ЗНИЖКИ!**

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 „

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 долар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,
Львів, вул. Зіморовича ч. 20,
I поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 „
Чверть сторінки 40 „
Одна осьма сторінки 25 „
Дрібні оголошення по 10 сотиків
від слова.

Спільними силами!

Серед повоєнної руїни господарського життя підняло Краєве Товариство господарське „Сільський Господар“ у Львові — осередна станова організація українського хліборобства, видавання в 1920. році „Господарського Часопису“, розпочинаючи ось так X. річник свого фахового письма, присвяченого справам рільництва.

Село, обезсилене воєнними втратами, заняте в першу чергу відбудовою знищених рільничих варстатів власними силами, оглядалося за джерелами нового доходу, щоби не попасти на край нужди.

Понеслися з Головної Ради „Сільського Господаря“ кличі організування села на основах самопомочі вже в лютім 1920. року. Залунав в краю клич організації кооператив і первісні рамці „Господарського Часопису“ за вузкими стали для нових способів організації села. Останнє число X. річника „Господарського Часопису“ присвячено майже в цілості справам кооперації.

Колиж нова програма праці організації села, усталена Головною Радою „Сільського Господаря“ і принята центральними культурно-освітними і кооперативними організаціями, лягла в основу статуту Комітету Організації Кооператив у Львові, „Сільський Господар“ згідно з його призначенням, обняв в році 1921. пропаганду кооперативної організації села. Тож XI. річник його періодичного видавництва виходив вже як „Господарсько-кооперативний Часопис“, стаючи одночасно і органом „Комітету Організації Кооператив“.

По скріпленню Краєвого Союзу Ревізійного, якого Рада в р. 1922. унаслідила всі права К. О. К., а одночасно „Сільський Господар“ задля не достачі фондів не був в спроможності продовжувати видавництва „Господарсько-кооперативного Часо-

пису“, видавання його в році 1922. переняв на себе Краєвий Союз Ревізійний, продовжуючи отсе видавництво до сьогоднішнього дня, як спільний орган тих установ, які в 1921. році утворили Комітет Організації Кооператив у Львові, між ними і Сільського Господаря.

По пяти роках організаційної праці в краю заходить потреба обнови чисто фахового сільсько-господарського часопису, відтяжуючи „Господарсько-кооперативний Часопис“ від обовязку міщення технічно-рільничих статей в хосен статей присвячених пропаганді сільсько-господарської кооперації. Рівночасно осередна українська сільсько-господарська корпорація відчуває потребу власного органу.

З роком 1926. приступає Головна Рада Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар“ у Львові до віднови власного періодичного письма і як XII. його річник подає українському рільництву популярний господарський часопис під назвою „Сільський Господар“, поки що, як місячник.

Метою „Сільського Господаря“ є — стати огнищем розвою сільсько-господарської культури села і оборонцем станових і господарських інтересів нашого селянства та допомогою Ревізійному Союзови Українських Кооператив у його праці над будовою чистих сільсько-господарських кооператив, згідно з його програмою.

В сій цілі міститиме „Сільський Господар“ фахові статті з усіх областей сільського господарства враз з ветеринарією, огляди господарського положення нашого села, провідні організаційні вказівки, статті про права і обовязки селянського стану враз з правними порадами дотично його оборони, огляди станової організації і економічного положення селян в иньших краях, хроніку

українського господарського життя, огляди сільсько-господарських видавництв і часописів і т. и. Як офіційний орган міститиме всі відозви і комунікати і вісти про працю Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар“ у Львові, його Філій і Кружків.

Завдання отсі — сповнить наше видавництво, як що загаль наших рільників, сільсько-господар-

ські установи і кооперація в краю, підпре Головну Раду ділом, співпрацюючи з видавництвом і поширюючи його на нашому селі.

Спільними силами — об'єднані спільною думкою — надіємось дійти до спільної мети: господарське відродження нашого села.

Головна Рада Краєвого Тов. Господарського „Сільський Господар“ у Львові.

Де причини нашого господарського лихоліття?

Сьогодні для нікого не є тайною, що в Польщі і промисл і торгівля і рільництво і всі господарські галузи та установи від найбільших до найменших — котяться до упадку. Господарська катастрофа зависла над населенням. Населення попадає в щораз більшу нужду, безробіття шириться хоробливо, урядовцям обтинають платню. Доріжня страшна, хабарництво, протекції, лихва, спекуляції, ошукства, крадіжкі — ширяться як зараза.

Найбільше відбивається гроза господарської руїни на українських селянських масах. Вже сама довголітня світова війна, життя у вогких окопах під градом куль і гранатів, напняті нерви і мозок, безнастанна гроза смерті, викликали пригноблення душі, множество хоріб, каліцтва та неспосібність до праці. Ще більш потрясли нашим населенням події повоєнні.

Колиж остаточно вийшов наш селянин живим з тих завір'юх — попав в дома в ще більшу нужду. Села попалені, ниви порізані окопами. Звороти за воєнні чинитьби і шкоди та воєнні позички пропали, земельна культура обнизила. Треба було самим і без нічийої помочі ставати до відбудови. А тут уся надія рільника — збори зі жнив пропадали в інфляції марки, яка топилася в руках, так як пропали давні австрійські корони і царські рублі.

Рік 1923. рік багатий в жнива, не дав знову селянству ніяких доходів зі збору, бо заборона вивозу збіжжя за границю обнизила в краю ціну плодів так, що ціна їх була нища, як кошта продукції. Неврожай в 1924. році, повени в 1925. році, в слід за тим обдовження, вдобавку страшні податкові тягарі і доріжня потреб найконечніших у господарстві, а до того брак зарібків, це все довело до того, що наш селянин живе сьогодні в крайній нужді, з'їдаючи останки запасів поживи.

Як сам міністер скарбу каже, що господарство польське є над пропастью, то українське господарство вже є в пропасти. Ми сьогодні — як на згарищах. Маса людей бездомних, голодних, невдітих, без праці тиняються як по пожарищу. Тут і там хтось очунав з нещастя — зачинає зводити матеріал, решта безраді, — їх найперша журба: хліб хоть на найблищі дні. Многі, що могли би помочі, дивляться бездільно. Нема людей, що хотіли би й вміли би піднести на дусі, за собою потягнути до діла, нема кому вказати, як і від

чого зачати відбудову, щоби дістали працю і хліб всі безробітні, голодні.

Маси, що шукають виходу, йдуть за кимсь, як чують, що він може їх повести, як знають, що до проводу стає чоловік, який знає чого хоче.

Такими людьми, яким народ повинен вірити, є наша інтелігенція. Та, на жаль, майже вся наша інтелігенція, яка остала в краю — між народом — пригноблена й огірчена минулим, чимраз більше відгороджується від публичного життя, перестає ним інтересуватися і через це тратить орієнтацію про нинішнє положення, про нинішні потреби, затрачує почуття помочі. Тож не диво, що селянські маси, не бачучи співучасті і проводу, щораз більше зневірюються в свою інтелігенцію, часто шукають помочі там, де вона шкідлива й підступна, а це знову викликає зневіру інтелігенції до мас. І так живемо в блуднім колесі, а це якраз веде до ще гіршого.

Та ми мусимо ясно зрозуміти ось що:

Кожний народ — або продукує плоди і собі вистарчає, а якщо продає, то багатіє, або продає лише силу своїх людей і бідніє. Як вглянемо в нашу історію, то побачимо, що ми дотепер продукували і продавали лише свою чисельну робучу силу, бо самі не були в силі вижити себе на своїм і ще продати надмір плодів. Сьогодні і своїх сил продати не можемо, бо границі — на заграничний заробіток замкнені, а в чужих варстатах праці в краю для нас роботи нема. Лишається сьогодні хиба третій найстрашніший вихід, а саме: голод, хороби, замирання сил, а за тим повільне замирання цілого нашого організму.

Тож зрозуміймо, що судьба народу лежить днес у розв'язанню питання господарського, як питання осереднього, довкруги якого крутяться всі інші питання, як освітне, політичне, церковне. Господарський занепад нашої народної основи — селянства, мусить невідкично потягнути за собою занепад нашої культури духа, моралі, церкви, освіти, політичного життя, всіх організацій, а в слід за цим і тих, що на їх чолі чи при них стоять. Тож, як наша інтелігенція не хоче власної загибелі, мусить стрястися з задуми, вийти з власних закамків до праці, а вся наша праця — на якому-небудь полі — мусить мати в провідній думці основне питання: Чи це служить для двигнення нашого народного господарства? — *М. Творидло.*

Наш клич: Сільсько-господарська освіта!

В нинішніх тяжких часах треба науки головно тим, в яких руках пожива народу, це є нашим хліборобам. Наше найголовніше завдання: освіта селянства. Поляки зрозуміли це і при помочі державної влади зробили на полі освітньої праці між селянством великий крок вперед.

Пять високих державних господарських шкіл для мушин і один високий інститут для жіночого господарства, 12 середніх господарських шкіл, 98 низших шкіл рілних ріжного типу, в тім 26 жіночих, це дуже велике число. До того додати треба, що сільсько-господарську освіту ведуть ще польські господарські товариства, які об'єднують 7.500 господарських організацій для ширення господарської культури, а в них працює 250 інструкторів, що уладжують курси, виклади, ведуть дослідні стації, а їм помагають ще учителі з господарських шкіл. Образ цих інструкторських праць дасть нам хочби це, що в 1924, році вони уладили для польських рілників около 50.000 господарських викладів, 1200 коротких, а 80 довгих курсів господарських, видають кільканайцять сільсько-господарських газет, множество книжок.

А що ми зробили? Є одна однісінка господарська школа в Милованю і то отворена наново по війні з таким трудом, якби з каміння її витягнули. На 21 учеників, які там є, прийшли на поручення кооператив два, читалень „Просвіти“ один (аж зі стрижівського повіту), а одного вислав Союз Українських Інвалідів. Поклик до всіх повітових і місцевих установ, яких нараховується на тисячі, лишився без відгону. Зрозуміли поклик і післяли своїх синів самі селяне.

І ось прийшла зима, час до ширення освіти найдогідніший. Кількож цих курсів і лекцій зачалося в тім часі? Одинокі кооперативні організації копичинецького повіту зрозуміли як слід вагу ширення рільної культури і уладжують по селах ряд сільсько-господарських курсів, а селянство само причинюється до удержання учителів. Деякі кооперативні Союзи і Філії Сільськ. Господаря прийняли агрономів для ширення рільної культури, деякі уладили курси шиття і крою, відбулося декілька господарських віч по повітах, тут і там ще зголосилися деякі філії, що бажалиби курсів. Ось і вся робота. Треба нераз накидати філіям агрономів, а вони й прийняти їх не хочуть, бо мовляв, люде до курсів не мають охоти. Та практика доказує щось зовсім противного. Є приклади, що як де появиться агроном, люде самі його витають, радо слухають, просять, щоби заглянув до стайні, в сад, та порадив і самі покривають кошти його поїздки, лише щоби якась організація впровадила агронома в село, щоби заохотила люде.

Колись нарікали ми, що не маємо учителів агрономів. Сьогодні нарікаємо, що ті агрономи пхаються по установах.

Так дальше бути не може! Рільна господарка це одинокі сьогодні наші варстати праці. До них треба здобути собі доступ і ширити рільну освіту практично і теоретично.

За мало написати, що треба конче курсу і агронома, а як агроном приїде, відправити його з нічим, та наразити на кошт.

Ще час — ще зима не минула, ще мож приступити до зимових курсів. *Ортоскоп.*

В який спосіб запевнити собі найобильніший подій у коров?

1) Плекайте у ваших оборах породистий (расовий) товар, якого молочна здатність є усталена і дорогою наслідства переходить на приплід.

2) О молочній вартості поодиноких коров пересвідчитесь найліпше, записуючи щоденно видій корови в літрах. Як зрахуєте по році записки, дізнається, що варта корова що до молочности. Закладайте спілки для провірювання молочности.

3) Не тримайте в ваших оборах старих — хотьби породистих коров. По 10 тім отеленню здатність молочна корови скоро падає. Тому 12-літні корови ставляйте вже на опас, який в тім віці є ще скорий, тому і дешевий. Віддайте опасені старі корови на заріз, а місце їх заступайте тількими телицями.

4) Памятайте, що породистий товар лиш уміло кормлений і догляданий вивдячиться за се богатим удоєм.

Живіть молочну худобу до сита, а не лиш так, щоби вдержати її на ногах. Памятайте, що кожде звіря, яке має дати господарський пожиток, потребує крім корму для удержання життя конечно потрібного (бутовий корм), ще обильного корму витворчого. Цікавих господарів відсилаємо до книжочки о. Й. Раковського: „Головні основи годівлі домашних зьвірят“ часть II., стр. 72—73 і дальші. Памятайте, що за пустим жолобом навіть породиста молочна корова молока дати не може; бо з чогож його витворить в своїм тілі?

6) Як же ж найкраще кормити молочні корови, щоби підбичувати їх молочну здатність?

а) Найкращим кормом для молочних коров є паша:

- 1) легко стравна,
- 2) богата в білковину і товщ,
- 3) водяна сочиста.

Пашею такою є в першій мірі зелена паша (трави, люцерна, еспарзета і т. д.) всілякі бульби, (картофлі, топінамбур), бураки, бруква, морква, але тоді, як притім згодовується ядерні паші, богаті в білковину і в товщі, пр. збіжеву дерть („зьобровиня“), осипку, всілякі роди макухів.

б) Не забувайте, що молочна худоба мусить бути з часта поєна, вода не сміє бути студена. Найліпша є перестояла вода о теплоті 20—15 степнів Цельзія.

в) Здоровля і жвавий-бадьорий вигляд ваших коров не полишить нічого до бажання, як щоденно додавати будете до паші 4 декаграми соли, найліпше розпущеної в воді. Сіль спричинює правільне і скоре травлення, підносить апетит, корови стають їстовиті, жваві і мають милий вигляд, шерсть їх пристає і вилискується.

7) Старайтесь о добрі пасовиска, деби ваша худоба крім сонця і воздуху мала завсїгди буйну і свіжу траву. Не дуріть худоби громадськими неупішеними „пасовисками“, бо се ніякі пасовиска, а толоки порослі всілякими бурянами, особливо мороном в сухім положенню, а осетами і сосонками (падиволосом) в мокрім.

Меліоруйте пасовиска, підсівайте солодкими травами і аж опісля пасіть, поділивши пасовиско на ділянки (секції або кватири), щоби худоба ваша все мала свіжу травцю.

8) Плекайте оруддя молочні, звані жезели, які виділюють молоко, зглядно верхню їх підбудову-вими через відповідне що до способу і часу до-ення. Задачу доення є видобути на верх молоко, яке вимя в собі заключає і яке в часі доення по-встає через уміле нажимання вимени і дійок.

Пам'ятайте, що і найбільше вимя заключає в собі нараз не більше, як три літри молока. Решта молока твориться підчас доення і залежить якраз від належного і умілого доення.

Навчіться доїти цілою рукою, а не лиш „свер-кати“ двома пальцями. Здоюйте до чиста, щоби ані капля молока не лишилася у вимени. Пам'ятайте, що на кінці видоєне молоко є найвартніше, бо найтовстіше. Зле і недокладно доєні корови тратять молочну здібність.

Старайтеся доїти корови все в тім самім часі і то тричі денно.

Дворазове доення по дворах є конченістю лиш з причини робучих рук.

Корови доєні три рази денно дають більше молока, а у видою розмірно більше товщу, як доєні два рази.

Пересвідчитесь о тім, як порівнаєте скількість сметанки з ранного видою зі скількістю з полуд-невого і вечірного видою. Чим довший час уплине від одного доення до другого, тим менше буде товщу.

9) Не забувайте, що раціонально побудована стайня впливає і на здоровля і на висоту госпо-дарських пожитків у звірят.

Будуйте взірцеві стайні! Пляни подасть вам Краєве Товариство господарське „Сільський Го-сподар“ у Львові.

10) Доглядайте свою худобу ревно, дбайте о її чистоту через чищення і миття шкіри і через добру підстилку.

11) Не дражніть і не непокійте вашої худоби.

12) Пам'ятайте й це, що нерасова, з природи своєї немолочна корова много молока не дасть, хотьби її живити і розпадатися над нею!

Даремні будуть труди і видатки, молока вона дати не в силі.
Ю. Павликовський.

Пробні поля з часом сіяння ріжних сортів вівса.

Щоби переконатися, як впливає час сіяння на врожай ріжних сортів вівса, заложено в 1925. р. пробні поля в повіті Пшеворск, воєвід. Львів. Перед плодом були цукрові бураки. Грунт — чор-ноземний лес, підгрунт лес. Гноєння на гектар: 120 кг. сірчану амон., 350 кг. суперфосфату і 200 кг. потасової соли. — Обрібка: в осени орка; на ве-сню в березні пружинівка, звичайно і посівна бс-

є найліпший. Про це каже також народня посло-виця: „Сій овес в болото, будеш мати золото.“ Тому не було нашою цілею досліджувати річи доказані і давно експеріментально досліджені.

Стрічаючись у деяких господарських підруч-никах з реченням, що „овес сіяний пізно може дати ще вдоволяючий плід, треба тільки вибрати ранній сорт“, рішили ми провірити це пробую.

Висліди пробних піль з часом сіяння вівсів 1925. р.

НАЗВА СОРТУ	Дата по-сіву	Кількість повторень	З Е Р Н О					С О Л О М А				
			Числа безпосе-редні	%	Середні відхилення від стандарту	Числа зглядні	%	Числа безпосе-редні	%	Середні відхилення від стандарту	Числа зглядні	%
Побідник	I. 27. III.	6	8.88	122	+1.68	8.93	123	23.77	124	+4.57	23.70	124
Ранній Немерчанський	I.	6	8.61	119	+1.13	8.38	116	17.20	90	-1.91	17.32	91
Теодозія	I.	6	8.17	113	+1.21	8.46	117	22.75	119	+3.86	22.99	120
Стандарт Золот. Дош	II. 6. IV.	19	7.25	100	+0.00	7.25	100	19.13	100	+0.00	19.13	100
Теодозія	II.	6	6.27	87	-0.69	6.56	90	22.22	116	×3.32	22.45	117
Побідник	II.	6	6.15	85	-1.05	6.20	86	18.72	98	-0.48	18.65	97
Ранній Немерчанський	II.	6	5.70	79	-1.77	5.48	76	17.68	92	-1.42	17.71	93
Теодозія	III. 16. IV.	6	5.02	69	-1.94	5.31	73	19.39	101	×0.49	19.62	103
Побідник	III.	6	4.43	61	-2.77	4.48	62	13.73	72	-5.47	13.66	71
Ранній Немерчанський	III.	6	1.56	22	-5.41	1.34	18	11.70	61	-7.41	11.72	61

рона. Розмір грядок 60 м². До проби взято 3 сорти вівса. Теодозія, пізний; Побідник, середно-пізний; Ранній Немерчанський, ранній. — Стандардом був що 4-та грядка середно-пізний сорт Золотий Дош. Стандарт посіяно в II. речинці, це є 6. IV. Розслі-джувані прочі сорти посіяно в 3 речинцях: 27. III., 6. IV. і 16. IV., це є у відступах 10-денних. На морг сіяно 85 кг. В часі вегетації всі грядки сапано. Хворіб і ушкоджень не занотовано. Жато в міру сплості сортів і ріжних посівів. Всі грядки вимо-лочено на ручній машині 28—29. VIII.

Проб з часом сіяння вівса роблено в краю чимало. Всі вони виказують, що ранній посів

Висліди нашої проби ніяк не потверджують книжкового речення. Справа з часом посіву ріжних сортів вівса мається інакше, а саме: коли пізний сорт посіяний пізно дав ще зглядно досить до-брий врожай (збір), то ранній сорт посіяний пізно дав збір цілком маленький.

Ріжниця в % числах безпосередних для плоду зерна між посівом I. і III. для Теодозії (пізний) є: 44 проц.; для Побідника (середно-пізний): 61 проц.; для Немерчанського (ранній): 97 проц. Ріжниця ця для соломи для Теодозії є: 18 проц.; для Побід-ника 52 проц.; для Немерчанського: 29 проц.

Зерно до соломи у Теодозії, посів I. мається

як: 1 : 3; посів II.: 1 : 3·5; посів III.: 1 : 3·8; у По-
бідника: I.: 1 : 2; II.: 1 : 3; III.: 1 : 3·1; у Немер-
чанського: I.: 1 : 2; II.: 1 : 3·1 і III.: 1 : 7·5.

З цього бачимо, що пропорція зерна до со-
ломи в міру припізнення посіву змінюється на не-
користь зерна і це найбільше при ранніх сортах.
Реагування сортів на час посіву є так значне, що
ранніх сортів вівса до пізніх посівів брати не на-
лежить. Має це також чимале значіння для мето-
дика проб зі сортами збіжжа. Пробні поля з ріж-
ними сортами збіжжа, закладені пізно, не є у своїх
вислідах міродатні. *Інж. Осип Дідич.*

Гній в ріллі.

Приораний на ріллі гній, стерня, чи зелений
погній розкладаються й зложені складники стають
поживою для нових ростин. Сей розклад в ріллі
не відбувається „сам з себе“, а спричинюють його
бактерії, то є дрібненькі животинки, але лиш тоді,
як до приораного гною є можливий доступ воз-
духа. Як доступу нема, гній псується, ростини
з нього не будуть мати поживи.

Розклад гною відбувається в ріллі не нараз,
але два-три тижні, а то і рік, а навіть довше, раз
сильніше, раз слабше, залежно від доступу воз-
духа, від вохкості і від теплоти. Чим більший до-
ступ воздуха — тим скорше розкладається гній
і томуто на пісковатій ріллі гній скорше перегни-
ває, чим на тяжких землях. Як посушно і рілля
суха — бактеріям брак вохкості і гній нищиться.
Доброму розкладови гною в ріллі сприяє також
вапно. Якщо рілля має в собі багато вапна, роз-
клад іде дуже скоро.

З розложеного гною твориться газ, який на-
зивається квас вугляний, вода, соли азотного
квасу і амонякові. Се є доперва дійсна пожива
для ростин, бо гній нерозложений є для ростин
на поживу непридатний. Отсі соки поживні не
повстають відразу з гною. З дерева чи вугля не
буде відразу тепла, але дерево мусить згоріти
і заки огріє піч, повстає з дерева жар, що ще не
є попелом, але вже не є деревом. Подібно і на
ріллі діється з гном. З него повстає порошокнячка,
що ще не є тим соком поживним для ростин, але
не є вже гном. Порошокнячка грає велику ролю
в ріллі, бо така рілля, що має в собі порошокнячку
не так висихає, є все пухка і має в собі якби за-
пас висше згаданих поживних соків, котрі стало
з порошокнячки в ріллі витворюються, так як з жару
тепло в добре замкненій печі.

Буває, що з браку вапна порошокнячка в ріллі
квасніє, а тоді з неї не витворюються поживні соки
для ростин і така рілля родить погано. При по-
достатку вапна порошокнячка розкладається скоро,
а тимсамим дає багато поживних соків для ростин,
витворюючи згадані висше квас вугляний, воду
і амоняк, а витворений з порошокнячки амоняк пе-
ремінюють бактерії на сполуки квасу азотного.
Щоби в ріллі було якнайбільше тих бактерій, воз-
дух мусить мати — як ми вже казали — до ріллі
доступ і тому не треба гною за глибоко при-
орювати.

Не вільно гною держати на полі в купках,
бо він зникає там просто на очах — він „горить“
ще більше, чим в гноївні, а азот уходить з него
цілковито в воздух. На ніщо не придається най-
старанніший захід коло гною в стайні і на гно-
ївні, коли на полі не будемо його розкидати за-
раз за руками і в якнайкоротшім часі приорювати.
Як можливо, то треба приорати того самого дня,

коли гній вивезено, а се з тих самих причин, ізза
яких мусимо гній твердо і вохко на гноївні держати.
Якщо заходить потреба вивозити гній на поле
в зимі, то конечно треба його скидати на одну
кupu, а не на малі купки, сильно вбивати і обки-
дати землею, а весною розвозити по полю і за-
разже приорати. Часто буває в господарстві так,
що зараз гній приорати нема часу. Та все таки
конче треба бодай розкинути по ріллі (розтряса-
ти), але ніколи не держати в купках, бо земля
з розкиданого гною втягає в себе амоняк, а з ку-
пок остаються тільки пліші і вилягає збіжжа там,
де ті купки стояли, чи зимували. В неприоранім
гною тратимо ще крім того на масі, бо гній при
воздусі і сонцю та вітрах висихає, нидіє і тим са-
мим для господарства марно пропадає.

Приорювати гній треба так, щоби — як се
було описано — з него витворювалася в землі
порошокнячка, то значить, щоби воздух мав доступ
до приораного гною. На пісковатій землі можна
приорати гній глибоко. На тяжкій землі мілко,
особливо весною, коли треба, щоби під засівом
гній розкладався скоро. Тоді поживні соки, що
з гною витворюються, стаються придатні для ро-
стини в пригожий час, коли вона росте і розви-
вається. Не вільно приорювати весною гною гли-
боко та ще й в мокру землю, бо з того користи
не буде жадної. *Паляниця Гриць.*

Азотові складники гною і їх страти.

В гноєви даємо ростинам три головні страви:
азотові, потасові і фосфорові. Як їх в землі нема,
ростина не може розвиватися — гине. Як їх за-
мало, ростина росте марно. Гноїти треба так,
щоби було подостатком поживи. Як господар
обрахує собі, що котроїсь поживи ще буде за
мало в гноєви, бо ростина деякої поживи більше
потребує, то дає штучні гної. З азотових дає: са-
літру чілійську, азотняк, вапно азотове. З потасових
дає: каїніт, сіль потасову, попіл, а з фосфорових:
суперфосфат, томасину, кістянку.

В гноєви є — як ми вже сказали — всі ті
складники, але декотрого з них замало. Найча-
стійше бракує азотових. І то не тому, що їх за-
мало є в гноєви, але тому, що господар позволив
їм з гною втечи, ще заки його приорав. Як тільки
гній чи моч зіткнеся з повітрям, азотова пожива
втікає в воздух. Се є той запах, що так вертить
в носі, як прийти до стайні, а особливо, як вики-
даємо гній. І то тим більше крутить в носі і пече
в очи, чим більше уходить його в повітря. Се
азотовий газ, який називається амоняк. А шкода
се велика, бо за штучні азотові гної платять чу-
жі рільники великі гроші, а наші випускають його
з гною. Один учений Українець обраховував, що
азотових пожив витрачується у нас ізза нерозум-
ного удержування гною і гноївки стільки, скільки
купити його можна в 10 міліонах сотнарів салітри
чілійської. Я що один сотнар салітри коштував би
20 золотих, то ми витрачуємо в гноєви азотової
поживи, так конечної ростинам, за 200 міліонів
золотих.

Тож видимо, що держати гній треба так,
щоби азот не втікав; се то само, що вміти держа-
ти гроші. Довести до того, щоби ніякий процент
азоту не втікав, тяжко.

Але засада є така: як чуєш в стайні і на
гноївні надто сильний запах гною, то маєш до-
каз, що азотова пожива втікає з нього, що гній

її тратить. Треба забезпечити його. Гній добре уложений в стайні і на гноївні, добре вбиваний і вогкий не видає з себе запаху, а се доказом, що азотові складники не втікають.

Найбільше азотової поживи має гноївка. А кождий з нас знає, що про гноївку у нас дбається ще менше. Звичайно гноївка слезить собі рівцями на вулицю, по зливнім дошеви всі калужі блищать гноївкою. Розумний господар не випустить з обійстя гноївки, але тримає в нарочно збудованих керничках, закриває перд сонцем і доступом повітря доти, доки не вивезе її і не порозливає по полю.

Пасічництво.

Народ наш колись багатий був. Історія каже, що край наш „молоком і медом“ протікав. А сьогодні? А всежтаки і сьогодні ніщо інше, а мід і молоко мусять у нас бути першим жерелом доходів. На ці жерела доходу мусимо звернути найбільшу увагу, їх двигнути до розвою.

Молочна господарка в нас уже зачалася. Доказом є то, що самі селяне горнутьсся до молочарських спілок. Витворюються і провідники. Є надія, що за рік-два у кожному нашому селі буде молочарська спілка, що молочарські союзи звернуть велику увагу на піднесення годівлі коров, на поширення лише молочних, на поправу пасовищ, на пашні ростини.

Але пасічничка господарка щораз більше в занепаді. Причин багато. А першою причиною, це брак організаторів пасічництва, брак фахового проводу. Ті пасічники інтеліганти, що є в краю, не мають змоги працювати, а многі ізза переслідування та браку хліба мусіли опустити наш край, між ними знаний наш пасічник-організатор Теодор Рой.

Теодор Рой працює тепер на Радянській Україні і там тішисться великою популярністю в кругах пасічників. Його фахові праці, підручники, його труди як учителя пасічництва в Сутинському сільсько-господарському технікумі виобразували поважне число пасічників.

Та не забуває він і за наше пасічництво. Прислав статтю, написану для збірника, присвяченого пам'яті звісного українського пасічника Прокоповича. Містимо її в надії, що наші пасічники зацікавляються нею і подадуть також цінні свої вказівки для поліпшення і поширення нашого пасічництва.

Редакція.

Головна похибка в нашому пасічництві.

Пам'яті незабутнього вчителя і піонера відродження українського пасічництва п. І. Прокоповича.

Не вважаючи на те, що пасічництвом займались люде від непамятних часів, та що пасічництво тішилося завжди, а особливо в середніх віках християнської ери, незвичайною пошаною і опікою усіх народів Європи, як дуже цінне і бажане джерело одинокого в тих часах солодкого нектару, воно на протязі довгих віків не змогло як слід розвинути і аж до половини XIX. століття позіставало так само примітивним, туманним і навіть грабіжним, яким воно було в найдавніших часах.

Головною причиною такого стану були тодішні вулики (борть, дуплянка, кошик), котрі через свої нерухомі щільники не дозволяли людям

ні збагнути природу бджоли, ані використовувати як слід продуктів пасічництва, а особливо меду.

Тільки що в другій половині XIX. століття, коли у пасічництво введено вулики з рухомими щільниками, воно поступило значно вперед і тільки з цього часу починається нова ера для нього, бо рухомі щільники дали змогу легкого перегляду пнів і тим самим уможливити пасічникам та природознавцям блище пізнати природу бджоли й її потреби, а це знову дуже корисно вплинуло на розвиток практичного пасічництва.

Чияж то заслуга, що ми тепер маємо змогу користуватися вуликами з рухомими щільниками? Кому маємо до завдячення той епохальний для всесвітнього пасічництва винахід, що між іншим також і українському пасічництву уторував дорогу до прогресу?

Хто перший в світі видумав рамковий вулик? Лянгстрот! — скажуть Американи; Держон і Берлепш! — скажуть Німці. І ті дві нації чваняться тепер своїми винаходами та ведуть завзяту ривалізацію в обороні своїх винахідників, і навіть на думку їм не прийде, що існує ще й третій претендент, а саме український нарід, котрий збудившись з вікового летаргу та скинувши з себе важкі кайдани національної неволі, виступає тепер на світову арену й кличе прилюдно: пальма першинства в придуманні рамкового вулика належить не Лянгстроту, ані Берлепшові, лиш по правді, українському пасічникові п. І. Прокоповичеві, котрий ще в 1814 році, отже на трийцять і кілька років до Лянгстрота і Берлепша придумав простокутний вулик з рухомими щільниками.

На превеликий жаль вікова неволя (а може і вроджена байдужність) та нечуваний національний, економічний і культурний гніт з боку ріжних завойовників нашої, колись то „медом текучої“ країни, не дозволили українським пасічникам використати в своїм часі того епохального для всесвітнього пасічництва винаходу для слави українського пасічництва, і тому вона згодом перейшла в чужі руки.

Безперечно, що се велика втрата для українського пасічництва, однак ми не повинні падати духом, лише зєднавшись в одну велику, пасічницьку сімю, негайно приступаймо до праці над відродженням нашого пасічництва, щоби таким чином здобути для нього те місце серед пасічництва інших культурних народів, яке йому слушно належить.

Поле до попису маємо широке: бо хоча ми і щасливими, — як здавалосьби, — посідачами рамкового вулика, і хоча в кількох останніх десятиках років зроблено на полі всесвітнього пасічництва значні поступи, всежтаки маємо ще багато таких справ, що вимагають поліпшення або радикальної реформи. З поміж кількох таких справ на перше місце виступає питання доброго вулика, бо сказавши правду, ні одна із досі відомих систем вулика не відповідає як слід вимогам сучасного пасічництва, і власне ця обставина є головною перешкодою, що не тільки наше, але також і всесвітнє пасічництво ще й досі не змогло стати на висоті свого розвою.

На мою думку, пасічники усіх країн з холодним кліматом, як в Європі так і Америці, роблять кардинальну помилку саме через те, що недоцінюють вартости теплого, себто двохстінного й як слід футрованого вулика, лиш в погоні за дешевим купують (або й самі виробляють) вулики одностінні, отже заходні, не зважаючи на те, що такі дрантиві вулики, в котрих, розуміється, панує майже безнастанна вохкість і цвіль, є дуже

шкідливі під кожним оглядом. Вони є огнищем всіляких хвороб і масового помору бджіл: вони спинюють правильний розвиток пнів протягом цілої холодної весни і взагалі вони являються головною причиною усіх тих страт, які пасічництво без потреби рік-річно поносить. Певна річ, що все те, мимо хвилих успіхів, веде в своїх результатах наше пасічництво до щораз більшого занепаду, а вже в найліпшій разі замикає йому дорогу до поступу, тим більше, що неясність положення на тощі вулика вводить багато разячих помилок у пасічничу літературу, що знову викликає зневагу до неї та знеохочує людей до пасічництва. Вина за такі фатальні наслідки паде головним чином на тих пасічників, котрі беруться до фабрикації і торгівлі вуликами. Зрозуміло, що в їх особистім інтересі лежить агітувати за одностінними вуликами, бо такі вулики даються легко виробляти фабричним способом і масово продавати по дешевим цінам, тоді коли двохстінний ще й до того футрований вулик до фабричного виробу вже менше підхожий.

Великою небезпекою спеціально для нашого пасічництва являється також і та обставина, що його провідники, позістаючи під впливом закордонного, а особливо американського пасічництва, силкуються прищепити тамтешні методи пасічництва на український ґрунт, не зважаючи на те, що наші кліматичні, пожиткові та економічні умови значно різняться від американських. Якби там не було, а нам конче треба примиритися з фактом, що в такому кліматі, як наш, тільки теплий і як слід улаштований вулик може утворювати нашому пасічництву дорогу до прогресу, в противнім разі, замість розвиватися, воно щораз більше буде занепадати, поки цілком не знидіє.

Не менше важливими являються ще й дві інші справи з обсягу практичного пасічництва, а саме: справа безпечного способу зимування і справа раціонального використання головного пожитку взагалі, а зокрема спинення рійби, без шкоди для правильного розвитку пнів, що, як відомо, дається досягти найкраще шляхом відповідного відділення матки.

Ці дві останні справи безумовно вимагають поліпшення, бо в наслідок невідповідної зимівлі бджіл, як наше так і закордонне пасічництво поносить кольосальні страти в медові, шільниках і бджолах, тим більше, що з цього самого приводу погрожує йому також дуже серйозна небезпека з боку різних бджоляних хвороб, як напр. заперження, гнильця і ноземи, котрі, на мою думку, є нічим іншим, як тільки наслідками ненормального зимування та веснування бджіл.

Неменше болячі страти приносить нашому пасічництву брак доброго способу використання головного пожитку, що іноді веде за собою дуже прикрі наслідки, особливо в середніх та кепських роках, бо в сприятливих роках вони не так дуже замітні. Без відповідної методи відділювання (отже не відгороджування) маток раціональне пасічництво являється неможливим, головним чином через те, що від неї залежить також і доцільний спосіб спинення рійби, без котрого сучасне пасічництво, при існуючих у нас кліматичних і пожиткових умовах, абсолютно не може обійтися, оскільки мова про медове, а не тільки ройове господарство.

Це відноситься особливо до таких околиць як наші, де головний пожиток переважно буває ранній і коротко тривалий.

На жаль, наші пасічники, зражені деякими

недостачами такої, наприклад, методи спинення рійби, як Ващенко, замість подбати про її удосконалення, цілком відцуралися всяких способів відділювання маток на час головного пожитку і таким чином лишилися безрадними супроти шкідливих наслідків рійби.

Над удосконаленням вулика й методи пасічництва взагалі, а зокрема над поліпшенням способу безпечного зимування бджіл і також над удосконаленням методи спинення рійби без шкоди для правильного розвитку пнів, я працюю від 1904 року і тепер маю підставу сказати, що я вже на правильнім шляху до щасливої розв'язки тих трьох, незвичайно важних проблем.

Ось чому булоб вельми бажано, щоби провідники нашого пасічництва, а в першій мірі Всеукраїнське Бюро Пасічництва при С. Г. Науковім Комітеті України зацікавилось моїми поліпшеннями і використали їх для загального добра українського пасічництва, що до котрого я з великим вдовolenням констатую на цьому місці, що в порівнанні до стану пасічництва всіх інших країн з холодним кліматом, воно має ще найбільше шанс, щоби скоро розвинути, досягти кульмінаційної точки свого розвою і навіть стати зразковим для закордонного пасічництва. Таке моє переконання оперте на цілком реальних даних, і тому, я гадаю, що найкраще вшаную пам'ять нашого незабутнього вчителя і автора першого в світі рямкового вулика п. І. Прокоповича, коли звернуся до всіх, хто ширі бажає добра українському пасічництву, з слідуочим закликком:

Геть одностінні вулики з українського пасічництва!

Тільки теплий, себто двохстінний, як слід футрований і відповідно влаштований вулик з вузько-високими рямками може утворювати нашому пасічництву дорогу до щасливого розвою та процвітання.

Сутиски, 10. IX. 1925 р.

Ф. Рой.

Дещо про сани.

Найважнішою частиною в саях є копанія. Вона має бути з граба, викорчувана (викопана) з землі з бічним коренем, тому й назва її: копанія. Така є найсильніша. Також роблять з втятого граба і нагинають на особливих приладах, вимочивши перед тим кінець граба, призначений до загинання, в гарячій воді. Годі називається не копанія, але санка.

Копанія є треваліша від санки, тож не витирається, а корса, то є загнений кінець, видержить так, що ніколи не відігнеться. Слабу корпусу санки треба скріпити до копила при допомозі стігла. Сподом треба копанію (санку) вигладити, а з заду заокруглити, щоби не дерли кінцями. Чим ширша санка, тим легше їхати. На ховські та спадисті дороги ліпші куті сани, бо не совгаються на боки. Копилі, які лучать горішню частъ саней з копаніями, мають бути сильні, бо двигають на собі весь тягар. Мають мати в долинні невеличкий склін на боки, бо тоді є відпорні на удари з боків. Горішні часті копилів, кожда бічна з бічною, вяжуться в'язами. В'язи є з молоді берези, бо вона добре гнеться на в'яз, є дуже тревала та гнучка на удари і тягарі, тож на копилі не спадає весь тягар.

Понад в'язами вдовбується в копилі рівнобіжні до копанінь на морозні, які сягають

аж до корсів. Щоби сани не розходилися, або не сходилися, дається на кінці корсів переніс, звичайно з дуба, а низше крижівницю до 2 цалів грубу і до 6 широку, також з трікового дерева (дуба), в якій видовбується діра на дишель. Дишель повинен сягати здовж саней аж до посліднього вязу, бо тоді передається його напрям на цілі сани.

У нас на Полісся, в країні більших снігів та ледів уладжують наші селяне сани практичніше як в нас, так звані двійняки. Називаються так тому, бо вони зложені з двох частей, будовою і виміром таких самих, отже з двох коротких саней. Обі части лучаться зі собою ланцухами, поведеними навхрест і йдуть до себе свобідно (люзом). Передня часть має дишель осаджений на своріни як при возі. Між клониці мож дати драбини, більші чи менші, залежно від того, чи стягнуто задні санки ближе до передних, чи розпустимо дальше.

На такі поліські сани можна накладати много більше тягару як на наші. Вони є без порівняння лекші від наших з довгими копаницями, даються лекше зрушити з місця, як примерзнуть, або під великим тягаром, бо вистане зрушити лиш передню часть, а не як в наших цілі сани. Є оборотніші і не вивертаються так легко, бо на вибоях не склонюються цілі, але наперед часть передня, а задня аж тоді, як передня вже вийшла. Є також треваліші. На такі копаниці лекше найти матеріял, бо вони короткі, а звісно, що матеріял на довгі тяжше дібрати чим на короткі. Звичайно розполовується кусень кривого граба вздовж і вже є дві копаниці. Навіть і криві галузи вистарчають.

Радимо і нашим селянам поспробувати таких двійняків.
М. Творидло.

В чім можемо щадити?

Радити комусь днесь ощадність, виглядалоби на сміх. Біда довела до того, що кожний, хоч не хоч, жиє ощадно, бо нема з чого позволити собі на непотрібний видаток. А прецінь робимо великі непотрібні видатки, без яких ми моглиби лекше жити. Це видатки на тютюн і горівку.

Тютюн. В цілій польській державі викурено 1925. року 20 міліонів кильограмів тютюну. На то спроваджено з заграниці 19 міліонів сирівцю, а у нас зібрано заледви 1 міліон. Державний скарб заробив того року на тютюні, по відтрученню ціни купна, перевозу і перерібки та оплати трафікам, 188 міліонів золотих на чисто, то значить, що скарб заробляє на чисто денно пів міліона золотих. Як приймемо, що Українці викурюють лише п'яту часть того тютюну, то самій лиш державі платимо річно 36 міліонів золотих, але це нічо в порівнанні з тим, що заробить на нас заграниця, фабрики, трафіканти! В додатку самі добровільно руйнуємо своє здоров'я. Тютюн є в троє дорощий від передвоєнного, а цього року ціна ще підвишена.

Горівка. Другим добровільним податком є видатки на горівку. На спирт заробив скарб 1925. р. на чисто 181 міліонів золотих. Увесь спирт не йде на фабрикацію алькогольних напоїв, та всетаки найбільше. Як що Українці пють лише десяту частину всього спирту, то платять державі найменше 18 міліонів річно. Тут знову не враховується заробіток горілень, шинкарів і інших. А що нам з того? Здається неодному, що горівка

розгріває, тож треба в дорозі в зимі випити. Практика вчить, що в дорозі замерз вже не один тому, що пив горівку, а не тому, що напився на дорожчу теплого та зів хотьби сухого хліба. Горівка лише дурить, бо побуджує на хвилю нерви, а потім чоловік слабне, дуріє, мерзне.

Відомо, що літр спирту коштує около 70 грошів та акцизи наложено на одну літру около 7 золотих. Тож хто випе літру спирту, той платить з власної волі 7 золотих податку. Цього року горівка знову подорожє.

Ізза цього добровільного податку тратимо великі міліони тяжко запрацьованого гроша.

Боротьбу з алькоголем і з тютюном, який є одним з найбільших ворогів нашого народнього добробуту, головню в нинішніх часах, повинні зачати всі Кружки і Філії „Сільського Господаря“, всі члени і прихильники Товариства.

Сьогодні є вже такі держави, які зовсім заборонили у себе виріб і продаж алькоголю. Польська влада заводить у нас з новим роком спиртову монополію, а ми платимо з поганих, лихих наших пристрастей останні гроші. Та разом з цим не знесено в Польщі — повного добрих намірів — закону про право громад заборонити продажі алькоголю на своїй території.

Краєве товариство господарське „Сільський Господар“ у Львові кличе всіх на боротьбу за здійснення того права.

Як розвиваються наші кооперативи?

На прохання нашого редактора, подав п. Филипович, директор Краєвого Союзу Ревізійного ось такі інформації про розвій наших кооператив:

До вибуху світової війни було 551 усіх українських кооператив, в тім було 40 споживчих, понад 330 кредитових і понад 80 молочарських. Прочі кооперативи були: сільсько-господарські, збуту худоби, продукційні і інші.

В часі світової війни усі майже споживчі кооперативи були зруйновані, за виїмкою кооперативи „Народня Торговля“ у Львові з її складами в краю (по містах), яка організувала в рр. 1917. і 1918. попри свої склади ще кружки консументів.

З кооператив кредитових дві третини знищила війна, а прочі ограничувалися в своїй діяльності до припинання вкладок, які складали в тім часі селяне з військових причинків. Тогочасні господарські відносини не дозволяли їм поза припинанням щадничих вкладок поширити круг своєї діяльності.

Кооперативи молочарські і другі (продукційні, сільсько-господарські, збуту худоби і пр.) підорвала воєнна хуртовина ще більше. Війська забирали на свої потреби діловий інвентар, нищили машинові уладження, руйнували забудовання і т. п. З цих кооператив одні лише кооперативи збуту худоби віджили в рр. 1917. і 1918. тому, що влада доручила їм переводити закупно худоби для війська. З упадком Австрії пропали належитости тим кооперативам, а через це і інтересованим селянам за доставлену для армії рогову худобу і безроги, тож ці кооперативи стратили довіря, яке до них мало українське рільниче населення.

Найблищі роки повоєнні, в першу чергу рік 1920. і 1921. були роками віднови і реорганізації кооперативів.

Рік 1922. започаткував наново передівсім розвій с по ж и в чої кооперації. Українське населення радо горнулося в члени споживчих кооператив, складало радо паї і цією дорогою увільнялося від посередника-спекулянта чужинця. Рівнож новий закон про кооперативи, узглядноючий освітню працю кооператив і об'єднання їх в Союзи, причинився до їх розбудови.

Вправді упадок польської марки в слідуючих роках дещо підорвав сили споживчих кооператив, однак кооперативна свідомість серед населення, згуртованого в цих кооперативах, була вже в тім часі значна, розуміння великого значіння кооперації сильно вже було поширилося серед кругів рільничого населення, тож населення само докладало старань, щоби не допустити до упадку кооператив.

Упадок польських марок в роках 1920, 1921. і 1922. та упадок польського золотого в 1924. і 1925. р. знищив ще більше кредитові кооперативи, за винятком кількох краєвого характеру. Зусилля Ревізійного Союзу коло їх двигнення до тепер не відбудували їх до розмірів передвоєнних, а то з причини загального зубожіння населення, загальної господарської руїни, яка підкосила кредит в цілій польській державі.

Нинішній стан кооператив є такий:

Число усіх кооператив, які є членами Ревізійного Союзу, виносить 1.093, а то:

Кооператив молочарських . . .	93,
Кредитових около	50,
Споживчих около	800,
Прочих	30,
Нечинних кооператив	120.

Число кооператив новооснованих, які ще не є членами Ревізійного Союзу, виносить около 800, в тім частина кооператив молочарських, а більшість споживчих.

З поміж кооператив-членів Ревізійного Союзу найменше 30 процентів кооператив споживчих ведуть також агенди продукційні і сільсько-господарські.

Населення бачить в кооперації одинокий спосіб до економічного двигнення і дуже радо гуртується в кооперативних організаціях. Само селянство домагається закладання кооператив по селах. Сільські кооперативи лучаться в Повітові Союзи Кооператив, яких дотепер основано 25, з них 20 є члннами Ревізійного Союзу. Дотепер гуртують Повітові Союзи около 1.200 кооператив.

Повітові Союзи об'єднуються знову в Центральні Союзи, яких є сьогодні 5, а то Центрсоюз для сільсько-господарських артикулів, Народня Торговля для споживчих, Молочарський Союз об'єднує молочарські повітові Союзи, Центробанк кредитові, а Союз для збуту худоби зачинає об'єднувати наново Повітові Союзи для збуту худоби.

Вигляди на успіхи в розвитку нашої кооперації є як найкращі, кооперативи змагаються вдоволити потребам широких верств людности, що гуртується в кооперативах, та повести кооперативне діло солідно до щораз кращих і кращих успіхів.

Державна рільнича рада.

Дня 17. і 18. грудня 1925. року відбулося у Варшаві перше засідання Державної рільничої Ради.

Державна Рільнича Рада увійшла в життя на основі закону з 17. марта 1925. року В. з. Р. П. ч. 41. поз. 278., як орган до ради і опініювання для Міністерства Рільництва.

В склад її входять представники вищих і середніх рільничих шкіл, рільничих палат і представники найважливіших рільничих організацій, та члени іменовані міністром рільництва в числі не перевищуючим одної осмої загалу членів Рільничої Ради. Загалом може Рільнича Рада мати 50 членів. Поза дійсними членами Рільничої Ради беруть участь в її працях знатоки, іменовані міністром рільництва.

На порядку дня Ради можуть стояти справи, які перекаже Раді міністер рільництва, або які поставлять на порядок дня дійсні члени Ради.

До Державної Рільничої Ради покликане зістало Краєве Товариство господарське „Сільський Господар“ у Львові і на його пропозицію іменований зістав дійсним її членом інж. Юліан Павликовський, а його заступником п. Остап Луцький.

Відкриваючи засідання, сконстатував міністр рільництва, що через повних 7 літ рільництво в Польщі було постійно упосліджуване, становило предмет експериментів, а не було підметом господарського життя. Сьогодні слідний нахил до зміни відношення, однак нема ще програми аграрної, усталення якої надіється міністр перевести при помочі Рільничої Ради.

Рільництво потерпіло найбільше в наслідок:

- 1) воєнних шкід;
 - 2) недостачі кредитів;
 - 3) штучного тамовання обороту;
 - 4) хибної трактатової політики;
 - 5) неврожаю в році 1924.;
 - 6) неупорядкування податкової системи;
 - 7) диспропорції цін землеплодів і виробів промислових;
 - 8) зубожіння міст і тим самим обнижки сили споживання;
 - 9) війни митової з Німеччиною.
- Засобами заради уважає міністр рільництва:
- 1) конверзію короткочасних позичок;
 - 2) створення довготермінового рільничого кредиту;
 - 3) забезпечення правильного бюджету Міністерству рільн.;
 - 4) в побиранню податків у збіжжю;
 - 5) в попиранню рільничої кооперації;
 - 6) в піднесенню сільсько-господарської освіти серед селянства.

Передбачені комісії: економічна, економіки дрібних сільських господарств, годівельної продукції, ростинної продукції і рільничого промислу, просвітної, ветеринарної і лісової. Вибір сих комісій не наступив по думці пропозиції Міністерства Рільни. і в цілі усталення їх укладу вибрана зістала комісія матка, яка остаточно під кінець обрання першого дня, предложила свої пропозиції.

Перший день обрання виповнили слідуючі реферати: 1) Підстави майбутньої митової тарифи, 2) Напрямні для організації збуту звіринних продуктів, 3) Завдання Виділу економіки дрібних сільських господарств, 4) Справа кваліфікованого експорту землеплодів, 5) Справа торговельних трактатів з країнами, які є головним ринком збуту для витворів рільничих з Польщі, 6) Справа мито-

вої охорони збіж, товщів і риб, 7) Організація рільничої освіти, 8) Продукція рослин окіпних у зв'язку з кризою цукроварняного промислу, 9) Справа убою звірят, 10) Проект закона о охороні лісів, які то реферати переказані зістали до розгляду дотичним комісіям, вибраним на основі пропозиції комісії-матки.

„Сільський Господар“ дістав місце в комісії ростиної продукції і рільничого промислу, яка то комісія в разі потреби, має право вести обради спільні з комісією економіки дрібних селянських господарств і комісією годівельної продукції.

Комісія економічна признала предложений її матеріал в справі тариф і трактатів неповним і передала Міністерству Рільництва до дальших студій.

Комісія економіки дрібних селянських господарств і комісія сільсько-господарської освіти не покінчивши праць зажадали признання їх постійними.

Внесення прочих комісій ухвалені на повному зібранню Рільничої Ради дня 18. грудня м. р. в дальшій числі в цілості.

Слід замітити, що комісія для ростиної продукції поза переказаними її справами управи окіпних рослин, на внесення інж. Юліана Павликовського і на основі його реферату, застановлялася над справою меліорації Карпатських полонин, та справою управилення володіння полонинами. Сконстатовано, що дотеперішні заходи над уліпшенням полонин, передані стації Ботанічно-Рільничій у Львові, є ізза недостатчі фондів невистарчаючі, а стан володіння полонинами, для ратвання годівельників Гуцулів, вимагає змін. З окрема справою полонин заінтересувався предсідник на-сінної секції Центрального Товариства Рільничого у Варшаві, п. С. Чекановскі, знаток і любитель наших Карпат. Справа полонин буде представлена на слідуєчому засіданню Рільничої Ради.

(Продовження в слід. числі.)

Вісти з „Сільського Господаря“.

Участь „Сільського Господаря“ в Воеводських Комісіях водних. Воеводство в Тернополі поклиало до участі у водній воеводській комісії представника „Сільського Господаря“, а то в особі члена Гол. Ради, Олександра Гладішовського, власника дібр в Купчинцях, пов. Тернопіль.

Останнє чергове засідання Головної Ради Т-ва відбулося дня 26. жовтня 1925. На сім засіданню прийнято до відома звідомлення Виділу Ради з діяльності матірнього Т-ва за час від останнього засідання Ради і ухвалено дальшу програму праці Централі в області оборони і заступництва хліборобських інтересів українського рільничого населення краю, програму оживлення невідновлених дотепер Філій і Кружків Т-ва, способи господарсько-освітної праці органів Т-ва, як мандрівні господарські курси, відчити і виклади, зокрема селянські курси жіночого домашнього господарства, получені з наукою шиття і крою, видання дальших чисел Господарської Бібліотеки „Сільського Господаря“ і віднову видання з днем 1. січня 1926 р. фахового органу „Сільський Господар“.

О участь „Сільського Господаря“ в Воеводських комісіях для перегляду огерів. З причини поминення при уконституованню Воеводських комісій для перегляду огерів на 1925 централь Т-ва внесла до Міністерства рільництва дня 16. листопада 1925. спротив з домаганням по-

кликування до сих комісій на територіях воеводств Львівського, Краківського, Тернопільського і Станіславівського також представників „Сільського Господаря“.

Жіночий курс господарський в Зашкові к. Львова. Заходами Т-ва розпочався дня 15. грудня 1925. тримісячний курс жіночого домашнього господарства і шиття та крою в Зашкові. Учениць є 30. Видатки, получені з наукою шиття і крою покривають інтересовані учениці. Учителку домашнього жіночого господарства оплачує Т-во. Опіку і провід курсу обняв місцевий парох о. декан Богдан Еліяшевський.

Господарська організація в Бережанах, Філія „Сільського Господаря“ заходами матірнього Т-ва відновила свою діяльність і приняла окремого діловодчика в особі агронома інж. Блащука, який попри свої заходи коло оживлення кружкової організації по селах уладжує в окрузі сеї Філії господарсько-кооперативні курси і виклади.

Центральне Бюро правної помочи і поради „Сільського Господаря“, яке відновило з днем 1. вересня 1925 р. свою діяльність, полагодило на протязі 4-ох місяців значну скількість правних справ поодиноких Філій, Кружків і поодиноких членів; головню виготовлювання рекурсів в справах податкових, з якими звергається масово загал членів до Централі, приневолило Управу Т-ва прияти до цієї праці нові фахові сили.

Ріжні вісти.

Від редакції.

Щоби зєдинити думки діячів господарської відбудови села, Краєве Товариство господарське „Сільський Господар“ у Львові приступає отсе до видавання популярного економічно господарського місячника під назвою „Сільський Господар“. Часопис цей має бути органом, в якому мають наші люде, з досвідом на полі господарсько-економічній, забирати слово зі знанням діла про питання нашого господарського життя і вказувати дороги ратунку центральним, повітовим і місцевим керманічам господарських установ.

Є це дванадцятий річник періодичних видавництв Товариства від 1910 року.

Видаємо на разі лише місячник ізза браку фондів. Надіємося однак, що з припливом передплатників зможемо перемінити місячник наш на двотижневик, а далі на тижневик і поширити його.

Тож звертаємося до П. Т. Читачів цього нашого першого числа з проханням о надсилання передплати та о приєднування нових передплатників, бо лише цєю дорогою можемо побільшити наш часопис.

Одночасно просимо надсилати дописи на теми, які можуть принести користь в двигненню нашого народнього господарства. Головню просимо пересилати питання на неясні справи, які долягають рільникам, а ми радо послужимо вказівками й радами.

Маємо надію, що наші добрі наміри увінчаються успіхами. З цим йдемо вперед!

Т-во „Сільський Господар“ і його філії (кружки) вільні від стемплевих оплат при зносинах з владою.

Зогляду на неоднаковість практики що до цього питання, звернулося Товариство до Скарбової Палати з умотивованим письмом. На це Палата письмом з дня 3. грудня 1925 р. ч. 207713. В. V. відповіла, що дійсно, згідно з приписами закону, Товариству належить „особисте увільнення від оплат стемплевих, унормованих для подань і їх прилог, бо Товариство має після § 2 свого статуту за ціль виключно діяльність просвітну і культурну“.

Вияснилося, що під „особистим“ увільненням Палата розуміє увільнення від стемплів тих подань, котрі направлені на здійснення статутових завдань Т-ва. Таксамо не оплачуються стемплями подання про зареєстровання нової філії (кружка) у Воевідстві, подання про зміну статуту Т-ва, філії чи кружка, та рекурси в цих справах.

Чи мусять філії (кружки) змінити статут в зв'язку з тим, що Т-во, як централія, статус змінило.

Львівське та Станиславівське воевідства такої вимоги не ставили. Лише Тернопільське воевідство прийняло до відома зміну статуту Т-ва з тим, щоби ті зміни зголосили всі філії (кружки) Т-ва. В рекурсі до Міністерства Т-во відстоювало той погляд, що, коли централія змінила свій статут, то тим самим статуті філій (кружків) стали правно зміненими та особної реєстрації не вимагають. Міністерство не поділило погляду Т-ва, але також не прийняло цілком думки Терноп. воевідства. Міністерство роз'яснило, що філії (кружки) не мають обов'язку міняти статутів в зв'язку зі зміною статуту централії. Продовжують вони правно існувати та провадиться діяльність на підставі дотеперішнього статуту.

Право громади забороняти шинкарство.

Вже 5 років, як признано за громадами це право, а майже не чути, щоби доси хто з того права скористав. Хочемо нашу бездіяльність що до боротьби з національним шкідником — шинком пояснити тим, що ми своїх прав не знаємо. Продаж всякого роду кріпких напиків в громаді забороняється, коли при загальному голосуванні дві третини управнених до голосування висловляться за таку заборону. Управненими до голосування є всі приналежні до громади особи, що покінчили 20 літ життя, без ріжниць полу. Пере проваджує голосування громадська рада або з власного почину або мусить зарядити голосування на письмений жадання бодай одної десятої частини осіб, що є управнені до голосування.

Прийняту загальним голосуванням заборону шинкарства громадська рада мусить негайно переслати 1) до Староства, 2) до Скарбового Уряду Акциз і Монополій, 3) до Повітового Виділу. Крім того одночасно з цим треба оголосити ту ухвалу в громаді так, як прийнято в громаді для урядових оголошень.

Подрібні вказівки що до протишинкарської акції „Сільський Господар“ уділитим кожному, хто цією справою зацікавиться.

Плекайте селянський промисел та бороніть його від податків і кар!

Український народ в Польщі не заспокоїв ще свого земельного голоду. Тим важнішою стає справа селянського промислу, бо зі свого ґрунту

селянин вже й прохарчуватися не годен. Під селянським (народним, домашнім) промислом розуміємо таке зарібкове заняття селянина, яке він провадить по бічно, без чужої найманої праці поруч з працею на ріллі. То може бути: шевство, кушнірство, ткацтво, килимарство, кошикарство і т. п.

Цей селянський промисел цілком вільний від промислового податку, це є, не потребує викуплення промислового свідоцтва та не вільно вимірювати оборотового податку. Не має потреби селянин такого промислу зголошувати до Староства, не потребує від нього промислової карти, не повинен (навіть не має права) виставляти вивіску (шильд) і т. д.

Проти кожного незгідного з цим поступованням треба негайно рекурсувати, щоби не пропустити речинця на рекурс.

Сільський робітник і Каси хорих.

Що до забезпечення сільського робітника на випадок хвороби, закон в усім прирівняв його до робітника промислового чи інтелігентного. Працедавець мусить забезпечити кожного робітника при сільському чи лісовому господарстві, незалежно від того, чи має праця робітника постійний чи часовий (напр. сезонний) характер, в Повітовій Касі Хорих. Обезпечений робітник в разі хвороби користується; а) даровими порадами лікарів; б) безплатними ліками; в) грошевою допомогою на час хвороби.

Працедавець мусить за кожного робітника платити до Каси хорих вкладку, три п'ятих якої покриває з власних засобів, а дві п'ятих з утримання робітника. На кожний золотий 60 гр. платити господар, а 40 гр. робітник. За робітницю, що не дістає грошевої винагороди, а скажемо, харчі, — цілу належитість платити працедавець.

Який буде податок в 1926. році?

В цілій Польщі сьогодні клич: зменшити податки. Дотеперішня розтратна фінансова господарка польської влади, а головню Грабського випомпувала кишені громадян так, що вони вже не в силі платити так високих податків. Тому нова влада знизилася бюджет державний на 1926 рік о 550 мільонів золотих, і хоче стягати в 1926. році з населення не 1950 мільонів золотих а лише 1400 мільонів, то є 1120 мільонів кожного місяця. Але фінансисти і знатоки та життя доказує, що і ту квоту годі буде стягнути, бо населення надто виссане в попередніх роках.

Влада задумала і предложила соймови до ухвали багато нових способів стягання податків з населення. Між іншими влада задумує з рільників стягати податки також в натурі. Задуманий закон каже, що як рільник буде залягати з податком 14 днів від визначеного йому терміну платності, а не має грошей, то державні уряди будуть мати право побрати той податок в натурі, наприклад в збіжжю. Ціна збіжжя буде рахуватися після цін ринкових. Рільник має достарчити на місце відбору. Але нині вже говорять, що ледви чи так побраний податок буде доходити в цілості до державного скарбу. Тоді очевидно множатимуться в нас нові уряди, яких треба буде оплачувати знову таки з податків, а попри уряди, намножиться множество мишей не лиш чотириножних, але й двоножних, а скарбови припадуть в уділі хіба отруби. Але ще не знаємо, чи закон той перейде в соймі, бо проти нього є не лиш наші, але і польські послі, заступники рільників.

Угнівські шевці в обороні свого ремесла.

В місточку Угнові равського повіту існує від п'ятисоток літ шевський промисл, як бічне заняття тамошніх рільників. Угнівські шевці син з вітця, отець від діда і прадіда знають гарбувати шкіру сиру, своїми традиційними звичаями, та шити славні колись „угнівські чоботи“, які продають по ярмарках в місточках на північ від Львова. Шевством займаються звичайно в якійсь порі року, звичайно живуть з хліборобства. Тяжко їм приходить видержувати конкуренцію з тандитним фабричним промислом шевським, але звичка добра, все таки давала бічне заняття і який такий зарібок. Звісно, що за бічний зарібок, не вимагає ніякий закон, ні навіть польський закон від рільника, щоби він для свого бічного зарібковання, вивішував шильд, щоби мусів мати карту промислову, та щоби мусів купувати свідоцтво промислове, і щоби платив податок оборотовий, доходний.

Аж ось тепер равське староство поминуло закон і має для угнівських шевців иншу міру. В сім страшнім занепаді всяких виробів ізза господарської кризи, повинно залежати кождому урядови, щоби кождий громадянин як найбільше виробляв; та влада равського повіта є иншого погляду, як само міністерство. Довела до сього, що і угнівські шевці вже перестають гарбувати шкіру, робити чоботи, бо видержати наказів влади не годні.

Від сих шевців влада зажадала, щоби повиставляли шильди, а хто не вивісив, того покарано. Потім, щоби постаралися о карти промислові, потім щоби викупляли свідоцтва промислові (патенти). За всьо то мусів такий швець платити гроші. А як минуло від вивіски шильду пів року, то бідний швець, хоть ще ні одного чобота не зробив, дістав платничий наказ від скарбової влади, платити за перший піврік найменше 22 зол. 50 гр. оборотового податку, а потім доходний. І так прийдесться сим бідним угнівським шевцям поскидати шильди, повіддавати карти промислові, перестати гарбувати шкіру та шити чоботи, бо ні один з них не заробить стільки, скільки податку та инших оплат на кождого з них наложено.

Поки що внесли українські послы устами пос. Козубського в сій справі дня 12 січня м. р. інтерпеляцію до сойму. В ній жадають, щоби влада равського повіту держалася приписів закона, та залишила їм бічне зарібковання в супокою. В ній жадають також, щоби до всяких оціночних комісій податкових покликувала влада представників інтересованих селян та міщан, через угнівську філію „Сільського Господаря“, яка є корпоративною організацією і є представником селян та міщан хліборобів.

Ми радіємо, що угнівські міщане взяли до оборони своїх інтересів. Вони повинні ще кождий з окрема внести в законний час рекурс проти сих надужитъ влади, кождому рільникови прислугує право мати якесь бічне заняття і він не підходить під припис закона про виконуючого промислове звання, чи він побічно займається шевством, кравецтвом, гончарством, чи яким небудь иншим ремеслом. Треба лиш внести рекурс, а не чекати, аж прийдуть фантувати.

Значіння ваги в громаді.

При кождій продажі рільних плодів, а головнo сіна, соломи, також зерна і худоби тратять наші селяне много гроша тому, бо не звикли перед тим важити. Хто знає, кільки має на фірі сіна, не дасть себе в місті при продажі оциганити.

В чужих краях кожде село має велику мостову вагу громадську, або кооперативну чи читальню або господарського кружка. Хто їде на торг до міста, везе свій товар до ваги, за кільки грошів зважить і вже знає, що везе до міста.

Радимо нашим кооперативам, кружкам „Сільського Господаря“, читальням „Просвіти“ подумати над сим, чи не мож би таку вагу для громадян купити. Кошта її оплатяться з сих дрібних грошей, які радо заплатить кождий, хто їде з торгом до міста, щоби лиш знати, що везе.

Тим що хотять вибиратися в світ на роботи,

звертаємо увагу, що інформації подає Товариство опіки над українськими емігрантами у Львові вул. Косцюшка ч. 1. А.

Країна самоходів.

Ще до війни многі були у нас такі, що самоходу й на очі не виділи. В часі війни самоходи служили лиш військовим ціллям, а приватним людям не можна було купити для свого ужитку. По війні уживають у нас самоходів лиш уряди та більші пани. Про се, щоби селянин мав самохід, навіть і не приснилося нікому. Бо навіть якби хто купив собі, то ніяк його уживати в наших болотах, по наших так званих польських дорогах, а навіть по битих шляхах з вибоями не дуже безпечно їхати, бо поломиш.

Та не так в світі. В Америці фабрика самоходів Форда в Нью-Йорку робить денно 7.000 готових самоходів і все має кому продавати, В Каліфорнії, одній з американських держав, припадає один самохід на чотирьох мешканців так, що кожда родина селянська чи робітничка має свій самохід, навіть в найдалших закутинах краю. В господарстві нема коней ні возів, а тягарові та особові самоходи, якими і гній возять і снопи і всьо, що треба перевезти. Хоче газдиня їхати до міста з чимось, сідає сама в авто, сама ним кермує, бо кожда навчилася. Навіть діти їдуть до школи і зі школи своїми невеличкими автами. Усюдн в містах є для самоходів побудовані площі, де за маленьку оплату переховуються так як в нас коні з возом в заїздних домах чи на площах. Склепи на бензину є усюди, так як в нас трафіки та корчми.

До самоходів достосовані й дороги. В найменше сільце провадить бита дорога, вирівнана ліпше, як в нас по великих містах. Там не виплатиться тримати коні і вози, бо самохід о много танший, ні паші не потребує, ні упряжі, ні не зноровиться.

Отсе значить культура. А чи в нас таке буде коли?

Щоби ноги не мерзли.

В зимі мерзне чоловік в ноги, хотьби добрі мав чоботи. Мерзне головнo той, у кого ноги вогкі, легко потяються. На охорону подаємо ось такі ради: чоботи смазувати з верха товщом, бо товщ не перепускає до чобота вогкості. В середину давати під спід такі вкладки, що втягають в себе з ноги вогкість. Добра є солома, але не вигідна і легко розсувається. Її треба часто змінювати.

Дуже вигідний є ось такий спосіб: Зішити кільки аркушів паперу з газети і витяти так, щоби пасували до золів та вложити. Треба зробити запас, щоби часто зміняти. Папір витягає з ноги вогкість, та гріє зі споду. Також добре є оwinути ногу папером, а щойно потім оwinути сухою

онучкою. Ноги не треба стискати, бо вона терпне і мерзне ізза браку допливу крові. Ліпше тонше оwinути, як грубо завинути і стиснути. Нога має бути в чоботі вільна. Місто кількох аркушів паперу мож витяти і вложити під спід ноги вирізок з солом'яного капелюха, папір грубий (папендекель). Добрі, але дорогі є вкладки фільцові, вовняні, шкіра з заяця, крілика, кози, вівці. Але все треба наніч витягнути і висушити. Кому ноги дуже потяються і є зимні, радимо вложити підстілку з моху.

Менше мерзнуть чисті вимиті ноги, бо в них лекше кров кружляє і розносить більше тепла. Як хто пускається в дальшу дорогу, радимо вимити ноги день перед тим на ніч перед сном в зимній воді, вичистити милом і на сухо витерти. В подорожі ноги будуть менше мерзнути, як немиті. Хто не вірить, най спробує вимити лиш одну ногу, а другу най лишить немытою. Побачить, котра скорше змерзне.

Господарські поради.

Найважливіші вказівки раціонального плекання курей в цілі піддержання їх несливости в зимі.

Курник мусить бути просторий. На 1 штуку курей потрібно 0·3 квд. метрів забудов. площі (для качок 0·3—0·4 квд. м., для індиків і гусей 0·4—0·5 квд. м.). Висота курника повинна бути така, щоби дорослий чоловік міг вигідно увійти у курник (1·80—2·20 м.).

Курник треба часто чистити — від часу до часу побілити, щоби знищити насікомі і заразки хоріб. Найвідповідніша стілка в курнику се торфовий міл або січка а навіть звичайна суха земля або пісок.

В курнику треба умістити сідала (банти) в однім поземі 50—60 цм. високо від землі а 40 цм. віддалені від себе. Висше не poradно давати сідал, щоби тящі кури не побивалися, вилітаючи і злітаючи. З тої самої причини треба сідала уставляти в однім поземі. При нерівнім усталенню сідал всі кури хотять заняти найвище місце, взаємно себе витручують — вечером є довго неспокійні а се причиняється до зменшення продукції яєць. Крім того вище сидячі кури заневищують калом нище сидячі.

В курнику мусить бути достаточна кількість гнізд на (3—4 кури 1 гніздо), щоби курки не шукали собі власного місця до несення. Таке місце відкривається звичайно пізніше, а як його господар не знайде, або знайде хто инший, то тоді є страта.

На гніздо можна ужити звичайну скринку 10 цм. високу, широку і довгу. Найпрактичніше робити три гнізда разом. Гнізда уставляється також на 60 цм. високо від землі, а перед ними дається 15 цм. широку дошку, щоби кури могли з неї вигідно увійти до гнізда. Гнізда добре є закрити дверцятами з витягим отвором у виді підкови, які отвиралибся на зовні і до середини гнізда все тому, що кури люблять нестися з затіненим місці. Гнізда так само як і курник належить утримувати в чистоті.

Курник на зиму мусить бути теплий (вистарчає така теплота, щоби вода ніколи не замерзала). В затеплених курниках кури ніжніють і перестуджуються.

В зимі будуть нести лише ці кури, що походять з весняного вилягу (цвітень, май, найдальше червень). Курка потребує до свого повного роз-

вою 5—6 місяців. Кури з вчасного вилягу мають доволі часу розвинути і при відповіднім кормленню зачинають нестися з кінцем осени. Кури з пізнішого вилягу приходять під зиму нерозвинені, їх правильний розвій терпить з причини зимна — вони лишаються далеко меншими, як кури з весняного вигляду і зачинають нестися шойно з весною. Кури з вилягу в лютім або марті розвинені є вже вповні в літі і під зиму зачинають другий раз піритися, в наслідок чого спотребовують много поживи на витворення нового піря зі шкодою для продукції яєць, яка пересувається на весняний час слідуючого року.

Щоби курка неслася в зимі, мусить одержати в кормі всі ті відживні складники, які є потрібні до витворення яйця.

В кормі треба мати на увазі три групи відживних складників, а саме: білковину, потрібну як головну складову частъ яйця, товщ і углеводани (головно мучку). Курка (пересічно 2 кг. живої ваги), яка в зимі несеся, мусить одержати денно 130 гр. корму, в тім мусить бути 12—15 гр. білковини, 2—5 гр. товщу і 40—60 гр. углеводанів.

Кормлення самим зерном є невідповідне, прим. 100 гр. ячменню має 7 гр. білковини, 2 гр. товщу і 60·2 гр. углеводанів. В 130 гр. ячменю дістає курка до 9·10 гр. білковини, 2·6 гр. товщу і 78·2 углеводанів. — Білковини є за мало для продукції яєць, товщу булоб досить — однак углеводанів є більше як потрібно.

Обиль мучки спричиняє затовщення яйника курей, в наслідок чого вони не несуться. Щоби курка спожила в зерні потрібну до продукції яєць кількість білковини, мусілибсьмо скормити 200 гр. на штуку, що знова є задорогим і не оплатилобся.

В літі доповняє курка запотребування білковини тим, що зїдає хробаки, комахи і т. д. В зимі муситься піддавати білковину в засобах поживи, в яких є значний процент білковини: мясна мучка, мучка з крові або відпадки 60—75 процент білковини — риб'яча мучка (з відпадків) 27 процент, мелені свіжі кости 22 процент, сушені мелені хрущі 34 процент, варені і січені слимаки 61 проц., макухи 20—40 проц. ростинні: фасоль — біб — горох 20—30 проц., сіно, люцерка, еспарзета, середеля конюшини січені і парені 13—15 проц., листя акації і инших дерев збирані і сушені в червни і серпни 12—20 проц., кропива, медунка, лобода, кровавник 10—19 проц. білковини.

Щоби курка дістала в кормі потрібну кількість відживних складників, мусить бути в кормі більше родів засобів поживи, з яких оден або два повинні бути обильні в білковину.

Приміри денного виміру корму на 1 штуку (2 кг. живої ваги):

В тім находиться:

	білковин.	товщу	Углеводани
а) М'ясних відпадків . . . 20 гр.	— 4·0	— 1·0	—
Макуха з зерн. гарбуз. 10 "	— 4·2	— 1·0	— 1·0
Бараболь 40 "	— 0·5	—	— 7·6
Витрісків сіна (потерюха) 30 "	— 3·0	— 0·7	— 20·3
Кукурудзи 10 "	— 0·7	— 0·4	— 6·7
Ячменю 20 "	— 1·5	— 0·4	— 12·0
Разом 130 "	13·9	3·5	47·6

б) Фасолі 10 гр.	2·2	0·1	4·4
Сушена черв. конюш. 40 "	6·0	1·4	14·2
" луп. з бараб. 10 "	0·5	0·3	6·1
Пашні бураки 30 "	—	0·2	3·0
Сушене листя вербов. 10 "	2·0	0·4	4·9
Кукурудзи 30 "	2·2	0·1	20·1
Разом 130 "	13·9	2·5	52·7

Кури кормяться 2 або 3 рази в день. При дворазовім кормленні дається курам рано заминку звичайно з бараболі з прочими домішками а вечером тверде зерно.

При триразовім кормленні дається рано і в полудне заминку, а вечером зерно. Вправді можна дібрати корм без зерна, але тоді кури менше несуться. Курка повинна дістати 20—30 гр. зерна, ніколи більше як 50 гр. — решту корми 80—110 гр. творять прочі роди засобів поживи, які подається у виді заминки.

Бараболі вариться так само як січені відпадки мяса або фасолі чи горох, а прочі як витріски сіна, або полова з конюшини і т. п. париться і мішається разом — можна дати грису — так щоби заминка була сипка. Сушене листя або хопта мусить бути дрібно потята. Зерно дається вечером ціле. В наслідок травлення піддержує зерно теплоту тіла і кури вночі менше змерзають.

Як знаємо, кілька і якої корми потрібно на 1 штуку, легко можна обчислити запотребування для більшої кількості дробу.

Засоби поживи, з яких приладжуємо щоденний корм для курей, вистарчить раз відважити, змірити відповідною посудиною і нею опісля щодня в такій самій кількості набирати. Так само робиться і зі зерном. В сей спосіб можемо заздалегідь обчислити, кілька і яких засобів потребуємо для виживлення курей через цілий рік.

При тім належить пам'ятати, що в літніх місяцях дається в заминці лише половина потрібної кількості поживи, бо другу половину вишукують собі на дворі. (Пр. для 10 штук курей, то є одного когута і 9 курок, потрібно в рік після мішанки під а). 51 кг. мясних відпадків, 25.5 кг. макуха, 102 кг. бараболі, 76.5 кг. витріски сіна, 36.50 кг. кукурудзи, 73 кг. ячменю. Після мішанки під б): 25 кг. фасолі, 102 кг. червоної конюшини, 25.50 кг. сушеної лупини, 76.50 кг. пашних бурків, 25.50 сушеного вербового листя, 109.50 кг. кукурудзи.

Не належить забувати, що кури потребують в поживі вапна для витворення скаралупи яйця. В літі мають кури змогу вишукати собі вапно. В зимі треба курам додавати вапна до корму (пашного вапна — товчених скаралуп з яєць — сипати румовиння з заправи в курнику і т. и.).

Цілих скаралуп не належить викидати на двір, бо кури їх зідають і в сей спосіб можуть навчитися роздзобувати яйця. Є то немила привичка курей, від якої вже відучити дуже трудно, а господар має шкоду.

В кінці належить дбати, щоби в курнику була все свіжа вода до пиття. В курнику належить умістити скринку з піском, щоби кури могли в ній порпатися і в сей спосіб очищуватися від наскомих, крім того кури зідають зернятка піску і дрібні камінчики, а се потрібне їм до улекшення розмелення корму у волю.

Кури не можуть в зимі ходити.

Се тому, бо їх кости є за м'які і гнуться під тягаром. Звичайно при тім кури місто ходити сідають денебудь і не можуть рухатися. Також траплять охоту їсти. Люде думають, що то з морозу. Але се мильна думка. Практика показала, що то від невідповідного живлення. Пожива не мала в собі вапна, яке потрібне для будови костей. Треба досипати до м'якої поживи дещо меленої муки з костей, або крейди, та більше отруб. Не дістають тії слабости кури живлені зерном.

Куркам гребінь відмерзає.

Буває нераз, що в часі острих морозів вітряних померзнуть куркам гребені. Вони біліють, схнуть і відпадають. Як котрій відмерз гребінь, то треба її відділити від других курей, бо вони люблять дзобати в нього і розранюють. Такий гребінь треба посмарувати кілька разів мішаниною спіритусу камфорового і терпентини. Тоді гребінь не відпаде, він зпочатку посиніє, а потім прийде до себе.

Котрі кури несуться добре в зимі?

Залежить це не лише від доброї раси курей, але також від віку. Мартівки несуться вже по 6 або 7 місяцях, але їх яйця дуже малі і мало хто хоче їх купувати. Найліпше несуться в зимі кури півторарічні. Зачинають нестися в жовтневі. Тоді вимагають доброї поживи і теплого курника. Курка потребує до доброго виживлення денно 45 грамів вівса, або 65 грамів ячменю. Овес є ліпший на носливість яєць. Кури не дуже люблять овес. Але як переголодують один день, то потім їдять дуже добре. Старі кури несуться в зимі тим гірше, чим старші. Вони вже перестають оплачуватися.

Чи добре є тримати в зимі кури в стайні між скотом?

У многих селян є звичай приладжувати курник на зиму між кіннями, коровами, чи свиньми, бо там їм тепліше і кури ліпше несуться.

Та практика показала, що з того виходять більші шкоди, як користи. На тім терпить передівсім дріб. В стайні є звичайно вогко від пари, яку витворює гній і худоба. Пара осідає на пірю, а як випустити ранком дріб на двір, то дріб перемерзає, перестуджується і не лише що тратить несливість, але хорує і гине. Ще більше терпить на тім худоба. На дробові живють всілякі галапаси, яких трудно визбутися навіть при великій чистоті. Ці галапаси переходять на скот, галапасуючи, викликають запалення шкіри, пархи, пліші, а це в зимі є для худоби болюче, та тяжко гоїться. Один з цих галапасів любить залазити скотові в вуха і поверчує в вуках шкіру та викликає прикрі болі. Скот мучиться, схне, тратить сили, а з часом гине. Також паша покаляна курми тратить смак і худоба її не хоче їсти. Тому ліпше не тримати дробу, як тримати його зимою між скотом.

Що робити, щоби озимі засіви не випріли?

Цього року нападало на незамерзлу ріллю багато снігу і сніг лежить, бо потім взяли морози. Але земля під снігом не замерзла. Через то заходить обава, що озимини надто вибуялі в осени можуть випрівати ізза браку доступу свіжого повітря, потрібного озимині до віддиху і гнити ізза задухи. Головно можуть випрівати і вигнивати озимини під ледяною шкаралупою, яка зробилася тому, що сніг зачав топитися та не стопився, або в місцях, де на озимину виллялася вода і з верха замерзла. Жито випріває скорше, пшениця є треваліша. Є то звичайно сталі місця, в котрих озимина випріває. Треба переломити шкаралупу снігову. В сій цілі переганяєся коні по снігу, щоби копитами поломили снігову шкаралупу, як що нема обави, що покалічуть ноги. Також ломлять ралом о довгих зубах, або пружиновою бороною, яку тягнуть коні. В невеликих місцях мож відгорнути ту і там сніг лопатами. Практика показала, що добре є також посипувати сніг саджею або чорним пилом з вугля, бо пил вжираєся в сніг, робить дірки, а ними втискається повітря до ростин.

ВСЯ КОЛЯДА на „РІДНУ ШКОЛУ“!

Як охоронити озимі засіви перед вивіянням та вимерзненням?

Озимі збіжжа вигибають не так від морозу, бо озимина потрапить легко знести морози і до 25 степенів Цельзія, як лиш добре закорінилося; але звичайно вимерзають тому, що мороз і морозні вітри так висушують зародок, коріння і молоді билця, що сі ізза висушення гинуть. Масово вимерзають, як зима несніжна, а панують морозні вітри. Місцями вимерзають там, де вітри змели сніг. Зносять головню на ріллях виставлених на вітри та надмірно вигладжених так, що нема грудок, які би здержували сніг і нераз аж вивіють весь засів. Такі місця покриваємо бадилем з бараболі, компостом, гноем, головню де посіяні конюшини і люцерни. Як на весну видимо ослаблений ріст, треба поляти розрідженою гноївкою, компостом, або штучним гноем азотивим. Як озимина надто рідка, то приносить лиш більше шкоди, бо причинюється до розмножування хопти. Тож ліпше на весну всіяти конюшину, як що насіння цінне, бо конюшина витисне бурян, або переорати.

Визбуваймося некваліфікованих огерів!

В 1925. році, в місяцю липневім переводили кваліфікаційні комісії воєвідські перегляд огерів, та визначували, котрим належить дати дозвіл до розплодового ужитку, а котрим ні.

Тепер має вийти розпорядок, що власники огерів, признаних нездатними до розплодового ужитку, будуть платити за них податок по 50 зол. Радимо проте каструвати, або таких огерів визбуватися. Це не відноситься до молодника, який ще не був в перегляді.

Бібліографія.

Нові книжки Тов. „Сільський Господар“.

Як вибрати коня. Практичний poradnik сей написав В. Королів, ветер. лікар, професор української господарської Академії в Подєбрадах. Книжечка ця вийшла на Великій Україні 4 рази, у нас майже не була знана. Тому ізза її практичних вказівок і порад для селян, видав її отсе в останніх днях „Сільський Господар“ як п'яте видання. В ній подає автор, по чім пізнається доброго коня, а по чім нездатного до ужитку, головню, як приходить купувати коня на торговиці. Автор подає всі хвороби коня, норови, пише про се, як гандлярі вміють підроблювати, щоби коні на хвилю краще виглядали, а одночасно подає способи, як пізнати закриті і незакриті вади. Книжечка богата в малюнки, які наглядно вказують здорові і хворі часті тіла у коня, вказують, як пізнати вік коня по вигляді і по зубах, та як виглядають фалшиві зуби.

Наші хлібороби люблять коней і цінять їх, бо се велика сила в господарстві і селянинові ніяк без коня обійтись. Але часто тратять на конях, бо не вміють дібрати собі коня. Всім радимо сю книжечку прочитати. Ціна 50 грошів, замовляти можна в „Сільськ. Господарі“ у Львові, вул. Зиморовича ч. 30.

В найблизших днях вийде накладом товариства „Сільський Господар“ у Львові книжечка знаного молочара Михайлюка: Як плекати телята. Замовляти можна в канцелярії Товариства.

ОГОЛОШЕННЯ.

РОМАН ЗУБИК
Львів, Галицька ч. 16.

ПОРУЧАЄ В ВЕЛИКІМ ВИБОРІ

СУКНА, ЦАЙГИ, ПОЛОТНА,
КОЛДРИ, КОШИ, ХУСТКИ.

ВИКЛЮЧНЕ ЗАСТУПСТВО КОСІВСЬКИХ
КИЛИМІВ.

ЦІНИ НИЗЬКІ.

„ПОЛЬТИП“

Кооператива з обмеженою порукою.

Львів, вул. Ягайлонська ч. 20. — Ч. тел. 23-11.

Має на складі і доставляє:

Машини до шиття марки „ЮНКЕР І РУГ“ німецького виробу і марки „МІНЕРВА“ чеського виробу як для ужитку домашнього так і для цілей кравецьких.

Комплетні урядження бюрозі.

Для Філій і Кружків „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ і для Кооператив, улажнюючих жіночі курси шиття та крою, признаєся окремі пільги в набуванню машин до шиття і догідні сплати в ратах!

АДВОКАТ

Др. Генрик Йосиф Маєр

веде адвокатську канцелярію
у Львові, вул. Костюшка ч. 3. II. пов.
(Дім Т-ва „Сільський Господар“).
Ч. телефону 20—69.

Церковна торгівля

відзначена медалями і хрестами
заслуги в Римі, Карльсбаді, Стрию,
Одесі і Коломиї під фірмою:

Дім торговельно-промисловий

„ДОСТАВА“

Кооператива з обм. пор. у Львові
Дирекція: Львів, вул. Домініканська 11.
Склади: у Львові, вул. Руська ч. 20.
в Перемишлі, Ринок ч. 23.

поручає всю церковну утвар, дзвони
з передвоенного матеріалу з довго-
літною гаранцією, всяку малярську
і різьбарську роботу, а для коопе-
ратив головне світло, по найниж-
ших цінах.

Товар солідний.

Обслуга солідна.

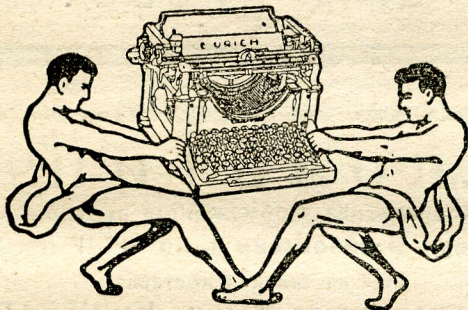
попирайте рідну торгівлю!

попирайте рідну торгівлю!

ЕМІЛЬ УРІХ

Львів, ТРЕТЬОГО МАЯ Ч. 7.

ТЕЛЕФОН 505.

Має на складі і доставляє на догідних умовах:
машини до писання з українською і латин-
ською азбукою першорядних фабрикатів, огне-
травалі каси і касетки, апарати до відбивання
(циклостилі), шапірографи і гектографічні маси,
рольки до шапіро- і шарольографів, плити гекто-
графічні, прибори до машин до писання і відби-
вання для всіх системів на складі. Варстат репа-
раційно-механічний і школа писання на машинах
різних системів.

ДЕНТИСТИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ

Д-ра Шимона Ралпапорта

Якова Насса

Львів, вул. Сикетуська ч. 17, II. поверх.

Пломбування й винимання зубів без
болю, штучні зуби в кавчуку і золоті на аме-
риканську систему. Пацієнтів з провінції по-
лагоджується в як найкоротшому часі. П. Т.
урядовцям, студентам та селянам значні зниж-
ки і пільги!

ПАСІЧНИЦЬКА СПІЛКА

— — Львів, ПІДВАЛЛЯ Ч. 9 — —

пригадує П. Т. Пасічникам, що час над-
силати віск для перерібки на штучну
вощину. Найкраще мати вощину в себе
вже в квітню. Не ждять, коли настане
рйка в пасіці, бо самі на цьому тратите.
Рівнож приймаємо замовлення на вощину
з нашого воску й на пасічницьке знаряддя.

Одинока українська робітня бляхарська АДАЛЬБЕРТА ЗАЯЦЯ

у Львові, вул. Осолінських ч. 14.

(Біл. Товариства „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.)

Виготовляє і має на складі купелеві уря-
дження, як ванни звичайні, фотеліві і наслідів
і виконує їх напрямки. Виконує криття дахів
різного роду будівель, їх лякерування і напрямки.
Приймає і виконує оборотно замовлення на всякі
інші бляхарські роботи.

Виказ

ветеринарних приладів, необхідних в ряту-
ванню домашніх звірят в наглих недугах.
Ці прилади можна набути за посередни-
цтвом Сільського Господаря — Львів, Зі-
моровича 20.

4. п. Назва приладу	Конечний в отцях недугах.
1. Термометер	До мірення у звірят гарячки.
2. Трокар з 4-ма по-
хвами	До пробивання здутої худоби
в разі небезпеки смерті.
3. Сонда проликова	До відпровадження газів, які
спричинюють у худоби здут-
тя, і до рятування при за-
давленню.
4. Кліщі копитові	До утискання копита, щоби пе-
реконатися, де стан запальний.
5. Два ножі копитові	До вирізування нагнітків на пі-
дошві копита.
6. Герар	До перестрикування ран і зада-
вання лівативи.
7. Три ігли і шовкові
нитки	До сшивання ран, заки опух-
нуть, нім ветеринарний лікар
поспішить з помічю.
8. Трикутник при ви-
паді матиці	Коли впровадиться на своє міс-
це матицю, закладається цей
трикутник на соромні варги,
щоби здержати матицю перед
висуненням.
9. Душка	До стиснення варги у коня, що-
би його успокоїти.
10. Рашпіль	До стирання зубів о нерівній
поверхні, т. зв. вовчих зубів.

КРАЄВЕ ТОВАРИСТВО ГОСПОДАРСЬКЕ

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДА”

У ЛЬВОВІ, ВУЛИЦЯ ЗІМОРОВИЧА Ч. 20.

МАЄ НА СКЛАДІ І ВИСИЛАЄ ЗА ПОПЕРЕДНІМ
ОДЕРЖАННЯМ НАЛЕЖИТОСТІ ОТСІ СВОЇ ГОС-
ПОДАРСЬКІ ВИДАННЯ:

Григорій Герман:	Годівля гусей, качок, панта- рок, павів, фазанів і лебедів.	зол. 3—
„	Годівля курей	3—
о. Й. Раковський:	Годівля рогатої худоби Ч. II.	3—
М. Творидло:	Годівля безрог	3—
Ол. Мельник:	Як годувати худобу дешево а добре	2—
В. Кучера:	Управа садовини	2:25
„	Виріб вин овочевих	2—
Г. Цееб:	Управа пашних ростин	2:25
Д-р Г. Величко:	Управа пашних бураків	0:60
„	Сумішка конюшин з травами	0:60
Інж. Євген Нагірний:	Взірцеві стайні і гноївні	2—
Інж. Ол. Лушпинський:	Відбудова знищених сіл ч. II. (Проекти селянських хат і селянських будинків)	5—
„	Відбудова знищених сіл ч. III. (Проекти приходств і читал.)	5—
о. В. Пилипчук:	Підручник пасічництва	6—
Ю. Павликовський:	Під прапором самопомочи	1:50
„	Не ридайте а добувайте	0:20
В. Королів-Старий:	Як вибирати коня	0:50

ПРЕДСТАВНИЦТВО КРУЖЛІВОК

Ф А Б Р И К И

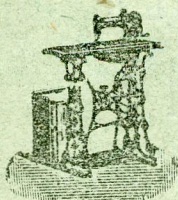
„АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ”

Герман Ляндес,
Львів, Городецька 54.

Поручає на догідних услівях:

КРУЖЛІВКИ „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ”
найновішого моделю, МАСНИЦІ
„АЛЬФА-ВІКТОРІЯ”, КОНОВКИ
ТРАНСПОРТОВІ НА МОЛОКО,
ОРИГІНАЛЬНІ АПАРАТИ ГЕРБЕ-
РА і всякого роду молочарські
машини і прибори.

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

Складові їх части,
приладдя до кравець-
кого ремесла і до
ручних робіт по-
ручає:

Ал. Малімон,

склад машин до шиття

Львів, Валога ч. 11. а.

Телефон 28-88.

Приймається машини до направи.

Інжинір

ЛЕВ ЛЕВИНСЬКИЙ

АРХІТЕКТ, УПОВАЖНЕНИЙ БУДІВНИЧИЙ

Львів, вул. Содова ч. 3.

II. поверх. (Бічна вул. Потоцького.)

Виготовляє проекти і кошториси
для будови церков, народніх
домів, читалень, кооператив і
всякого рода будинків шкільних,
мешкальних і промислових. — Бе-
ре в підприємство будови у Льво-
ві і на провінції по конкуренційних
цінах. Обіймає технічний нагляд
при будовах, виробляє затверджен-
ня проектів у Воевідств.

Кожний свідомий громадянин є акціонером
Земельного Банку Гіпотечного!

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

Акційна спілка

у Львові вул. Підвалля ч. 7.

(Власний дім при вул. Словацького.)

ПРИЙМАЄ ВКЛАДКИ на біжучий рахунок так в краєвій валюті (золотих), як також в заграничних валютах (долярах, франках, чеських коронах і т. д.), опроцентовує їх і **виплачує в ефективних заграничних валютах** без ніяких обмежень.

Земельний Банк Гіпотечний **УДІЛЮЄ КРЕДИТІВ** в золотих та заграничних валютах поодиноким особам та Кооперативам.

Земельний Банк фінансує підприємства приватних осіб та Кооператив.

Земельний Банк Гіпотечний є одиноким українським **ДЕВІЗОВИМ БАНКОМ**, переводить всі банкові чинності, з особа всякі перекази грошей заграницю із заграниці, а зокрема **посилки до Америки і з Америки**, які виплачує ефективними долярами, приймає векслі й чеки до інкаса, виставляє гаранційні листи, купує і продає цінні папери, девізи й валюти на найдогідніших умовах і т. д.

Земельний Банк Гіпотечний удержує постійні звязки зі всіма країнами Європи й Америки.

Купуйте акції Земельного Банку Гіпотечного! — Одна акція 26 зол.

РІК ОСНУВАННЯ 1883.

„НАРОДНЯ ТОРГОВЛЯ“

Краєвий Союз Споживчий

кооператива з відповідальністю уділами

у Львові, Ринок ч. 36. (власний дім)

продає:

Всякі насіння городові і полеві.

Товари споживчі і кольоніяльні,

Природні вина богослужební

в своїх 19 склепах:

у Львові (вл. дім), Станиславові, Перемишлі,

Тернополі (вл. дім), Дрогобичі, Коломиї,

Стрию (вл. дім), Самборі (вл. дім), Ро-

гатині, Бродах, Сяноці (вл. дім),

Городенші, Борщеві, Зо-

лочеві, Збаражі, Ко-

сові, Мостисках

(вл. дім) і Со-

калі (вл.

дім).

Уділ 20 золотих. — — Вписове 2 золоті.

Члени одержують товарові звороти.

Вкладки на 18% річно.

УЖИВАЙТЕ ПОТАСОВИХ ПОГНОЇВ!

КАЛУШСЬКІ СОЛИ ПОТАСОВІ
І СТЕБНИЦЬКИЙ КАІНІТ

МОЖНА ЗАКУПИТИ

у всіх організаціях господарсько-торговельних, місцевих Кооперативах, їх По-
вітових Союзах та в „Центросоюзі“, Краєвм Союзі Кооператив у Львові
і в його складах в краю, як також за посередництвом Кружків і Філій
„СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“.

— — — — — Вказівки ужиття висилає безплатно — — — — —

АКЦІЙНА СПІЛКА

ЕКСПЛЮАТАЦІЇ СОЛЕЙ ПОТАСОВИХ у Львові, площа Смольки ч. 5.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 "

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 долар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,

Львів, вул. Зіморовича ч. 20,
1 поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 "
Чверть сторінки 40 "
Одна осьма сторінки 25 "
Дрібні оголошення по 10 с тиків
від слова.

**Дім
торговельно-
промисловий**

„ДОСТАВА“

кооператива з обмеженою порукою у Львові

Дирекція: ЛЬВІВ, вул. ДОМІНІКАНСЬКА ч. 11,

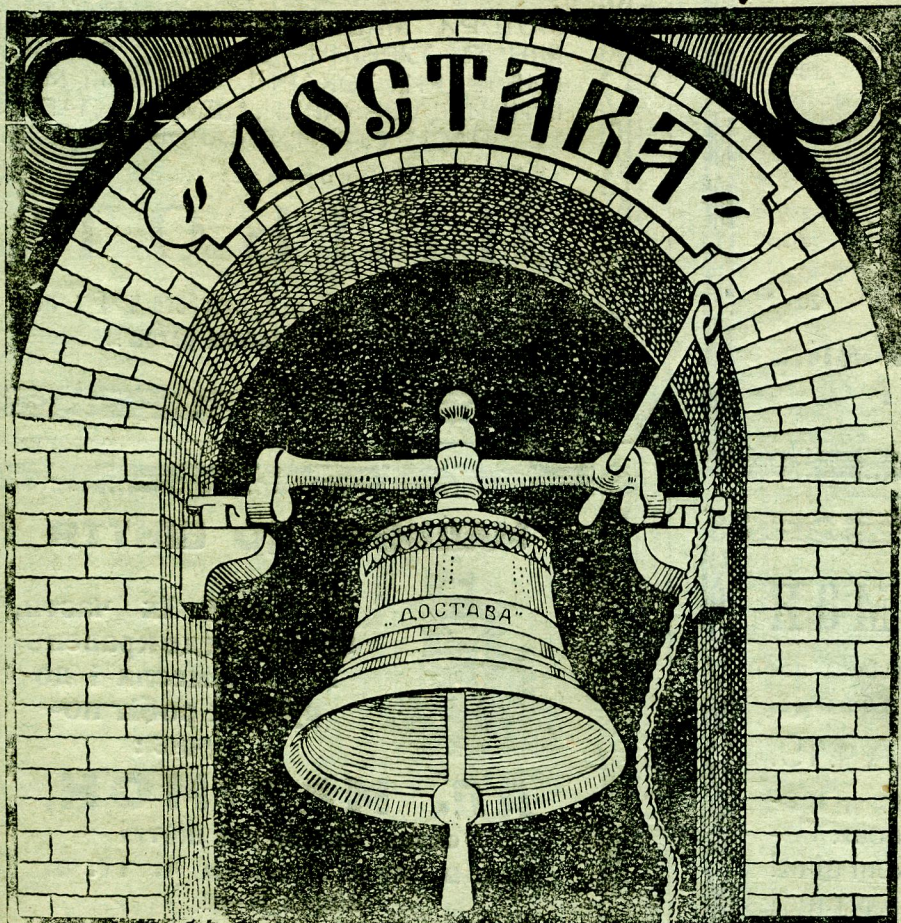
Склади: у Львові, вул. Руська ч. 20, в Перемишлі, Ринок ч. 23,

порукає

ДЗВОНИ

з передвоєнного матеріалу з довголітною гваранцією, всяку малярську і різьбарську роботу, всю церковну утвар, а для кооператив головно світло, по найнизших цінах.

**Товар солідний.
Обслуга солідна.**

ВЕТЕРИНАРІЙНІ ПРИЛАДИ,

необхідні в ратуванні домашніх звірят
в наглих недугах, поручає за посеред-
ництвом „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“

фірма:

LEON GEORGEON (ЛЕВ ЖОРЖОН)

ЛЬВІВ, ВУЛ. РУСЬКА Ч. 1,

після отсих приблизних цін в золотих:

1) Термометр	2 50
2) Трокар з 4-ма резервовими піхвами	12—
3) Сонда, обшита англ. тканиною	35—
4) Копитові кліщі	32—
5) „ „ ножі	5—
6) Геґар на 5 літер	16—
7) 1 тузін ігол	5—
8) Трикутник при випаді матиці	8—
9) Душка до стискання губи у коня	5—
10) Рашпіль до стирання зубів (універ- сальний)	26—
11) Спущадло звичайне о трьох ножах	8—
12) „ „ пружинове	24—
13) Кінський катетер до відпровадження мочі, обшитий англ. ткан.	7—
14) Прилад до вишприцовування матиці у худоби в стані запальнім	10—
15) Прилад до вишприцовування в дійки воздуху на випадок запалення вімени	18—
16) Ігла до пускання крові	4—8—
17) Гак породовий	4-50
18) Плaskі шнури породові	26—
19) Катетер до діжок на випадок запертя молока (ріжні системи) від	2—4-50
20) Куля породова	24—
21) Кільце для бугаїв від	2—3—
22) Шприця до промивання ран	20—

**Ціни з уваги на змінчивість
без зобов'язання!**

Макс Глязерман

Ритівниче заведення, виріб кавчукових пе-
чаток (стампіль) і відливарня таблиць.

ЛЬВІВ, СІКСТУСЬКА Ч. 19.

Для кооператив, Читалень „Про-
світи“, Кружків і Філій „Сільськ. Го-
сподаря“ окремі пільги і знижені ціни!
Замовлення виконує оборотно!
Філія: ЛЬВІВ, СІКСТУСЬКА Ч. 1.

Одинока українська робітня бляхарська АДАЛЬБЕРТА ЗАЯЦЯ у Львові, вул. Осолінських ч. 14.

(Біля Товариства „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.)

Виготовляє і має на складі купелеві уря-
дження, як ванни звичайні, фотелеві
і наслідові і виконує їх напрямки. Виконує
криття дахів різного роду будівель,
їх лякерування і напрямки.

**Приймає і виконує оборотно замовлення
на всякі інші бляхарські роботи.**

УЛІЇ ВСЯКИХ СИСТЕМІВ, СОЛОМ'ЯНІ І ДЕРЕВЛЯНІ ПО НЕЗВЧАЙНО ПРИСТУПНИХ ЦІНАХ

продає:

І. СТЕБЕЛЬСЬКИЙ

В БОЛОХОВІ, ПОЧТА ЗАВАДКА
КОЛО КАЛУША.

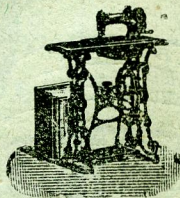
МОТОРИ, МАШИНИ МЛИНСЬКІ, КА-
МІННЯ, ТУРБІНИ, ОЛІЯРНІ, ГАТРИ,
ГИБЛЯРКИ, ТОКАРНІ, РІЛЬНИЧІ МА-
ШИНИ, ДАХІВКАРКИ, ЦЕМЕНТ, ПАПУ,
ПАСИ, ГУРТИ, СМАРОВИЛА

поручає:

„ПІЛЬОТ“,

С-ка з огр. пор. ЛЬВІВ, ВУЛ. БАТОРОГО Ч. 4 І. ПОВ.
ПРОСПЕКТИ НА ЖАДАННЯ ДАРОМ!!

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

Складові їх часті,
приладдя до кравець-
кого ремесла і до
ручних робіт по-
ручає:

АЛ. МАЛІМОН,

склад машин до шиття

Львів, вул. Валова ч. 11. а.

Телефон 28—88.

Приймається машини до направи.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 „

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 доллар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,

Львів, вул. Зіморівча ч. 20,
I поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 „
Чверть сторінки 40 „
Одна осьма сторінки 25 „
Дрібні оголошення по 10 с. тиків
від слова.

Закон про земельну реформу.

(Д. З. ч. 1 поз. 1 — 1926 р., закон з 28 грудня 1925 р.)

I. Завдання земельної реформи.

Закон має на оці утворення економічно сильних земельних господарств на засаді приватної власності. Для досягнення цієї цілі мають служити:

- 1) творення нових самостійних господарств;
- 2) збільшення існуючих малоземельних господарств;
- 3) творення дрібних господарств для управи городовини;
- 4) творення робітничих, урядничих і т. п. кольоній та городчиків недалеко міст та промислових осередків;
- 5) забезпечення відповідних просторів землі для рілнничих шкіл та для осередків рілнничої й городовинної культури.

II. Які землі призначено на цілі земельної реформи?

Для переведення земельної реформи буде розпарцельовано: землі (маєтки) державні, церковні всіх віроісповідань, землі рілнничих публичних інституцій та землі, що належать приватним особам (дідичам).

Парцеляції не підлягають:

- 1) нерухомості, що належать до самоврядування;
- 2) земля під лісом, як що провадиться раціональна лісова господарка;
- 3) води, що уживаються для риболовства чи промислу;
- 4) законом означений мінімум землі, який власник маєтку може за собою залишити. Мінімум той виноситься:

- а) для маєтків, що знаходяться в промислових осередках, або недалеко міст — 60 гектарів;
- б) у всіх інших місцевостях — 180 гектарів, за винятком воєвідств: волинського, поліського, новгородського, віленського і 4-ох повітів воєвідства білостоцького, де мінімум той підноситься до 300 гектарів в тім випадку, коли предки нинішніх дідичів провадили господарство на теренах нинішньої Польщі бодай від 1 січня 1864 р.

До вказаного мінімум не враховується: садів, доріг, забудованих ґрунтів, а також лісів понад 30 гектарів, як що ліс надається до самостійного лісового господарства. У вичислених вище східних воєвідствах простір такого лісу понад 50 гектарів. Так само поверх згаданого мінімуму власникові полишається: спускальні рибні стави, як що загальна поверхня тих ставів перевищує 3 гектари, а також всякі інші водні простори з загальною водною поверхнею понад 20 гектарів.

5) Вільні від парцеляції ті простори землі, що є необхідні для утримання на відповідній висоті рілнничої культури та рілнничої меліорації в тих господарствах, де провадиться насінна чи годівляна господарка, чи взагалі провадиться дужа інтенсивна продукція, а також в господарствах високо промислових. Зокрема, як що мається чинна гуральня, крохмальня, пивоварня, вказаний в попередній точці мінімум може бути піднесено до 350 гектарів, а коли в маєтку засівалися до 1 січня 1925 р. бураки для цукроварень, тоді простір землі, що не підпадає парцеляції, підноситься до висоти не більшої, як 700 гектарів.

Загальний простір вилученої з парцеляції землі для цілей, вказаних в т. 5, не може перевищувати в цілій Польщі 550.000 гектарів.

III. Річний парцеляційний контінгент.

Переведення реформи розраховано не на одно десятиліття. Закон приписує, щоби в перше десятиліття було розпарцельовувано по 200.000 гектарів річно. Рада міністрів має на рік наперед виготовити плян парцеляції. Плян той має бути оголошений в Деннику Законів до дня 31 січня того року, на який плян прийнято. В цім пляні повинно бути вказано окремо простір приватних ґрунтів, що увійшли в плян парцеляції на даний рік.

IV. Примусовий викуп приватних маєтків і „вилучення“.

Власник маєтку має право сам вибрати той кавалок землі, який він має намір за собою лишити в розмірі, як подано вище. Для того він має віднести до Земського Уряду, щоби останній

виділив власникові намічений простір. Земський Уряд приймає внесок до відомої, а вилучення вписується до гіпотечних книг. Вилученим простором власник має право розпоряджатися по своїй волі. Як що до 1 падолисту даного року покажеться, що не було розпарцельовано приватних маєтків у вистарчаючій для виконання пляну (див. III) кількості, наступає примусовий викуп маєтків. Виказ тих маєтків, що підлягають примусовому викупові, устальнює Рада міністрів та оголошується його в Деннику Законів до дня 10 січня слідуєчого року. Як що власники оголошених до примусового викупу маєтків не розпарцельовують їх самі до дня 1 грудня того року, коли сталося оголошення, або не продадуть до того часу Державному Рільничому Банкові, тоді Земський Уряд приступає до примусового викупу.

V. Оцінка примусово викуплених маєтків і спосіб заплати власникам.

Вартість викуплених маєтків встановлюється на підставі приписів, обов'язуючих при вимірі маєткового податку. Міністр Рільних Реформ має внести в ті приписи деякі зміни.

Для переведення викупувочної операції держава випускає 5% державну земельну ренту на суму до 300 мільйонів золотих в золоті. За викуплені маєтки власники дістають: а) одну частину оціночної вартості (ціни викупу) в готівці, б) другу частину в 5% ренти по номінальній вартості, в) третю частину також в ренти, але по курсі, який устанавлюватиме Міністр Р. Р., але не нище 70% номінальної вартості.

Яка часть винагороди припадає на кожний з трьох способів заплати, показує слідуєча таблиця:

Простір в гектарах	Скільки відсотків викупної ціни платиться:		
	Готівкою	Рентою по номінальній вартості	Рентою по урядовому курсі
від до			
— 1000	50	50	—
1000—1500	45	45	10
1500—2000	40	40	20
2000—2500	35	35	30
2500—3000	30	30	40
3000—4000	25	25	50
Понад 4000	20	20	60

VI. Парцеляція.

Парцеляцію землі в цілі виконання земельної реформи провадять:

- 1) Міністр Рільних Реформ через підляглі йому уряди;
- 2) Окружні Земські Уряди;
- 3) Державний Рільничий Банк;
- 4) інституції, що мають уповноваження провадити парцеляцію;
- 5) власники (дідачі), що зголосили до парцеляції свої недовимовимости та дістали від Земського Уряду дозвіл на парцеляцію.

Простір набуваних парцель обмежений. Простір новотвореного господарства, як рівно простір вже існуючого господарства, що збільшується в наслідок парцеляції не може перевищувати

20 гектарів. На Волині, Полісся, у воевідствах віленському, білостоцькому та поморському та в гірських повітах число гектарів підноситься до 35. Городовинне (городниче) господарство не може перевищувати 5 гектарів. Простір робітничої, урядничої і т. п. парцелі не може перевищувати 1 гектара. Простір ремісничо-селянської парцелі — не вище 2-ох гектарів.

Набувати рільничі та городничі парцелі мають право лишень громадяне (піддані) польської держави, головним заняттям котрих являється рільництво чи городнича господарка, або котрі докажуть, що вони теоретично чи практично підготовлені до такої господарки або, накінець, селянські кооперативи, члени яких відповідають вказаним вище умовам.

При парцеляції церковних земель перевагу мають послідовники того віроісповідання, до якого належить парцельована земля.

Набуті при парцеляції ґрунти не можна продавати, ділити чи обтяжати, аж до цілковитої сплати. Обмеження це може бути поширене й на ту часть недовимовимости, яку покупець мав перед парцеляцією.

VII. Продажна ціна при парцеляції.

Продажна ціна державних ґрунтів мусить означуватися відповідно до дійсної господарчої вартості тих ґрунтів. Що до приватних маєтків ціна парцель не повинна бути спекуляційно підвищеною (вигорованою). Ціна становить нерозривну частину парцеляційного проєкту та підлягає затвердженню разом з проєктом.

VIII. Фінансова допомога при парцеляції.

Як що парцеляцію переводить Земський Уряд або (відносно де-яких маєтків) Рільничий Банк, тоді безземельні покупки при заключенню умови мають заплатити 5 проц. продажною ціною, малоземельні — 10 проц., а інші господарі 25 проц. Заплата решти продажною суми розкладається для безземельних і малоземельних на 40 літ, а іншим господарям на 20 літ. Кредит той опроцентується не вище 6 проц. річних. При парцеляції недержавних ґрунтів Банк видає позички, відповідно до приписів свого статуту. Має бути утворено фонд допомог і приступного кредиту.

IX. Оплати.

Всі прохання, письма, заяви, посвідки і т. и., що вносяться до Земських Урядів чи до Державного Банку в справі набуття землі чи кредиту, вільні від стемплевих оплат.

Всі акти, силою яких на підставі цього закону в дорозі парцеляції переноситься право власности, оплачується на користь скарбу і самоврядування у висоті 25 проц. нормальної оплати.

Виказ маєтків на українських і білоруських землях в Польщі,

призначених до примусової парцеляції в 1926 р.

Дня 9. січня вийшов розпорядок ради міністрів, в яким влада подає виказ сих маєтків земельних, які мають бути примусово розпарцельовані в 1926 році.

Має бути розпарцельованих в сім році 50.000 гектарів в цілій Польщі.

На обшарі округи земельного уряду у Львові.

Повіт Бучач: 1) з маєтку Стінка А. Гневоша 37 гектарів, 2) з маєтку Стінка Волод. Ценського 34 гектарів.

Пов. Чортків: 3) з маєтку Ягольниця, стара, Антонів, Свидова, Созолівка, Заболотівка, Свидова, Ланки А. Лянцкоронського 900 га, 4) з маєтку Поріче Люб. (зглядно Завидовичі) Е. Вайсмана Заводовського 93 га.

Пов. Львів: 5) з маєтку Милятичі, Милятичі нові Мих. і Гр. Терлецьких 85 га.

Пов. Підгайці: 6) з маєтку Сарни вел. Ст. Гелевського 164 га.

Пов. Перемишляни: 7) з маєтку Перемишляни, Гарачівка, Борщів, Бриконт, Чемеринці, Ладанці, Розвожани, Соколова, Волків А. Потоцького 685 га. 8) з маєтку Замостє, Глиняни, Глиняни рустикальні, Перегноїв Фр. Потулицької 150 га, з маєтку Гелевського 164 га.

Пов. Рава руська: 9) з маєтку Рата, Рава руська, Селиска, Гребенне Павла Сапєги 100 га.

Пов. Скалат: 10) з маєтку Камінки А. Федоровича 200 га.

Пов. Снятин: 11) з маєтку Дениче Гр. Якубовича 102 га.

Пов. Тернопіль: 12) з маєтку Бірки Великі М. Мітровської 150 га.

Пов. Товмач: 13) з маєтків Тисьмениця, Підпечари, Клубівці Арт. Потоцького 300 га.

Пов. Золочів: 14) з маєтків Яськовичі Підліся, Закомаре, Поліся рустикальне Льва Ротенберґера, О. Піперсберґа і А. Раппапорта 200 га, 15) з маєтків Плугів Л. Францова і Г. Вайнфельд 115 га.

На обшарі округи земельного уряду в Кракові.

Пов. Ярослав: 16) з маєтку Ізабелін, Ада-

мівка, Теплиці гор. і дол., Дубровиця Ад. Чарторийського 100 га, 17) з маєтку Півода, Вязівниця, Орошансько, Риськова Воля В. Чарторийського 200 га, 18) з маєтку Порохник, Крамарівка, Угорка Кл. Шембекової 100 га.

Пов. Мостиска: 19) з маєтку Кальників і Малнів Бол. Оржеховського 100 га.

Пов. Рудки: 20) з маєтку Хлопи, Березець, Герман, Острів А. і К. Лянцкоронських 100 га, 21) з маєтку Конюшки, Ловчиці Ст. Баля 100 га, 22) з маєтку Чернихів, Конюшки сім'янівські М. Левицького 100 га, 23) з маєтку Кругінець М. Тигера 100 га.

Пов. Перемишль: 24) з маєтку Лентівня, Вапівці, Малківці, Журавиця гор. і дол. Л. Сапєги 200 га.

Пов. Сянік: 25) з маєтку Беско, Мільча, Мошанець ординації Чарторийських 150 га.

Пов. Новий Санч: 26) з маєтку Рожнів, Загірє, Радайовиці Ів. Стадницької 75 га.

Пов. Самбір: 27) з маєтку Гординя, Корнатовичі С. Созанського 200 га.

На обшарі округи земельного уряду в Луцьку.

Пов. Луцьк: 28) з маєтку Лісово Б. Дидинського 300 га, 29) з маєтку ординації Олицької і фільварку Одєроси та Річище Бл. Радзівіла 700 га.

Пов. Дубно: 30) з маєтку Сморгда А. Лєдоховського 50 га.

Пов. Кремінець: 31) з маєтку Бірки Б. Мельникова 150 га, 32) з маєтку Доложівка Б. Чосновської 70 га, 33) з маєтку Дуже Дедиркали П. Чосновського 90 га, 34) з маєтку Цецинівка М. Мінакова 140 га, 35) з маєтку Білозірка Е. Турав 200 га.

Пов. Володимир: 36) з маєтку Пориськ, Орі-

МАРІАН ПАНАС.

Охорона праці в рільництві.

Від часів знесення панщини аж до великої світової війни мало котра держава займалася охороною праці в рільництві. За виїмком Англії, а по часті й Німеччини державне законодавство в усіх державах вдовольалося тим, що — мовляв — кождий чоловік має свободу, забезпечену конституцією, кождий може уладити своє життя так, як хоче. Що більше, в науці, яка займається господарським життям, повстав був клич: нехай ніхто третій, навіть держава, не мішається між панів, фабрикантів чи дідичів з одної сторони, а робітників з другої, нехай вони собі самі між собою доходят до згоди, бо тільки така свобода буде правдива і поведе людство на шлях згоди і щастя. Цей напрям звався в науці лібералізмом і виходив, як звісно, на користь дідичів, а в некористь робітників. Працюючі маси, одержавши по знесенню панщини тільки паперову свободу, мусіли попасти знов в економічну неволю, а в нас найгірше вийшли ці малоземельні і безземельні селяне, які привязані до землі, були здані на ласку і неласку пана.

Положення міських і фабричних робітників з часом значно поправилося, бо між ними почав розвиватися сильний організаційний рух. Він зразу опирався на самопоміччя, а з часом набрав такої сили, що європейські держави мусіли з ним рахуватися.

Питання охорони наємної праці стає врешті питанням міжнародним.

Найперше Англія, а вслід за нею Німеччина і інші європейські держави видають для охорони наємної праці різні закони, як пр. закон про обезпечення на випадок хвороби, обезпечення від нещасних випадків, а в новіших часах обезпечення на випадок неспосібности до праці, старости і безробіття, закони про час праці, про недільний відпочинок, закони, що зажавають уживати дітей і жінок до тяжких робіт, або до праці в копальнях, а в кінці сама держава заводить власні уряди посередництва праці, щоби зменшити безробіття та винищити несумлінних приватних посередників.

Це все вибороли собі міські і фабричні робітники своєю сильною солідарною організацією, страйками і реформою виборчою. Фабрикант вже не міг самовільно диктувати робітникові його заробітної платні, бо тут він не мав вже до діла з безсилою одиницею, але з могутньою організацією, яка брала кожного свого члена в оборону перед визиском.

Тільки у сільських робітників був цілковитий застій і брак всякої організації. Кождий сільський робітник ходив самотас, шукаючи якоїнебудь праці в селі чи в дворі, а не найшовши її, тікав до Америки, до Пруса або до міста, ратуючись цим способом перед нуждою.

І тут мимоволі насувається питання, чому держави, які так щиро (чи може й нещиро) взяли в охорону міського робітника, забули зовсім про сільського. Учені, що ломили собі голови над розв'язкою робітничого питання, ріжно не поясню-

шин Ст. Чацкого 300 га, 37) з маєтку Суходоли В. Гутовського 200 га.

Пов. Любомльський: 38) з маєтку Вовчий Перевіз В. Малавчика 100 га.

Пов. Горохів: 39) з маєтку Бурцани М. Ледоховської 300 га.

Пов. Ковель: 40) з маєтку Адамівка Дм. Зайцева 300 га.

Пов. Здолбуново: 41) з маєтку Курчани В. Шульгіна 100 га, 42) з маєтку Вілія Ю. Рейна 200 га, 43) з маєтку Бушча О. Андреева 300 га.

Пов. Рівне: 44) з маєтку Городок Т. Штайнгаля 1000 га.

На обшарі округи земельного уряду в Берестю над Бугом.

Пов. Бересте: 45) з маєтку Високе Литовське і Олександрія, Виганів, Марямпіль і Пенічка Я. Потоцького 200 га.

Пов. Дрогичин: 46) з маєтку Білин К. Толочка 600 га, 47) з маєтку Опіль І. Еленського 250 га, 48) з маєтку Бармадичі А. Кісловського 150 га.

Пов. Камінь Коширський: 49) з маєтку Мавковище А. Малужковича 200 га.

Пов. Кобрин: 50) з маєтку Ходиничі Ю. Корсака 40 га, 51) з маєтку Отечизна, Йосифіні і Зваровичі Е. Бельського 300 га.

Пов. Лунинець: 52) з маєтку Кунцівщина Й. Войниловича 40 га, 53) з маєтку Лунин. Кристинно Фр. Друцького-Любецького 200 га.

Пов. Пінський: 54) з маєтку Пісочне Г. Плятерової 200 га, 55) з маєтку Визловичі О. Тіздель 70 га, 56) з маєтку Поріче і Висока Гора І. Скірмунта 300 га, 57) з маєтку Дубей, Бродниця М. Виджожини 100 га.

Пов. Сарни. 58) з маєтку Бельско—Воля бр. Готтесманів 150 га, 59) з маєтку Камінне—Селище А. Стравінських 200 га.

Як упорядкувати плодозміни у полі?

(Відповідь господареві з Волині.)

Знаємо, що пшениця по пшениці добре не вродить, всі хлібні рослини по хлібних дають менший врожай, чим сіяні по конюшині, горосі, ленчі, (виці) або бобі. Так само горох по горосі іде гірше, чим по іншій рослині. Чому це так? Легко зрозуміємо це, коли згадаємо, що кожна рослина смоче поживини з землі після своїх потреб. Коли в землі буде всіх складників поживних досить, а лиш одного бракуватиме, то рослина використає їх тим менше, чим менше є цього посліднього (правило: *minimum*). Тому то кожний рід чи сорт рослин, плеканий на цьому самому місці через довший час, виснажує землю з поживин йому найбільше потрібних і як їх що раз менше, дає що раз то гірший і слабший врожай.

Здавалося, що можна забрані поживини звернути землі через відповідне гноєння. По правді воно так є і не є — бо про плід якоїсь рослини рішає не лиш кількість поживин в землі, але хемічний стан поживини, з якого рослина може користати, або ні. Нинішня наука не є в силі ствердити, чи пожива є доступна для рослини, і дослідити, що діється в рослині, як вона росте на одному місці через кілька літ. Знаємо також, що мають тут також свій вплив ще й чинники, шкідливі для тої самої рослини, до тепер не розсліжені, виділювані через її корінчики.

Поки що мусимо прийняти то, що видимо, то є, що рослини цього самого роду, чи сорту, плекані довший час на цьому самому місці, що раз гірше ростуть і дають поступенно що раз гірший плід. З цього виходить, що різні рослини в полі треба переплітати: раз одно на цьому місці сіяти, чи садити, то знова інше.

вали. Одні вказували на це, що тут в першій мірі винні собі самі сільські робітники, бо вони не старалися тай не могли йти за приміром міських чи фабричних, бо, мовляв, цей найнижшого сорта робітник, непросвічений, зовсім не є спосібний до ніякої організації. А держава числиться тільки з сильним голосом. Сильний голос може мати тільки сильна організація. Дальше, характер праці у полі є — кажуть — зовсім інший, чим у фабриці. Сільський робітник працює серед природи, яка його оживляє, додає йому сили і здоров'я, і ніяка небезпека йому не грозить. В рільництві не можна на примір ввести 8 годинного часу праці, бо ж годі пр. в жнива перервати роботу в самім її розгарі, або коли грозить непогода, дощ, буря ітп. Не можна теж зборонити праці в ночі прим. при звоженню снопів, або в дома, коли ходить о плекання дом. звірят.

Та якщо навіть держава видалаби які закони про охорону праці в рільництві, то хто ж буде міг перевірити, чи вони як слід виконуються, коли робітники є розкинені по безмежних просторах піль і лісів. Зрештою — твердять дальше учені економісти — для держави важніше є дбати про розвій промислу, торгівлі, розвій міст, фабрик і ремесла, бо це є штучний твір людського розуму і діло людських рук, а раз знищений промисл не так-то легко відбудувати; між тим коли рільництво, це переважно праця природи, розложена на цілий рік, яка більше зависить від неї самої, чим від чоловіка.

От тому то й треба повести, кажуть, політику і керму господарського життя так, щоби

коштом рільництва живився промисл, щоби добре годувалися міста, щоби рільні плоди були якнай-дешевші та щоби сільський робітник не багато коштував. От це є й причиною, що держави не радо впроваджують у себе соціальні закони, які бралиби сільських робітників в оборону, бо всякі соціальні забезпечення, а з окрема в рільництві, збільшують кошти, через що рільні плоди стають дорожші, а конкуренція з державами, що не перевели у себе таких законів, є дуже важка, прямо неможлива.

Не місце тут спорити, що слушне, а що ні, це одно тільки певне і ясне, що загальний брак організації сільських робітників, відсутність їх представників у законодавчих тілах, екстермінаційна політика ворожої правлячої нації, недостача зарібкової еміграції — отсе причини їх оплаканого положення.

По великій світовій війні перші більшовики взяли радикально до розвязки робітничого питання через введення т. зв. націоналізації землі, віддаючи її в посідання тільки тим, що на ній працюють. У тім самім часі публична опінія цілого західного світу, більш зі страху, чим з доброї волі, домогалася також якоїсь розвязки питання охорони праці сільських робітників.

Найбільше покликаним до урегулювання соціального питання в Європі уважано велику міжнародну конференцію, яка в 1919 р. зібралася у Версайлі під Парижем в цілі зліквідування світової війни. Вона то при укладанні славного Трактату Версайського присвячує цій справі окремий відділ XIII, яким покликає до життя окремий між-

В цей спосіб твориться зміна, або плодозмін, це є черга по собі певних груп збіжєвих чи окіпних рослин, що мають подібні вимоги середовища.

Найважнішою витичною лінією в порядкуванні плодозміну в полі є реагування даної рослини на органічні гної (обірники). Деякі рослини ростуть добре на землі безпосередно гноєній обірником — інші доперва по році, а навіть є такі, що в 3—4 році по обірнику почувають себе найліпше.

Плян господаря:

Сіножать	
7 1 1/4 ha	
6 1 1/4 ha	5 1 1/4 ha
4 1 1/4 ha	3 1 1/4 ha
2 1 1/4 ha	1 1 1/4 ha

Плодозмін:

1. Пар зайнятий.
2. Пшениця (на обірнику).
3. Корнеплоди (окіпні).
4. Ячмінь з конюшиною.
5. Конюшина.
6. Жито.
7. Овес.

Давнійше загально було в звичаю 3-полеве господарство, це є через рік був пар, потому озимина, а потому ярина. Така господарка давала малий дохід. Мало було паші, марненька худоба, мало обірнику, багато ґрунту марнувалося, як пар. Такі господарства є ще тепер лиш в дуже зацо-

фаних околицях. У нас вже незаний, бо пар усунула конюшина, а памятають його хиба найстарші люде.

Як упорядкувати плодозмін у полі, буду старатися пояснити це читачам на живім примірі. Один господар остріжського повіту на Волині прислав мені плян свого полевого господарства з просьбою, щоб я сказав йому про нього своє слово. Ґрунт льос — 9 десятин. (Гл. табл. Плян госп.)

Сіножать	
3	
4	2
5	1

Взірець I.

Сіножать	
5	
4	
3	
2	
1	

Взірець II.

Цей плодозмін має поважні хиби, а саме:

Ad 1. Пар чистий, чи навіть зайнятий в інтензивнім господарстві, де можемо гноїти мінеральними гноями, де в плодозміні маємо окіпні рослини і конюшину, є злишний.

Ad 2. Обірники дається звичайно під окіпні рослини (корнеплоди: бараболі, бураки, капусту

народний сталий орган під назвою: Міжнародна Організація Праці. На вступі цього розділу трактату Версайського проголошується торжественно слідуючі мотиви:

„Зваживши, що всесвітний мир може бути збудований тільки на основах суспільної справедливости, зваживши дальше, що деякі умови праці є для великого числа людей несправедливі, спричиняють загальну нужду та недостаток, що родить невдоволення, загрожуюче мирові і загальній гармонії, зваживши, що поліпшення повисших умов є річю дуже пильною, наприклад таке унормування годин праці, усталення найбільшої довготи робучого дня і тижня, найму робучої сили, борби з безробіттям, загварантовання заробітної платні, запевнюючої приличне удержання, охорони робітників на випадок хвороби, нещасних випадків, охорони праці дітей, молодіжи і женщин, забезпечення на старість і неспосібність до праці, охорони еміграції, признання свободи зборів і стоваришень і т. д.,

зваживши, що неузгляднення через якусь державу дійсно людських умовин праці становить перешкоду для змагань інших народів, що бажають поліпшення долі робітників в їх власних краях;

Високі Укладаючіся Сторони, руководячись почуттям справедливости і людськості, як також охотою запевнення тривалого світового мира, постановили, як слідує: Зістає утворена стала організація, що має працювати над здійсненням повисше виложеної програми“.

Міжнародна Організація Праці складається

з трьох органів, а то: 1. Генеральної Конференції, яка має збиратися найменше раз в рік, 2. постійного Міжнародного Бюра Праці і 3. Адміністраційної Ради Праці.

В склад Генеральної Конференції входять як члени всі держави, що належать до Союзу Народів. Отже кождий член — (держави) висилає туди свою делегацію, що складається з 4 людей, двох представників уряду, один представник від працьодавців а один від робітників. Постанови Генеральної Конференції вяжуть державу, одначе ціла конструкція нарад, ухвал, конвенцій, припоручень і т. и. є така, що держава може легко викрутитися від зобовязання, яке прирекла. Для нашого питання охорони праці в рільництві найважнішою була III. Міжнародна Конференція Праці, що радила від 20. жовтня до 20. листопада 1921 р. в Женеві, а яка ухвалила 3 важні конвенції:

1. в справі відшкодовань за нещасні випадки сільських робітників,

2. в справі коаліції і свободи рільничих змов,

3. в справі заборони праці в полі малолітних сільських дітей в шкільнім віці.

Понизше подаємо, як Польша вивязалася із цих міжнародних зобовязань, які урочисто прирекла ратифікувати.

Один з найважніших обовязуючих нині польських соціальних законів є закон з дня 19. V. 1920 р. про обезпечення робітників на випадок хвороби. Цей закон каже, що обовязкові обезпечення підлягають всякого рода робітники, що живуть з наємної праці, отже також робітники рільні лісні без огляду на це, чи вони є сталі чи тільки сезо-

РІК	З М І Н А				
	1	2	3	4	5
1926	Обірник 400 сотн. на гектар. + Корнеплоди (окопні).	150 кг. на га сірчан. амон. + Ярина (овес, ячмінь з ко- нюшиною).	Конюшина. (2 покоси).	400 кг. томасина. 200 „ потас. сіль. + Пшениця.	200 кг. азотняк. 400 „ томас. 150 „ потас. сіль. + Жито.
1927	150 кг. сірчан. ам. + Ярина (овес, ячмінь з ко- нюшиною).	Конюшина. (2 покоси).	400 кг. томасина. 200 „ потас. сіль. + Пшениця.	200 кг. азотняк. 400 „ томас. 150 „ потас. сіль. + Жито.	Обірник. + Корнеплоди.
1928	Конюшина. (2 покоси).	400 кг. томасина. 200 „ потас. сіль. + Пшениця.	200 кг. азотняк. 400 „ томас. 150 „ потас. сіль. + Жито.	Обірник. + Корнеплоди.	150 кг. сірчан. ам. + Ярина (овес, ячмінь з ко- нюшиною).
1929	400 кг. томасина. 200 „ потас. сіль. + Пшениця.	200 кг. азотняк. 400 „ томас. 150 „ потас. сіль. + Жито.	Обірник. + Корнеплоди.	150 кг. сірчан. ам. + Ярина (овес, ячмінь з ко- нюшиною).	Конюшина (2 покоси).
1930	200 кг. азотняк 400 „ томас. 150 „ потас. сіль. + Жито.	Обірник. + Корнеплоди.	150 кг. сірчан. амон. + Ярина (овес, ячмінь з ко- нюшиною).	Конюшина. (2 покоси).	400 кг. томас. 200 „ потас. сіль. + Пшениця.

і т. п.). Під пшеницю не гноїмо обірником тому, що пшениця не в силі його як слід використати, до того може вилячи. Гноєння обірником під пшеницю належить уважати все неоправданим пережитком в господарстві.

Ад 6. Жита по конюшині звичайно не сіється, а пшеницю. По засіяння жита земля злягається і нищить корінчики. Жито коріниться та кушиться

головно в осени, пшениця з весною. В часі дощу земля насякає водою наче губка. Коли прийде мороз, вода зібрана у вільних просторах замерзає, побільшуючи свій об'єм, розриває корінчики жита, яке в наслідок цього гине — вимерзає.

Ад 7. В малому господарстві 7-полівка не є потрібна тому, що занадто дробить на кусники. Пропонує 5-полівку і плодозмін такий: (Гл. табл. в горі.)

нові. Для сільських робітників цей закон є тільки рамою без образу, бо на кінці є така постановка, що Міністер Праці має право завісити обов'язуючу силу закона для тих категорій робітників і в таких частях краю, які він буде уважати за відповідне. З цього уповажнення скористав Міністер Праці в р. 1923, видаючи розпорядження в дневнику законів ч. 18. поз. 149, котрим зніс примус забезпечень на випадок хвороби для сільських робітників аж до часу, передвидженого §. 104., т. є. до дня 9. червня 1926 р. На основі цього розпорядження, примус забезпечення сільських робітників на випадок хвороби відноситься тільки до тих, що працюють в господарствах більших як 75 га; в менших господарствах цей примус не обов'язує. А що у нас є дуже мало таких господарств, що мають зблизь 75 гектарів, тому й це забезпечення мало дотикає наших господарів.

Заходить тепер питання: хто є сільським робітником? Відповідь на це дає закон з дня 1. серпня 1919 р. Дз. уст. р. ч. 65 поз. 394., який каже, що за сільських робітників належить уважати усіх тих, що виключно або частинно живуть з наємної праці в рільництві, лісництві або огородинстві або в галузях споріднених чи зв'язаних з рільництвом, отже: робітники двірські, формалі, що одержують ординарію, робітники сезонні, челядь, ремісники двірські, робітники, що працюють в броварах, крохмалярнях, вуглярках і т. п. Це законне определение, хто є сільським робітником, може мати також значіння під теперішню хвилю для емігрантів, що виїжджають за границю на заробітки, а передовсім для тих, що їдуть до Канади.

Другий важний закон, що відноситься по часті до сільських робітників, це закон про забезпечення від нещасних випадків з дня 30. I. 1924 р. Дз. уст. ч. 26. поз. 148. Є це повторення давнього австрійського закона з 1887 р. очевидно зі значними змінами. Передовсім обмежено примус забезпечення в рільництві, бо тільки ці господарства мусять тепер забезпечувати робітників від випадків, котрі мають що найменше 30 га; отже менші господарства не є обов'язані до цього забезпечення. Однак це звільнення буде тривати так довго, доки не вийде закон про самоврядування і не скорше як по 5 літах, т. є. до кінця 1928 р., бо тягар цього забезпечення має спочивати на громадах.

Як з повисшого бачимо, оба наведені закони беруть тільки малу частину сільських робітників в охорону на випадок хвороби і нещасних випадків, а величезна більшість її не має.

Важнішою чим ці забезпечення є для сільських робітників справа їх власної організації. І тут зараз насувається питання: якими це мала бути організація, до чого малаби служити, які користи моглаби вона принести сільським робітникам та на якій законній основі моглаби бути покликана до життя.

Поле можемо поділити після взірця I. або II. Залежить це від цього, де хочемо мати дорогу — в середині чи на зовні піль, в якому напрямі є нахилі поля з огляду на орку, яка має іти з нахилом ґрунту, як що нахил не є завеликий.

Дораджуваний мною плодозмін має цю висість над першим, що: 1) оборот його не є семи, тільки п'ятилітнім. 2) Обірник не приходить під пшеницю, а під окіпні. 3) Овес має много ліпше і пожадане становище. 4) По конюшині іде пшениця, а не жито. 5) Пар усунено. 6) По житі на випадок недостачі обірника можна сіяти як поплід до 20. липня сумішку (вику, бобик, горох (пелюшку), лубін) на зелений гній і в осени переротати. — Висівати на гектар сумішки 250—270 кг. Конюшину всівалобся в ярину (овес, ячмінь). Конюшини сіється на гектар 22—27 кг. До конюшини можна додати пару кільограмів трави тимотиівки (*Phleum pratense*), або італійського райграсу (*Lolium italicum*). Колиби заходили випадки, що на весну конюшина вимерзає, то тоді треба підсівати її в березні або перших днях квітня однорічним райграсом (*Lolium annuum*), якого инша назва: вестервольдський райграс. Що до мінерального додаткового ґноєння, то мої числа є обчислені на гектар і є лишень числами орієнтаційними, які можуть бути довільно після потреб ґрунту змінювані.

Взагалі при плянуванні плодозміну треба памятати ось що:

1) Декотрі рослини не можуть по собі повертати за часто.

2) Мусять мати час на обрібку та посів по зборі попередньої.

3) Декотрі рослини мають спеціальні вимоги що до становища, нпр. лен не удається по стручкових і по ячмені, а по нім знова стручкові не дають доброго плоду, — озимого жита не належить сіяти по бараболях і т. п.

Крім цього, треба ще знати, які хочемо плекати рослини і який простір під кожну назначити. Треба мати виразний напрям господарства і до перва тоді до нього примінити посіви в полі так, щоб кожна рослина знайшла для себе найліпші умовини.

Інж. Осип Дідич.

Ляшки довгі, 26. XII. 1925 р.

Як обходитися з видоєм, щоби осягнути як найвисшу користь з нього.

А) Охорона молока перед хибами.

1) Як відомо, хиби молока спричиняють малесенькі животинки, звані загально бацилями (бактеріями). Животинки ці живуть або в нутрі корови або уносяться в повітря, а поширюються з відходів, взагалі нечистоти. Вони можуть зробити молоко небезпечним для споживання (прим. прутні грузлавки, сухіт, невідомий ще бациль прищипі), або можуть викликати в молоці небажану ферментацію (шуміння), пр. відходів бацилі, які живуть міліярдами в гної.

Молоко, закажене такими відходовими бактеріями, заносить неприємно стайнею, а поставлене на киснення, кисне бурливо, ділиться дуже і виказує великі прогалини, наповнені неміло воночим газом і сирваткою.

Щоби се оминати, тримайте у вашій оборі чистоту — гній викидайте і стеліть спорий час перед доєнням, а не перед самим доєнням, щоби

порохи осіли і немилий дух вивітрів, заки забере-тєся до доєння.

2) Комори, де тримаєте молоко, біліть з часта вапном і провітруйте.

3) Начиння на молоко випаруйте кипятком і провітруйте.

4) Щоби оминати збивання порошоків, не корміть коров підчас доєння. Зірвіть раз з тим неоправданим звичаєм закладання всіляких паш „до подою“.

Довголітній досвід взірцевих господарів виказав, що найвідповіднішою порою на доєння є час коротко перед кормленням, бо по кормленню потребують корови безумовного спокою, а в часі кормлення є неспокійні.

5) Перед доєнням вичистіть стиркою вимя і самі добре вимийте руки. Дійте сухою рукою.

6) Найкращим скіпцем, що до здоровних вимог є скопець з цинкованої бляхи.

Як уживаєте деревляного скіпця, то випаруйте його по кождім доєнню і мийте горячою водою з додатком соди.

Так само обходиться з глиняними молочниками, то є з горшками на молоко.

Б) Властиве вихіснювання видою.

(Крім спотребовання у власнім господарстві.)

1) Як маєте близький, запевнений, а добрий збут, то продавайте найрадше солодке молоко (пр. підміські околиці). Заощадите тим кошти перерібки. Не продавайте молока, чи сметанки поодиночно, а гуртом, завязавши спілку для „збуту молока“. Спілка така може законтрактувати до-ставу або сметанки (тоді справить кружлівку, а ху-де молоко звертатиме членам до зужитковання в їх господарствах), або незбираного молока. За-вязавши таку спілку, спокійно будете могли від-датися щоденній праці вашій, та не будете марно тратити часу на дорогу до міста, а грошей на по-кріплення в місті.

2) Як маєте багато молока, а ізза віддалення від міста не можете збути солодкого, завяжіть „Молочарську Спілку“ в цілі перерібки молока на масло і сир. Молочарська спілка, ведена фаховим молочарем при помочі машин, витворюватиме до-бірне масло і сир, за які люди охотно платять висші ціни.

Якби хто з вас хотів у власнім заряді пере-роблювати надвижку свого молока, нехай рівнож зірве з підстоюванням сметани і зі звичайною масничкою, а нехай справить собі добірну (малої системи Вікторія) кружлівку і масничку. О пораду звертайтеся до „Сільського Господаря“ у Львові. За помічу машин відділите скоро і докладно товщ і скоро переробите його на масло. Закиньте раз на все старосвітський невкусний звичай зби-рання сметани на масло тижнями, бо за сей час сметана згіркне і зіпсується (немилий запах), а ма-сло з неї вийде подібне до смазу машинового, а не до смачної поживи.

З сиром обходиться чисто і старанно, щоби не кидалося в нім хробацтво, або мільги.

Хто ставить молоко до киснення, нехай па-мятає, що в коморі має бути чистий воздух, що молоко має стояти спокійно і тому не належить переливати його з начиння в начиння, як воно вже раз поставлене, щоби кисло.

Як хочете мати скоро добре і свіже кисле молоко, облійте від середини начиння, в яким мо-локо ставляєте, сильно розколюченим кислим мо-локом з попереднього дня.

Інж. Ю. Павликовський.

Земельний Банк Гіпотечний.

В жовтні м. р. загально громадянський комітет завізав нашу суспільність до підписки акцій одного українського Банку — „Земельного Банку Гіпотечного”.

Земельний Банк Гіпотечний одинокий має управління емісійні, це є право уділяти позичок на заставні листи на довгі літа. Перед війною уділив банк довгоречинцевих позичок на суму 8 мільонів корон нашим селянам. Короткотермінових 47 мільонів — а за час воєнний 129 мільонів корон.

Такі суми гроша дістали наші селяне або на поправу господарства, або на купно землі.

Як потрібний є банк для народу, це кожний розуміє — але чи не найбільше потребує банку селянський стан і то банку, який дававби кредити на догідний час і на добрих умовах.

Селяне західних народів мають свої дуже сильні банки, які обслуговують виключно селян. Нам потрібний також сильний селянський банк і селяне самі, власними силами мусять його розбудувати.

Закон вимагає підвишки капіталу до одного мільона золотих.

До підписки акцій приступили всі стани та на жаль, треба ствердити, що селяне не зрозуміли свого інтересу і не приступили масово до підписки.

Як зможемо оборонитися перед ворожим нам земельним законом, коли не будемо мати банку, котрий дававби кредити на купно землі?

Кожде село повинно у себе як найбільше акцій підписати, щоби в слушний час мало право зажадати позички.

Кожда кооператива, читальня, церква, громада та всі свідомі громадяне повинні приступити до підписки.

Підписка продовжена на 1926 рік.

Одна акція коштує 25 зл. і може бути сплачувана ратами.

В кожній громаді треба скликувати в цій справі нараду і вибрати комітет, котрий займеться підпискою.

Ніхто нашим селянам не допоможе, коли самі не зорганізуються і собі не допоможуть!

Р. М.

Обов'язком кожного Українця є стати акціонером нашого одинокого акційного банку — Земельного Банку Гіпотечного!
Адреса: Земельний Банк Гіпотечний, Львів, Підвалля 7.

Що може заступити стаєнний гній?

(Дещо про зелені гної.)

Всі знаємо, що стаєнний гній дає в полі засівам поживу, вогкість, розмножує бактерії, сповхнює тяжкі землі, а вяже легкі і т. д. Гній се ростили лиш вже розложені — зігнилі — в стайні.

А чи нема способу такого, щоби робити гній без стайні? Практика показала, що можна і то дуже простим способом. Засіваємо в полі насіння деяких рослин і як розрослися і є м'яккі, сочисті, а ще не відцвіли, приорюємо їх зеленими. Тому їх назва: зелені гної.

Хто сіє зелені гної, не потребує його поле паринувати, лежати облогом. Сильно спадисті землі, з яких по леда дощеві вода борозди робить і гній забирає, також надмірно піскові землі аж просяться, щоби їх чимось пов'язати. Зелений гній їм одиноко допоможе. Дуже тяжкі землі також вдячні за зелений гній, бо він їх сповхнює. Як маємо поле так далеко, що не оплачується возити там гній, то танший буде зелений гній.

Зелений гній дає ґрунтові много порохнячки та азотових пожив, чистить поле з хопти, а не визискує його. Зелений гній отінює рілля з верха тому вона й пухка, а коріння сповхнює глибші верстви і робить дорогу корінням наступаючих засівів.

Які рослини добрі на зелений гній?

Такі, що скоро ростуть, сильно розвиваються, мало вибагливі, глибоко закорінюються, є сильно листисті, тані, а при тім такі, що на їх корінню живуть бактерії, які вмють ловити азот з повітря. Такими є мотилькові рослини.

З них на піскові землі є найлучший лубін жовтий, сераделя, горох пелюшка, вика космата. Часто робиться з цих рослин мішанку.

На тяжкі землі — лубін синій і білий, горох з викою і бобиком.

Часом сіють гречку і гірчицю, але вони не мають на корінню бактерій. Сіються на зелений гній лиш тому, що скоро ростуть, дають много листя і тіни, тож за них піски також вдячні.

Коли і як сіяти насіння зелених гноїв?

Сіємо звичайно на весну, а приорюємо в липні або серпні під озиме жито. Також сіють при кінці липня на підложене стернище, а щоби насіння скорше росло, землю волочить і ралують. Приорюємо пізно в осени, під окопові, овес і пр.

Також всівається на весну в якесь збіже, приміром сераделю в жито, лубін також в жито, але як воно вже вистрілює в стебло. По зборі жита воно підросте, а пізно в осени приорюємо його під весняні засіви. Всіване в збіже є найтанше (бо не забирає окремого поля), але не все вдається. Весняне є найбуйніше, стернискове вимагає скорих жнив, а до того незаперієного поля.

Коли і як приорювати зелений гній?

Приорюється, як рослини є в повнім розцвіті. Тоді є найбільше листя і біла, а до того воно сочисте. Перецвіли вже деревніють, тож гірше бутвіють.

Перед оркою треба звалувати. Як нема вала, причіплюємо до плуга колоду, щоби стівкала кожний наступаючий для плуга хід.

Чи зелений гній заступить всяке інше гноєння?

Хто гноїть зеленими гноями, не потребує вже навозити стаєнними. Але ґрунти є дуже вдячні за додаток штучних гноїв, головно фосфорових (томасина, суперфосфат чи кістянка) і потасових (каїніт, потасова сіль), бо плодovitість землі підноситься значно.

Зеленими гноями поправлено на чужині великі простори неужитків, усунено парини (облоги), піднесено високо поплатність ґрунтів. *Отроскоп.*

Морг, десятина, чи гектар.

Хто жив під Австрією, звик рахувати ґрунти на морги, хто жив під Росією, звик до десятин. А тимчасом в цілій Європі, а також в Польщі у всіх урядах рахуються ґрунти не на морги ні на десятини, але на гектари. Дістанеш аркуш ґрунтовий, він обрахований на гектари, ари та метри квадратів, дістанеш наказ платити податок ґрунтовий знов від гектарів, а не від моргів. Хто не знає рахувати на гектари, не в силі обрахувати собі, чи справедливо вимірили податок, чи ні. Те саме маємо у геометра, те саме в суді, словом всюди.

Тож треба кожному рільникові запізнатися з сими мірами. Вміти рахувати на гектари не велика штука. Треба тільки звикнути до них. Тому тут коротко пояснимо, що то є гектар, та як поле рахувати на гектарн.

Один гектар се ґрунтова площа, 100 метрів довга і 100 метрів широка.

Сотна часть гектара є а р, 10 метрів широкий, а 10 довгий. Очевидно, сто арів творить один гектар.

Сотна часть ара є метер квадративий, 1 метер довгий і 1 метер широкий. Сто метрів квадративих творять один ар. Як 100 метрів квад. є один ар, а 100 арів є один гектар, то десять тисячів метрів квад. (100×100) є також один гектар.

Кажемо, що один гектар ґрунту має в собі 100 арів ґрунту, або 10.000 метрів квадративих ґрунту. Тепер легко найти, кілька арів і метрів квадративих має пів, чверть, осьма часть гектара і т. д. Приміром пів гектара буде мати арів ($100:2$) 50, а метрів квадративих ($10.000:2$) 5.000. Чверть гектара буде мати арів ($100:4$) 25, а метрів квадративих ($10.000:4$) 2.500.

Замість писати: гектар, ар, метер квадративий, пишеться коротко: га, а, м².

Один морг має 1600 сажнів, то є, кождий бік одного морга ґрунту в квадраті має 40 сажнів.

Колиж морг ділити на ари і метри квадративі, то один морг має 57 арів і 55 метрів квадративих, то є 5.755 м². Звичайно в обрахунках заокруглюється число і кажемо, що морг мав 58 арів.

Один гектар має $1\frac{3}{4}$ моргів (докладно 1.78 моргів) = 2800 сажнів.

Один морг є $\frac{4}{7}$ гектара, а один гектар є $\frac{7}{4}$ моргів.

Як хочемо скоро і приблизно обрахувати морги на гектари, то множимо кількість моргів через 4, а отримане число ділимо через 7. Примір: господар має 56 моргів, а хоче знати, кілька то є в гектарах. Множить $56 \times 4 = 224$, ділить $224:7 = 32$. Господар має 32 гектарів поля.

Як хочемо обрахувати гектари на морги, множимо кількість гектарів через 4, а отрим. число ділимо через 7. Примір: господар має 24

гектарів. Множить $24 \times 7 = 168$. Ділить $168:4 = 42$. Має 42 морги поля.

Сей спосіб обраховувань не є точний, будуть дуже маленькі різниці, найвисше на 1 м² на гектар, чи пів метра на морг, а в практиці дають великі услуги і для практичного рахунку вповні вистарчаючі і в урядах.

Десятина є дещо більша від гектара, бо має 10.925 метрів квадративих, то є 928 метрів квадративих більше, як гектар. В порівнянні до моргів, має десятина 3037 сажнів, а що морг має 1600 сажнів, но видимо, що на десятину йде неповних два морги. Бракує ще 163 сажнів. При обрахуванні десятин на морги, належить пам'ятати, що ми тут говорили про сажні австрійські. Руські сажні є більші від австрійських, тож, щоби не мішати обох родів сажнів, скажемо тут, що десятина має руських сажнів 2400 (австрійських 3037).

В Америці наші люде рахують землю на акри. Акр є менший від нашого морга і виносить $\frac{2}{3}$ нашого морга, а 4047 метрів квадративих, то є дещо менше, як пів гектара.

Многі у нас рахують ґрунт на кількість праці, на кількість висіву або випасу, ті кажуть: Маю ниву на 3 дні орати, на 4 кірці висіву, чи на 50 овець і т. д. Мають ще много инших способів до обрахувань. Що край, то звичай.

Се ще гірші міри, як на морги, чи десятини, до того нікому в урядах незнані і непотрібні.

З усіма домовими мірами треба конче зрвати, бо на тім багато наші рільники терплять.

М. Творидло.

Солити пашу чи не солити?

Всі знаємо, що страва посолена є смачніша. Практика каже ще одно: Страва посолена є поживніша, бо жолудок ліпше її стравить і тому посолена страва дає більше сили та тепла.

Ми те знаємо. Але мало котрий рільник хоче зрозуміти, що і корова і кінь і безрога потребує також соли, як чоловік, та що посолена паша дає коневі більше сили, корові більше молока, безрозі більше тіла.

Один господар Р. С. з К—ки робив пробу з пашею соленою і несоленою з чотирма телятами. Через 30 днів давав пашу двом телятам солену, а двом несолену. По місяці показалося, що телята на солений паші мали о 25 кілограмів більше ваги, як ті, що їли давану несолену пашу. Потім зробив він противно. Двом першим телятам перестав давати через місяць сіль, а за то зачав давати двом другим. Показалося, що ці другі по місяці майже дїгнали в рості перші, але вже не вирівналися. Перший молодечий ріст заважив і в будучині, бо хоч господар по сих пробах вже живив всі чотири однаково, то перші все виглядали ліпше.

Такі самі проби з коровами, живленими на пасовиску, а лиш з малим додатком паші перед подоем, виказали, що корови, яким пашу солено, приростали більше на тілі. На жаль господар сей не подає, чи був також більший приріст в молоці.

З практики инших господарів знаємо однак, що і тут приріст є.

Ціна приросту в силі, молоці, м'ясі, а що не менше важне — з здоровлю, каже кожному господареві додавати сіль до паші.

Додамо ще, що молодникові треба додавати до паші пашне вапно, бо тоді далеко ліпше розростаються кости, а з молоднику маємо потім не хирляки, але далеко красші і здоровші штуки.

М. Т.

Значіння Центросоюзу в нашому сільському господарстві.

Одною з найповажніших наших організацій, видвигнутих українським народом, є Центросоюз. Заснований ще перед війною, він утримує усі воєнні і повоєнні лихоліття дякуючи муралиній і повній посвяті праці управи його, головно начального директора С. Герасимовича, здобув днес в українським народі належне признание. На прохання редактора нашого часопису подав п. директор Герасимович дуже радо інформації про нинішню діяльність Центросоюзу, якими ділимося з нашими читачами.

Як ставиться Центросоюз до сільсько-господарських справ?

Передусім зазначую, що Центросоюз сам про себе є рільничою організацією. Майже тисячка кооператив, що об'єднані в Повітових Союзах і через них в Центросоюзі, се самі сільські кооперативи, а їх члени майже самі рільники. Лише кілька міських кооператив користає з товарних складів Центросоюзу і то вони здебільша потребують інших родів і сортів товарів, чим наші сільські кооперативи. Статут Центросоюзу видигає як одинокое його завдання якраз піднесення добробуту українського рільничого населення, згуртованого в кооперативах і подрібно визначає напрям праці Центросоюзу як організаційної, сільсько-господарської і торговельної Централі кооператив.

На скільки ця програма діяльності здійснюється?

До сеї мети зближується Центросоюз враз з розвитком нашої кооперативної організації. Сільські кооперативи, які звичайно ґрунтуються в наслідок бажання сільського населення, щоби звільнитися від визиску при купні найкоченіших товарів для щоденного вжитку, виявляють по короткім часі, як лише трохи скріпляться, свій дійсний характер і зачинають інтересуватися властивими потребами рільництва.

Торговля споживчими товарами по селах дає кооперативам можливість згуртувати членів, задоволювати їх домашні потреби і удержатися без огляду на сезони, від яких з природи річи залежить рільнича продукція, торгівля і перерібка. Однак згідно з рільничим характером кооператив вони майже всі займаються збіркою яєць, багато є таких, що збирають коче, збіжжа, відчиняють молочарні, продають дрібне рільниче знаряддя, або придбали такі машини для спільного ужитку членів, як трієри і молотильні, хоч останні два роки зовсім не давали сприятливих умов для такої діяльності. Весною кооперативи спроваджують різні насіння, а в минулому році зачали спроваджувати також збірно штучні навози.

Як співділає Центросоюз в цих справах?

В першу чергу доставляє кооперативам через Повітові Союзи насіння, штучні ґної, дрібні рільничі знаряди, а також машини, причім особливо купно трієрів через кооперативи треба завдячити пропаганді Центросоюзу. На загал однак закупна сих товарів зі сторони наших селян були дуже обмежені з причини загального зубожіння селян-

ства. В минулому році Центросоюз перевозив скуп яєць комісово для експорту і в тій цілі приладив відповідно один свій магазин у Львові.

Однорічна проба в сім напрямі випала вдоволяючо і в біжучім році Центросоюз приступить правдоподібно до скупу яєць на власний рахунок, як що фінансові обставини на це дозволять. Проби скупу збіжжа не вдалися, бо кооперативи до сього майже зовсім не підготовані, а при тім грошева криза не дозволяла Центросоюзові на вклад відповідного капіталу на скуп збіжжа.

Чи висліди праці кооператив і Центросоюзу в сільсько-господарських напрямі є вдоволені?

На загал се тільки перші кроки нашої повоєнної кооперації на сьому полі. Минулий рік неврожаю і теперішня валютна і кредитова криза не дали Центросоюзові можности розвинути в області сільсько-господарській вдоволяючої діяльности. Позасим яку небудь працю на селах можна тепер вести лише через безпосередний контакт з населенням від людини до людини, бо селянство по різних досвідах вірить тепер лиш тим, котрих добре знає і яких працю бачить. Тому Повітові Союзи кооператив є тими посередними звенами, від яких в великій мірі залежить сповнення статутних завдань Центросоюзу в сільсько-господарській області, бо вони через сільських кооперативних робітників мають безпосередний вплив на села.

Справжнього поступу в сій ділянці можна надіятися щойно тоді, як Повітові Союзи кооператив будуть відповідно сильні і під натиском сільських кооператив присвятять більше уваги потребам рільництва?

Чи не далобся вже тепер розбудити в кооперативах і Повітових Союзах більшого заінтересування сільсько-господарськими справами?

Ми числимо що до сього на співпрацю Краєвого Товариства госп. „Сільський Господар“. На мою думку, воно може вести тепер свою діяльність на селах рівнож лише через кооперативи і тому скорше чи пізнійше мусить наступити відповідне затіснення звязків між кооперативною організацією і „Сільським Господарем“ в інтересі нашого селянства. В деяких повітах вже така співпраця існує, однак вона ще не прийняла відповідних організаційних форм. В тій цілі належало би як найскорше перевести в життя рішення Краєвого господарського зїзду з дня 15. липня 1924., котрий визначив напрям і обсяг співпраці обох організацій.

Державна Рільнича Рада.

В попередньому числі „С. Господаря“ подали ми звіт зі засідань Державної Рільничої Ради і комісії в днях 17. і 18. грудня 1925 року, на яких брав участь делегат тов. „Сільський Господар“ візепрез. інж. Ю. Павликовський. Тут подаємо постанови сих комісій, які Державна Рільнича Рада прийняла на повнім засіданні.

На внесення комісії продукції рослин і промислу рільничого — постановлено:

Тому, що управа ростин окіпних, а головно картофель і цукрового бурака, становить підставу і умови поступу рільничої культури і тому, що розвій продукції окіпних рослин сягає далеко в глиб життя господарського краю, Державна Рада Рільнича уважає, що Мін. Рільн. і Дібр Держ.

повинно заопікуватися тим кругом продукції рільничої, а саме:

Для піднесення культури і побільшення видатності картофелі:

а) Розпочати в державних установах наукових працю над виплеканням нових відмін картофелі, над розсліджуванням їх хоріб та над способами їх поборювання, попираючи рівночасно субвенціями збірні досліди над управою картофелі;

б) уможливити вивіз вчасних відмін картофелі, через відповідні зарядження митові і тарифові;

в) побільшити кількість зужитковування картофелі, через провадження раціональної політики годівельної;

г) побільшити кількість зужитковування картофелі, через попирання закладання крохмалю, сушарень і т. п.;

д) піддержати і поперти промисл горільняний через широке пристосування спиритусу до цілей технічних і хемічних. Для охорони від руїни і занепаду так важкої для рільництва галузі промислу рільничого, яким є горільництво, спричинити відповідну і оплачуючу кошти продукції ціну на спиритус для монополію державного.

На внесення Комісії продукції годівельної постановлено:

Піднесення хову інвентаря найкраще дасться перевести через запевнення сталого і неограниченого збуту звірят і продуктів звіринних. До тої цілі повинна провадити загальна господарська політика державна.

Для вибудування і урухомлення раціонально уладжених різень і перетворень м'ясних, молочарень, сироварень, складів заосмотрених в, холодники, потрібний є довготерміновий кредит інвестиційний. Кредит той повинен піти передівсім для спілок рільничих.

Краєва продукція звірят різних повинна в цілості заспокоїти потреби внутрішнього ринку, спрямовуючи надмір на ринки заграничні.

Продажа живих звірят різних повинна відбуватися не „на око“, лише на вагу.

Промисл молочарський повинен організуватися передівсім на засадах кооперативних, найбільше корисних для учасників.

На внесення комісії ветеринарної ухвалено:

Різь (биття) ритуальна звірят пережувальних, яка не є в колізії зі зглядами гігієни і гуманітарними, повинна бути в теперішніх умовах толерована, однак легкі, які в зв'язку з тим зістали надуті устами, не можуть бути допущені до споживання.

На внесення комісії лісової Державна Рада Рільнича висловлює погляд:

1. Величина необтяжених служебностями і не узнаних за охоронні відосібнених ґрунтів лісних, повинна виносити на обшарі воєвідств: келецького, краківського, любельського, львівського, лодського, поморського, познанського, станіславського, тернопільського і варшавського — 5 га, а на обшарі воєвідств: білостоцького, новгородського, поліського і волинського, як також округа адміністраційного віленського 10 га.

2. Величина лісів, в котрих з огляду на малий їх обшар плян уладження господарства лісового, може бути заступлений програмою господарською повинна виносити: на обшарі воєвідств: помор-

ського, познанського і тернопільського — 30 га; на обшарі воєвідств: келецького, краківського, любельського, львівського, лодського, станіславського і варшавського — а також західних повітів воєвідства білостоцького — 50 га, і на обшарі земель позісталих 100 га.

Вісти з „Сільського Господаря“.

Господарський курс в Лапшині (пов. Бережани) відбувся в днях 22—26 січня с. р. На курсі вчив сільського господарства інж. М. Блашук. Учасників було пересічно 40 господарів. Наука відбувалася у вечірніх годинах. Заінтересованя було велике, головні приладами господарськими, насінням трав, новими насіннями збіж і пр.

Збори Філії С. Господаря в Бережанах. Дня 20. І. відбулися Збори Філії Сільського Господаря в Бережанах. На збори зійшлося ізза непогоди мало членів, бо лиш 17 і то самих селян з дооколичних громад. З інтелігенції всієї Бережанщини явився одинокий Д-р Бемко. Реферат про організацію селянства і про задачі філії виголосив організатор інж. М. Блашук. Головою відновленої філії вибрано Морозовського Василя, господаря з Лапшина, заступником Дра Бемка, секретарем Івана Бесагу, господаря з Котова. Селяне підносили докори ізза неприсутности місцевої інтелігенції та просили, щоби інж. Блашук уладжував по селах господарські курси.

Господарський курс в Любичі князі відбувається в днях від 29. січня до 5. лютого.

Господарсько-освітний курс для інструкторок задумує уладити сього року Союз Українок у Львові. Курс сей має тревати 4—5 місяців і має бути ведений в напрямі практичного вишколення так, щоби укінчені учасниці курсу могли потім уладжувати по селах діточі садки, курси шиття і крою, курси варення, печива, приготування запасів на зиму, домашнього господарства.

Роботу Союзу Українок витаємо з повним признанням.

Заложення жіночої господарської школи в Коршові. Бажаючи використати даровану Його Ексс. Митрополитом А. Шептицьким 16 моргову реальність в Коршові коло Коломиї на культурно-освітні цілі, приступила централа „Сільського Господаря“, по частиннім усуненню воєнних знищень в мешкальнім будинку і по збудуванню одного господарського будинку, до заложення наміченої школи господарської при допомозі і за посередництвом своєї Філії в Коломиї. В сім напрямі ведуться підготовання.

Філія в Угнові. Діяльність сеї Філії за час від останніх Зборів, які відбулися дня 2. серпня 1925 р., обнімала головні справи, що торкаються управилення взаємин між філією і другими місцевими господарськими і освітніми організаціями, які містилися в домі Філії і справи дальшої кооператизації свого округу.

Провід Філії знаходиться в руках місцевого міщанина, п. Івана Скрипчука, с. Теодора, якому помагає і много часу та труду жертвує для добра Філії член філіяльної Ради п. Степан Божик, канд. адвокат.

В обширнім своїм звідомленню, яке надіслала Філія з початком січня с. р. до Централі Т-ва,

подрібно представлено маєтковий стан Філії, звідомлення касове і працю Філіяльної Ради.

Філія в Стрию. Загальні Збори філії відбулися 21. січня с. р. при участі около 700 господарів. Число учасників є найкращим доказом, як сильно цікавиться наше селянство справами хліборобської організації і культури і як воно радо горнеться до Філії, як що вона удержує звязки з селом і виступає в обороні прав хліборобського стану.

По прийняттю до відома звідомлення Філіяльної Ради із її многосторонньої праці за минулий рік вибрано поновно головою Філії п. Остапа Луцького, власника дібр в Волі Довголуцькій і віцепрез. Т-ва „Сільський Господар“. Його заступником вибрано о. Андрія Пеленського з Лисятич, членами Ради: інж. агр. А. Палія, Теодора Держка, Михайла Зубрицького, Т. Боднара і інж. агр. Романа Стельмахова.

При допомозі свого урядовця інж. агр. Гриця Паляниці, уладжує Філія летючі зимові господарські курси, відчити і виклади по селах.

Філія в Рудках. На загальних зборах, відбухих з кінцем грудня минушого року, головою Філії вибрано о. Семена Кульчицького, пароха Вошанець. Заходами попередньої Філіяльної Ради під проводом голови п. Миколи Рогуцького уладжено господарський курс в Купновичах.

Філія в Отинії. Чергові загальні збори сеї Філії скликала Гол. Рада Т-ва на день 2. лютого с. р. і можна сподіватися, що сим оживиться діяльність Філії. Много труду і заходів коло її оживлення докладає місцевий катехит, о. Осип Наконечний.

Філія в Жовкві. Справами сеї Філії заінтересувався місцевий адвокат, Д-р Іван Романків. Гол. Рада скликала на день 5. жовтня с. р. повітову господарську нараду. Філія ся видвинулася в часі воєнним своєю працею в обороні прав хліборобського стану між всіми Філіями „Сільського Господаря“ на перше місце.

Філія в Рогатині. Чергові загальні збори Філії скликала Головна Рада Т-ва на день 10. лютого с. р.

Філія в Косові. Філіяльна Рада завдяки трудам місцевого адвоката Дра Петра Рондяка рішила уладити в половині лютого с. р. довший господарський курс в Косові сим започаткувати господарсько-освітню працю в своїм окрузі.

Кружок в Опаці, Ф. Дрогобич. Дня 17. січня с. р. відбулися загальні збори Кружка. Головою вибрано місцевого господаря, п. Панька Прицака, містоголовою о. Миколу Бєня, місцевого пароха, членами Ради Кружка вибрано: Панька Сушка, Гриня Костика, Михайла Ворона і Миколу Копача. В своїй праці на перше місце видвигнув Кружок справу уладження курсу домашнього жіночого господарства і шиття та крою і зорганізування бібліотеки для ужитку місцевого рільничого населення.

Філія в Сяноці. Загальні збори Філії відбулися дня 30. грудня 1925 р. Велику прислугу в оживленню Філії віддав місцевий адвокат Д-р Василь Блавацький, який провадить усі діла Філії і докладає всяких заходів і трудів, щоб сю Філію знова розвинути до передвоєнного стану і уможливити їй вести многосторонню працю.

До поширювання господарської культури приймає агронома.

Теперішня програма праці обнимас: господарські курси, відчити і виклади по селах, організаційні поїздки в цілях оживлення Кружків і оснування місцевих кооператив.

Господарські ради.

Праці в саді в лютім.

Старі неужиточні дерева витинати. Землю около дерев окопати.

На тяжкі землі навезти піску, попелу з камінного вугля, деревляного трачіння, або верхню гіршу землю вивезти, а навезти землю лекшу, добру.

Перекопану землю лишити, щоби вимерзла, і погноїти. — Щоби дерева гарно росли, погноїти гноями азотовими, або гноївкою. Щоби добре родили — суперфосфатом, потасом і вапном.

Гноївки даю 2-5 коновки на одно дерево, салітри 50—75 грамів на 1 м². Суперфосфату 100—125 грамів на 1 м². Калуської соли 100—200 грамів на 1 м². Вапно даємо порошокане 200—250 грамів на 1 м² що 2—3 роки.

На хорі дерева овочеві, які дуже ростуть, а не родять, не даю азотових гноїв, а тільки богато суперфосфату, мало калуської соли потасової і вапна.

Овочевим деревам, які слабо ростуть, а мають богато овочів, даю богато азотових гноїв (гноївка, салітра), потасових гноїв і вапна, але мало суперфосфату. Деревя, які хорують на рака, гною сильно азотовими гноями, потасовими і вапном. — Хто хоче на весну пересаджувати овочеві дерева, повинен в лютім копати ями і наложити до них компосту, щоби добре осів. Шкідники нищити при кожній нагоді, мох та стару кору здирати. Деревя очищувати з сохлих галузей, вовки та за густі галузки вирізувати.

З кінцем лютого можна вже пересаджувати корчеві овочеві дерева. Натнути собі також галузок (зрази) до щіплення, бо з початком марта дерево відживає, а соки починають кружляти. Т. Х.

Поради при весняній обрібці землі.

Найбільше, нераз на довгі часи, псує сама орка рілля, як що вона ще не підісхла як слід, не дозріла до орання. Сипкі землі того не відчувують, навіть є се для них ліпше, бо не розпилюються. Також тяжким землям не зашкодить, як що по оранці візьме ще мороз. Але як орати таку, що ліпиться, мажеться, запихає плуг, то так зорана рілля стратить свою грудочковату будову, попсуються в ній каналики, потім брили скаменіють і рілля стає майже безвартісною.

Так само шкідливою є орка ріллі, що надто пересхла. Тяжка рілля тоді не кришиться, але відвалюється в брилах, а сипка розпилюється в порох. В сих випадках ліпше зачекати на дощ.

Дальшою похибкою є глибока оранка весняна. Глибока оранка є вказана лиш в осени. Взагалі приготування плугом повинні відбуватися в осени, а обрібка весняна повинна бути такою, яка не висушує ріллі, плуг висушує. Поля легкі в околиках сухих треба, як що приготувані в осени, вже лиш зрушити на весну. Землі звязки треба на весну переорати лиш тоді, як злежалися і заскорупилися,

але плітко. Як сі землі пухкі, то борони для винищення хопти і рала та пружинові борони для сповхнення вистарчають. Вони перемішують також дуже добре гній, переораний в осени.

Боронувати ріллю для витягнення хопти треба скорим ходом, майже бігом, бо так її найлегше витягаємо з ріллі. Але пирий боронуємо поволи, а глибоко. Тоді він не рветься і легко витягається з ріллі. Ріллю заскаралуплену, незасіяну боронуємо також поволи і глибоко. Заскаралуплені засіви поволи і притко, щоби не витягати корінців. Засіяне зерно прикриваємо бороною в повільнім ході, йдучи бороною два рази. Скорим боронованням прикривається зерно гірше.

Сіножати і пасовиска боронуємо луговими боронами, бо лиш сі крають землю і здирають мох. Звичайні польові борони майже нічого не помагають. Як що мох здертий, тоді пускаємо сіножатний драпач (скаріфікатор), який не здирає дерні, а крає ножами, та лиш під дернею сповхнює землю.

Як трави дуже слабкі були, треба сіножать підсіяти, а потім звалувати гладким валом. Як ізза морозу рілля напичнавіла так, що мороз повитягав корінці осінніх засівів на верх, треба на весну привалувати, бо неповаловані засіви повисихають. Зваловані поприймаються наново.

Біліть перед весною ваші стайні!

У нас ще нема звичаю білити стайні, хиба аж ветеринар накаже. А тимчасом є доказане, що так як люде є здоровші в білених хатах, так також здоровшими є в білених стайнях корови і коні. Здоровші тому, що вапно нищить всякі заразки і очищує повітря, а стайні білені є яснійші. Ясна стайня є веселіша, здоровша, як темна, небілена.

Білити треба стіни, стелю, стовпи, перегороди і то по можності хоть 2—4 разів до року. Найважніший час білення, це якраз перед весною, ще заки в дірах кутів та закамарків зачнуть вилазити з ячок мухи і інші комахи, бо біленням яєчка знищимо. Як допустимо, що виляжуться з приходом весняного тепла, тяжко собі з тими шкідниками раду дати.

Чи гноїти на весну конюшину і люцерну?

Часто нарікаємо, що конюшина зійшла так гарно, а на другий рік вже щезає. Причини можуть бути всілякі. Найважнішою і найчастішою причиною є брак поживних соків в землі.

А нікому майже не приходить на думку конюшину з весною гноїти. Або гноять стаєнними гноями. Не гноїти не добре. Стаєнного гною шкода, а лиш як морози повитягали коріння на верх, то треба звалувати і розілляти по конюшині розріджену гноївку. За то все майже треба погноїти на весну штучними гноями. Практика показала, що як посипати на гектар конюшини 2 q суперфосфату і 3—4 q каїніту, то збір є два, а навіть три рази вищий, а кошти гною оплачуються в чверто і в пятеро.

Якими бараболями живити товар?

Для коров не треба бараболь варити, бо сирі є поживніші, а корови їх травлять дуже добре. Переварюється лиш надмерзлі. Свиням ліпше варити. Як живимо корови бараболями, то їх не треба полокати, бо корови їдять сухі бараболі раднійше, а як в ямках є дещо землі, то вона не шкодить, бо товар і так потребує дещо мінеральних складників. Все таки бараболі мусять бути чи-

сті і як що обліплені болотом, треба їх обмити і висушити та щойно тоді давати, бо заболочені шкодять.

Ліпше є не краяти бараболь, щоби не витрачувався поживний сок. Як хто волить краяти, то треба давати зараз їсти, бо як полежать, то можуть зашкодити.

Самі бараболі проїдаються за короткий час і дістають оскому. Тому треба пашу солити 15 гр. на штуку рослу та давати пашного вапна. Вони мають за мало поживи, щоби вистарчили. Тому треб конче мішати з посильними пашами, як прим. макухи, отруби, зерно.

Не треба однак боятися, що корова, живлена цілими бараболями, може вдавитися, бо вона її все зубами покрише. Випадок може бути хиба тоді, як хочемо відбирати, тож вона спішиться і лакомо поликає цілу. Щоби корови при звичаювати до жуття, треба бараболю давати в січці або в полові.

M. T.

Де сонішник під вікнами росте, там щастя в хаті.

Чи се правда? Так, се правда. Але знаєте чому?

Не тому, щоби сонішник мав таку силу, але ось чому: сонішник любить тепле, сонішне місце, а не любить тіни. Як під вікнами він росте, то видко, що під вікнами є сухо, є сонце, є тепло. Хата поставлена в такім місці є також суха, має много сонця, є здорова. В здоровій хаті і люде веселіші, здоровші, а в кожній темній, несонішній люде частійше хорують, сумують, гризуться, вмирають. Де хата вогка, з малими вікнами, душлива, на підмоклім ґрунті, відвернена від сонця, там під вікнами сонішник никлий, там і люде никлі, не знають щастя, вдоволення, бо ні для них сонце не світить, ні для сонішника.

Вирубати в хаті вікна до полудня, побільшити їх, ґрунт під хатою осушити, се те саме, що впустити в хату здоровля, веселість, життя.

Як відзвичаїти коня від ликавости?

У ликавого коня, то є такого, що гризе жолоб і ликає повітря, може легко наступити колька ізза того, що кінь наликає за много повітря. Такий кінь стирає собі зуби, а знаємо, що, зуби, се метрика кінська. Тому треба коня від ликавости зачати відзвичаювати зараз, як починається у нього той норов, тим більше, що другі коні легко вчаться від ликавого коня того норову. Відзвичаюємо ось так: ставляємо його задом до жолоба і прив'язуємо двома шнурами до двох стовпів, але так, щоби свобідно міг лягати, але щоби ні одного стовпа не міг зубами досягнути. Січку чи овес треба давати з торби, а сіно з землі. По місяцеві кінь забуде за свій норов і привернений до жолоба вже його не гризе і не ликає повітря.

Як поїти коня?

Уміти добре і в належний час поїти коня є те саме, що беречи коня перед многими хворобами, бо коні найчастіше хорують ізза злого поєння. Розігрітого коня не треба поїти скорше, як в дві години по відпочинку. Також не треба пускати розігрітого коня зараз до холодної стайні, але перепроводити його по подвір'ю в упряжі, щоби обсох. Як розігрітий йде зараз наново до праці, тоді можна поїти в кождім часі. Як кінь стоїть незігрітий, то все перед оброком треба його напоїти, а потім дати обрік, а ніколи противно.

Проти кашлю і хрипки.

На ніяку слабкість не мають люде стільки мудрих і немудрих рад, як проти кашлю і хрипки. Я подам свою раду, яка мені все помагає. Беру до горнятка чи до шклянки три кавові ложочки меду, на то вливаю киплячої води і мішаю так довго, аж мід цілком розпуститься. Ту воду з медом п'ю так горячу, як лиш дасться пити і потім зараз хрипка і кашель у мене все уступають. Раджу попробувати.

Як розморозити шиби?

Дай дві ложки соли до одної кварта (літри) води літної, замочи в ню стирку, або губку і потягни скоро по замерзлим шибах. Лід за хвилину зникне зі шиб.

Як хочеш визбутися в зимі задухи

в пивниці чи в коморі, а не можеш отворити ізза морозу дверей, то зроби ось так: Згаси в воді дещо паленого вапна, молоко вапняне зілляй до якогось широкого начиння (миски) і постав в коморі чи в пивниці. Як зробиться на верха старка (кожух), вимішай. Таке молоко вапняне вглотить в себе увесь душливий газ, так що вся задуха зникне.

Щоби золі не перемакали

та щоби не тратили тревалости, є всілякі способи. Найтаншими є смазувати золі зпід споду, а також з боків довкола пришвів теплими розтопленими товщами. Не конечно треба брати дорогі товщі, бо і тані ту саму службу зроблять, як приміром стеарина, парафіна, віск, звіринні товщі, а навіть тер. При напусканню мусять бути чоботи сухі. Тоді втягають в себе много товщу.

Щоби мокрі чоботи докладно висушити,

є у наших селян звичай сушити їх коло печі. Се не добре, бо чоботи тратять форму, стягаються так, що на другий день тяжко їх на ногу затягнути, до того ще псується шкіра, а вже не говоримо о тім, що може легко потріскати. Я випрактикував инший спосіб і він показався дуже добрим. Як скину мокрий чобіт з ноги, напакуюю його сухим вівсом. Овес витягає з чобота вогкість, а при тім так напічняє, що чобіт висихаючи не стягається і захоче давню форму. Рано овес висипаю з чобота, але не викидаю, лиш висущую та тримаю до того самого ужитку на другий раз.

Кажуть, що також ту саму службу роблять сухі шматки, сіно, солома, папір, але напакувати ними чобіт вимагає много роботи і часу. З вівсом йде дуже скоро і легко.

Як визбутися блощиць?

Невдовзі прийде весна, а з усіх дір зачнуть вилазити блощиці, ся язва многих наших хат. Є всілякі способи, щоби їх вигубляти. Найтаншою і найлешою є все таки нафта. Неприємний запах нафти лкше можна стерпіти, як блощиці, а трудно невеликі.

Треба купити собі шприцку зі сіткою. Така шприцка наповнена нафтою має ту вигоду, що нею нафта не розливається в одному місці, але розприскується і розсівається як дощ по стінах, рамах та дірках, які оком годі доглянути. Блощиці не люблять нафти і вже від запаху слабнуть, покроплені гинуть. Вони дуже сильно множаться, тому треба частійше обризгувати нафтою стіни та предмети, в яких блощиці люблять ховатися. В старих будинках треба таки довго з ними воювати.

Аспірина удержує свіжість цвітів.

Знає, що аптичний порошок аспірини усмиряє нерви, його уживають на біль голови. Але нікому на думку не приходило, що аспірина може усмирювати також біль ростин — цвітів.

Торговці цвітами удержують аспіриною свіжість цвітів. Як хоче купець, щоби цвіти, стяті на продаж, мали довший час свіжий вигляд, а навіть щоби дещо зівялі цвіти прийшли до себе, додають до води з цвітами аспірини.

Як парити січку та полову?

Хто немає парника на парення січки і полови, може її легким і таним способом парити ось так. Стелить на підлозі тонку верству полови чи січки і поливає водою через ситко городової коновки. Потім всипує січку до скрині 2 м. глибокої, що 30 см. сильно втоптує, з верха закриває дошками і притискає камінням. По 1½ днях (36 годин) полова є сильно горяча, має приємний запах і її можна мішати вже з иншою пашею та давати худобі. Худоба їсть таку січку ліпше, як суху. Як чути запах плісни, то видко за сильно намочено, або за сильно зтоптаню, або не топтаню верствами.

Господарський дорадник.

В сій рубриці будемо стало відповідати на питання, які нам будуть засилати наші читачі. В сій цілі ми порозумілися з фахівцями з деяких галузей знання, як агрономів, лісовиків, городників, правників, техніків, будівничих; так, що зможемо дати відповіді на трудні навіть питання, як що питаючий додасть до питання докладніший опис. При тім зазначаємо, що тайна редакційна запевнена навіть в питаннях дразливих.

1. Питання: Моя бараболя не була на морозі і не гниє. А все таки стратила свій смак, бо є солодкава. Чи нема ради на се, щоби смак поправити?

Відповідь на питання 1: Як маєте в пивниці бараболю солодкаву, але вона не гниє, робіть ось так: Заки хочете ужити її до варення, пронесіть її передтим до теплої хати і тримайте в міхові близше печі. На ніч позакривайте добре міх веретами, щоби бараболя була стало в теплі. До тижня, а найдалше до 10 днів дістане вона знов свій давний смак.

2. Питання: Ів. Гр. з Ком.

Маю молоду корову по першім теляті. Доїться дуже добре, але при доєнню копає так, що приступити годі. Я думав, що може її що болить, але ні. Се в неї такий поганий звичай. Продати шкода, бо расова, молода і добре доїться. Чи не знаєте якого випробуваного способу?

Відповідь: Стару корову тяжко відзвичаїти. Молоду все можна. Способів є много. Ось такий випробуваний спосіб показався добрим. Не кричати на корсву, не бити, але тонким (на 1—2 міліметри), а міцним шнурочком звязати обі задні ноги до себе висше колін так, щоби шнурок прилягав, а не натискав. Як корова пробує переступати на бік, або хоче копнути, шнурок сильно відається в литки, так, що корова почує добрий біль. По кількох пробах вона перекоується сама без людського крику і биття, що ліпше стояти тихо, бо тоді не болить. За кілька днів вона

вповні вилічується зі своєї злосливої привычки і стоїть тихо. Пізніше встане шнурок вже лиш легко закинути і не вязати, а сама пригадка, що сей шнурок є, впливає на успокоєння. Ще пізніше і шнурка не треба буде.

ВСЯЧИНА.

Не мають грошей.

Головна Рада „Сільського Господаря“ внесла 17 серпня 1925 р. до ради міністрів у Варшаві меморіал, в яким подано розміри шкід, які поробили в 1925. році в нашій країні повени.

В цій меморіалі жадало Товариство, щоби Рада міністрів прийшла з помічу, бо населення сільське платить податки і має право домагатися від держави помочі в нещастю. Жадань було тринадцять. Межи иншими було таке жадання: Рада міністрів зволить зарядити регуляцію рік і потоків, які дотепер незрегульовані, в дикім стані рік-річно викликають повені і нищать найплодовитші прибережні ґрунти. (Тут було подано список рік і їх приток.)

На то відповіла нашому Товариству окружна дирекція публичних робіт львівського воєводства письмом з дня 19 січня 1926 р. на основі рескрипту міністерства публичних робіт з дня 14 грудня, що „регуляційні роботи рік і забудовання гірських потоків не можуть на разі ізза нинішнього фінансового положення держави достаточного розвинути і вестися в таким розмірі, який відповідавби потребам“. На жадання о уділенні кредитів, прийшла відповідь, що „крім призначеного в липні 1925 року кредиту пів мільона золотих на усунення шкід, спричинених повенями, ніяких дальших кредитів не можна було в 1925. році на сю ціль призначити.

Ще в справі господарських шкіл та курсів.

Від одного учителя рільництва в одній з польських госп. шкіл, дістала наша редакція ось такий лист:

Треба признати, що для поширення науки рільництва робляться в Польщі великі старання. Зїзди, газети роблять своє, школи множаться, Школа, в якій я учу, є школою приватною. Таких шкіл, в якій я є, є вже понад сто, з тих 27 приватних. Закон польський вимагає, що до 20 літ має бути в кождім повіті одна господарська школа для мушин, а одна для жінок.

Школи ці дають дуже багато. Ученики самі вчатьсЯ говорити на зборах на господарські теми, я вислухав тут за 6 тижнів 18 таких бесід учеників. Крім того, вони вчатьсЯ провадити збори, їздять з відчитами по селах, закладають разом з учителями кооперативи, беруть участь у всяких працях для двигнення села.

Українці мають ледви одну таку школу в Милованні. А требаби їх много, щоби ми не лишалися в поступі земельної культури позаду. Поки що треба в нас як найбільше курсів по селах та містах, а з них най виростають сі школи.

Обмеження вивозу ратичного скота з Польщі до Чех.

Чеське міністерство рільництва заборонило спроваджувати від дня 4. січня до Чех та перевозити через Чехи рогатий товар, свині, вівці і кози

з девяти воєвідств Польщі, а то ізза пануючої зарази ратиць і писка. Воєвідство львівське, тернопільське і станиславівське належать до воєвідств необнятих заборонаю.

Податки в збіжжю ще не ухвалені.

В попередньому числі „С. Г.“ подали ми вістку, що має бути заведений податок в збіжжю для тих, що не мають готових грошей до плачення податків. Сойм ухвалив се. Але сенат поробив деякі зміни так, що справа вернула ще раз до сойму.

Вивозова тарифа на пшеницю.

Від дня 21 січня сього року наложено на пшеницю, яка має йти заграницю, оплату тарифову у висоті 15 зол. за 100 кор. Така висока тарифа спинить всякий вивіз пшениці з краю і може обнизити у нас ціну. Такий розпорядок вийшов на домагання робітників і промисловців.

Маємо такі багатства штучних навозів в краю, яких кількість обрахувати годі.

Наш край багатий всякими підземними скарбами. Нафта, сіль надто добре усім знані. Але є в нас ще багатства, про які мало хто знає. До сих багатств належать і штучні навози. Ось в Калушині і Стебнику є копальні штучного навозу потасового — каїніту. Каїніт уживають на погноєння поля в цілому світі мільонами вагонів. З Калуша і зі Стебнику видобуто і продано в 1925 році всього 150 тисячів тон, то є 47 відсотків всього, що в цілій Польщі ужито, а решту, то є 53 відсотків спроваджено з Німеччини за 25 мільонів золотих (3 міль. доларів). Тимчасом досліди показують, що в нас потасової соли в землі є такі маси, що вистарчилоби не то для потреб усіх рільників ціло Польщі, але для всіх сумежних держав на полудки, півночі і сході. Досліди показують, що поклади потасової соли тягнуться на цілім підгір'ю українських земель в Польщі. Від Косова здовж Карпат аж до Добромилля, а є таке множество, якого ніхто не в силі обрахувати. Лиш би побудувати копальні і добувати та молоти, а сей навіз бувби много танший і люде куповалиби. Та влада не дбає за се, а нікому иншому взятися до тої роботи ізза браку гроша.

Инші навози, то є фосфорові і азотові, спроваджувалося до нас зі заграниці. Ось спроваджувано сирівці фосфорові до фабрик тутешніх, на виріб суперфосфату. А тимчасом в Незвисках під Станиславом є великі поклади фосфоригів. Їх зачато щойно недавно видобувати. Колиби їх поширено, то напевно вистарчилоби на цілий край і суперфосфат бувби о много танший.

Другий фосфоровий навіз — кістянку роблять з костей. Множество костей іде у нас намарно, а за то кістянку купуємо в більшості зі заграниці. А прецінь, колиби були у нас фабрики, був би і той навіз значно танший. Також томасину, яку робиться з відпадків при виробі стали, можби мати таншу, якби руда не йшла сирівцем заграницю, але перероблювалася дома. Нема ні одної фабрики.

Ормокоп.

Поміч у виживленню для безробітних.

Ізза надмірного занепаду господарського життя в Польщі, шириться щораз більше безробіття. Самих промислових робітників зареєстрованих є вже коло 350 тисячів таких, що не можуть найти роботи і не мають чим вижити родини. Много є таких, що мають роботи в фабриках че-

рез 2—3 дні в тижді, а безробітних по селах буде коло мільона.

Щоби запобігти голодові, вислав міністер праці і опіки суспільної до всіх міських громад наказ в справі допомоги безробітним. Поміч для безробітних одиниць, що не побирають причинків, має виносити: півтора сотнара метр. бараболю, 10 кильогр. житньої муки, а для обтяжених родиною 3 сотн. метр. бараболю і 30 кгр. муки. З сих видатків мають покривати 40 відсотків скарб, а 60 союзи комунальні.

Закон про земельну реформу в очах представників польських селян.

В польській газеті „Млот“ з 17. січня пише посол Фідеркевич про земельну реформу, ухвалену дня 28. грудня 1925. р. польським сеймом, дослівно так: „Земельна реформа є нині звичайною парцеляцією маєтків обшарників за грубі гроші. Хлоп грошей не має, тому зем і ніколи не дістане. Богатий хлоп може щось трохи докупити, але безземельні і малоземельні, яких в Польщі є більшість, навіть не дуряться надією і мріють про се, що одинокі при зміні суспільного ладу можуть дістати землю“.

Де найдорожше життя?

Зпоміж усіх держав в Європі найдорожше життя в Польщі. Але і тут не в кожній околиці є життя однаково дороге. Обраховано, що як у Варшаві вистане на найскромніше прожиття 100 зол., то у Львові треба найменше 130 зол. в Перемишлі 124, в Кракові 123, з Катовицях 117, в Познані 110, в Лодзі 94, в Луцьку 76. З усіх воєвідств найдорожше є прожиття у львівському воєвідстві, бо виносить 120, в тернопільському 117, в станіславівському 105, з краківському 117. У всіх других воєвідствах є життя значно танше, а найтанше є у волинському воєвідстві.

Десять заповідей матерям.

1. Не сповивай дитину тісно, бо се для неї мука! Від тісного сповивання дитині душно. У неї терпне тільки, у складниках пріє, а через це дитина кричить і спить неспокійно.

Вигадка се, що як не сповивати дитину, то вона буде крива, або горбата. Діти горбатіють та калічіють в д недогляду та від поганого повітря в хаті.

2. До пяти місяців годуй дитину тільки груддю! По пяти місяцях можна підгодовувати коров'ячим молоком, розрідженим на половину з водою. Молоко і вода все мусять бути переварені та держані в чистоті.

3. Не годуй дитину в кожній хвилі, як тільки вона кричить. Треба оглянути всюдн гарненько та переконатися, чи не кричить вона ізза чого иншого. Може плакати тому, що мокра, а може тісно оповита, може де заприла, може де давить, а може що кусає. До двох місяців годуй дитину що дві години, а потім що три. Від частішого годування може дитина слабувати на черево.

4. Булку, кашу, бараболю можна потрошка давати тільки тоді, як показалися зубки.

5. Ніколи не давай дитині порожньої соски, пипки, або жвачки з хліба, каші чи чого иншого.

Пам'ятай, що жвачка, се лютий ворог дитини. В ній хворота й пощесь, в ній смерть дитини.

6. До пяти місяців купай дитину що дня, по пяти місяцях що другий день.

7. Кожного разу мий при купанню дитині голову! Не допускай на голові дитини бруду і струпів. Частенько промивай оченята, щоби не закидали. Не три їх своїми руками, але чистим платком.

8. Не колиши дитину, бо се паморочить її голову! Не треба призначати дитину до колісання. Вона може спати добре й без колісання.

9. Не здавай дитину на недоростка, бо з того буває много каліцтва та дитячих хвороб!

10. Як дитина заслабне, то не гай часу і неси її до лікаря.

(За лікарем М. Левицьким.)

Нові книжки.

Календар Волинського хлібороба на 1926 р. склав агроном Сергій Дибенко. Календар невеликий, сторін 50, за то інтересний своїми сільськогосподарськими статтями. Тому поручаємо дуже. Ціна приступна, 60 грошів, а хто бере більше, дістає опуст. Звертатися до видавця під адр.: Корець, Старий монастир, Волинь.

Плекання телят, написав В. Михайлюк, видання третє. Книжка видана т-вом „Сільський Господар“, написана займаючи, є дуже добрим підручником для всіх, хто займається годівлею рогатої худоби. Коштує 50 грошів, можна дістати в „Сільським Господарі“.

Від Адміністрації.

Всім, хто дотепер зложив передплату на наш часопис, пересилаємо з другим числом яко безплатний додаток книжку **„Як вибрати коня“**, практичний порадник для пізнання вартости коней.

Цей безплатний додаток вишлемо всім тим, хто ще надіслав передплату. Як що число передплатників зросте, будемо висилати частіше нашим передплатникам безплатні додатки.

Друге число нашого часопису висилаємо ще раз тим, хто не надіслав ще передплати, в надії, що передплату негайно надішлють.

Якщо хто не хоче передплачувати нашого часопису, просимо о відворотне звернення нам обох одержаних чисел. На март одержить наш часопис лише той, хто надіслав передплату.

**ЦІНИ господарських книжок
Бібліотеки „Сільського Господаря“ на місяць лютий 1926
знижується для членів о 30 проц!**

„ЦЕНТРОСОЮЗ”

ГУРТІВНЯ РІЛЬНИЧИХ МАШИН, НАВОЗІВ, НАСІННЯ
:: ТА ЗБУТ СІЛЬСЬКИХ ПРОДУКТІВ! ::

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ЗІМОРОВИЧА Ч. 20.

Адреса для телегр.: ЦЕНТРОСОЮЗ, ЛЬВІВ.

ТЕЛЕФОН Ч. 94, 2116.

РОМАН ЗУБИК

ЛЬВІВ, ГАЛИЦЬКА Ч. 16.

ПОРУЧАЄ В БЕЛИКІМ ВИБОРІ
сукна, цайги, полотна, колдри, коци, хустки.
Виключне заступництво косівських килимів.
ЦІНИ НИЗЬКІ.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КООПЕРАТИВНИЙ БАНК

КРАЄВИЙ СОЮЗ КРЕДИТОВИЙ
У ЛЬВОВІ, РИНОК Ч. 10.

(Ч. телефону 233, Конто Почт. Шадн ч. 143.467)
є центральною касою українських кооператив.

Запасні фонди має ульюковані у власній
II-поверховій камениці у Львові при вулиці
3-го мая ч. 15., в будівельній площі о 16 буді-
вельних парцелях і маєтности Черниця к. Бродів.

Приймає шадничі вкладки від 1 золотого
і більші капітали до обороту в чужій і золотовій
валюті, з забезпеченням перед девалюацією та
опроцентує їх від 12% в гору після умови,
залежно від висоти капіталу і часу льокати.

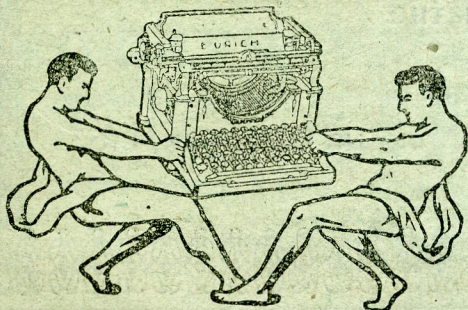
Кооперативи повинні вкладати всі свої зайві
капітали в тійже Центральній Касі та за її по-
середництвом полагоджувати всякі свої фінан-
сові справи.

Твори Івана Франка: 1) „Панські жар-
ти“, 2) „Із днів журби“, 3) „Semper tiro“,
4) „Зівяле листя“, 5) „Борислав сміється“,
6) „Великий шум“, 7) „Як Юра Шикманюк
брив Черемош“ — до набуття в книгарні ім.
Шевченка.

КРАЄВЕ ТОВАРИСТВО ГОСПОДАРСЬКЕ „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР” У ЛЬВОВІ, ВУЛИЦЯ ЗІМОРОВИЧА Ч. 20.

МАЄ НА СКЛАДІ І ВИСИЛАЄ ЗА ПОПЕРЕДНІМ
ОДЕРЖАННЯМ НАЛЕЖИТОСТИ ОТСІ СВОЇ ГОС-
ПОДАРСЬКІ ВИДАННЯ:

Григорій Герман:	Годівля гусей, качок, панта- рок, павів, фазанів і лебедів.	зол. 3—
„	Годівля курей	3—
о. Й. Раковський:	Годівля рогатої худоби Ч. II.	3—
М. Творидло:	Годівля безрог	3—
Ол. Мельник:	Як годувати худобу дешево а добре	2—
В. Кучера:	Управа садовини	2:25
„	Виріб вин овочевих	2—
Г. Цееб:	Управа пашних ростин	2:25
Д-р Г. Величко:	Управа пашних бураків	0:60
„	Сумішка конюшин з травами	0:60
Інж. Евген Нагірний:	Взірцеві стайні і гноївні	2—
Інж. Ол. Лушпинський:	Відбудова знищених сіл ч. II. (Проекти селянських хат і селянських будинків)	5—
„	Відбудова знищених сіл ч. III. (Проекти приходств і читал.)	5—
о. В. Пилипчук:	Підручник пасічництва	6—
Ю. Павликовський:	Під прапором самопомочи	1:30
„	Не ридайте а добувайте	0:20
В. Королів-Старий:	Як вибрати коня	0:50

ЕМІЛЬ УРІХ

ЛЬВІВ, ТРЕТЬОГО МАЯ Ч. 7. — Телефон 505.

Має на складі і доставляє на догідних услівях: машини до писання
з українською і латинською азбукою першорядних фабрикатів, огне-
тревалі каси і касетки, апарати до відбивання (цикlostили), шапірографи
і гектографічні маси, рольки до шапіро- і шарольографів, плити гектографічні,
прибори до машин до писання і відбивання для всіх системів на складі.
Варстат репараційно-механічний і школа писання на машинах різних системів.

Кожний свідомий громадянин є акціонером
Земельного Банку Гіпотечного!

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

Акційна спілка

у Львові, вул. Підвалля ч. 7.

(Власний дім при вул. Словацького.)

ПРИЙМАЄ ВКЛАДКИ на біжучий рахунок так в краєвій валюті (золотих), як також в заграничних валютах (долярах, франках, чеських коронах і т. д.), опроцентовує їх і **виплачує в ефективних заграничних валютах** без ніяких обмежень. Земельний Банк Гіпотечний **УДІЛЮЄ КРЕДИТІВ** в золотих та заграничних валютах поодиноким особам та Кооперативам.

Земельний Банк фінансує підприємства приватних осіб та Кооператив.

Земельний Банк Гіпотечний є одиноким українським **ДЕВІЗОВИМ БАНКОМ**, переводить всі банкові чинності, з особна всякі перекази грошей за границу і з заграниці, а зокрема **посилки до Америки і з Америки**, які виплачує ефективними долярами, приймає **векслі й чеки до інкаса**, виставляє **гаранційні листи**, купує і продає **цінні папери, девізи й валюти** на найдогідніших успіях і т. д.

Земельний Банк Гіпотечний удержує постійні звязки зі всіма країнами Європи й Америки.

Купуйте акції Земельного Банку Гіпотечного! — Одна акція 26 зол.

СКОРА І СОВІСНА ОБСЛУГА!

МАШИНИ ДО ПИСАННЯ

всіляких систем з українським і латин. письмом,
МАШИНИ ДО РАХУВАННЯ І КОПУВАННЯ,
урядження бюрові, всіляке приладдя до машин
і їхні складові частини

поручає по найдешевших цінах

ЮЛІЯН ЛОМАГА

Львів, вул. СЕНКЕВИЧА ЧИСЛО 9.

напроти кіна „Уцеха“. Телефон число 28-70.

Конц. взірцева найстерня для направи, чищення реконструкцій всіляких бюрових і домашних машин.

ШКОЛА НАВЧАННЯ НА МАШИНАХ.

ПЕРЕПИСУВАННЯ І ПОМНОЖУВАННЯ ВСІЛЯКИХ ДРУКІВ НА МАШИНАХ.

ЗОЛОТИХ 220 — НА ДОВГОРЕЧИНЦЕВИЙ КРЕДИТ

КОШТУЄ:

10.000 КГ. СТЕБНИЦЬКОГО КАІНІТУ

найліпшого помічного навозу під бураки, картоплі, конюшини, на сіножати і пасовиєка!

Набувати можна у всіх організаціях господарсько-торговельних, місцевих Кооперативах, їх Повітових Союзах та в „ЦЕНТРОСОЮЗІ“, Краєвм Союзі Кооператив у Львові і в його складах в краю, як також за посередництвом Кружків і Філій „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“.

Вказівки ужиття висилає безплатно

АКЦІЙНА СПІЛКА

ЕКСПЛЮАТАЦІЇ СОЛЕЙ ПОТАСОВИХ у Львові, площа Смольни ч. 5.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 „

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 долар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,
Львів, вул. Зіморовича ч. 20,
I поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 „
Чверть сторінки 40 „
Одна осьма сторінки 25 „

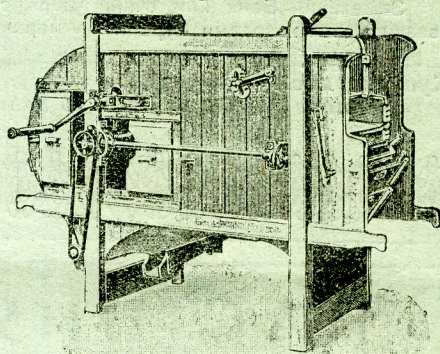
Дрібні оголошення по 10 с тиків
від слова.

МАШИНИ І ЗНАРЯДИ РІЛЬНИЧІ

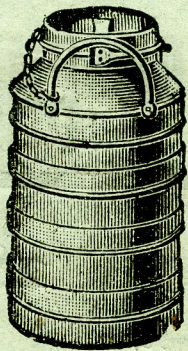
Звісної фабрики машин

„УНІЯ“ ДАВНІЙШЕ
А. Венчки С. А. в Гравденц.

Плуги, борони, культиватори, парники, сівники, плужки до бараболъ,
бурянки, млинки та всякі інші машини і знаряди рільничі, як моло-
тільні, кирати, жнивярки, грабарки, ваги і т. д.

Молочарські машини і прилади

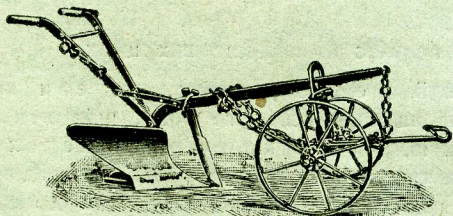

світової слави марки „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“, як та-
кож: коновки, мірники, стояки, сита, скіпці, вигнітачі
та всі знаряди і прилади входячі в обсяг молочарського господарства.

Спеціальність:

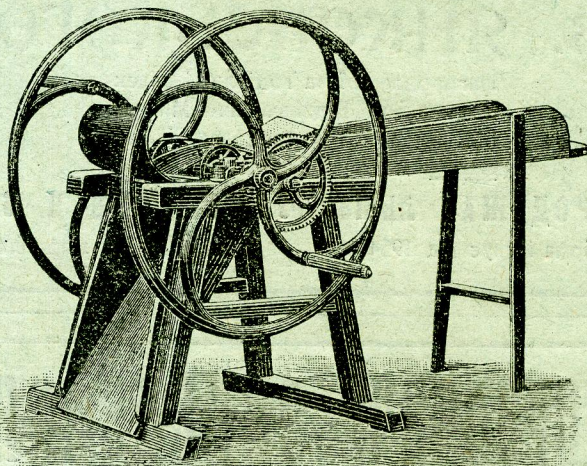
Американська олива до центрифуг.
Варстат репараційний.
Резервові часті постійно на складі.

ПЕРШОРЯДНИЙ ТОВАР.

ЦІНИ
ФАБРИЧНІ!

ЖАДАЙТЕ
ЦІННИКІВ!

ПОРУЧАЄ РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ТИХ ФАБРИК

ФІРМА

„АГРАРІЯ“ А. Камінський

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 25.

Кожний свідомий громадянин є акціонером
Земельного Банку Гіпотечного!

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

Акційна спілка

у Львові, вул. Підвалля ч. 7.

(Власний дім при вул. Словацького.)

ПРИЙМАЄ ВКЛАДКИ на біжучий рахунок так в краєвій валюті (золотих), як також в заграничних валютах (долярах, франках, чеських коронах і т. д.), опроцентовує їх і **виплачує в ефективних заграничних валютах** без ніяких обмежень. Земельний Банк Гіпотечний **УДІЛЮЄ КРЕДИТІВ** в золотих та заграничних валютах поодиноким особам та Кооперативам.

Земельний Банк фінансує підприємства приватних осіб та Кооператив.

Земельний Банк Гіпотечний є одним українським **ДЕВІЗОВИМ БАНКОМ**, переводить всі банкові чинності, з особна всякі **перекази грошей загранично** із заграниці, а зокрема **посилки до Америки і з Америки**, які виплачує ефективними долярами, приймає **векслі й чеки до інкаса**, виставляє **гаранційні листи**, купує і продає **цінні папери, девізи й валюти** на найдогідніших умовах і т. д.

Земельний Банк Гіпотечний удержує постійні звязки зі всіма країнами Європи й Америки.

Купуйте акції Земельного Банку Гіпотечного! — Одна акція 26 зол.

Приймаємо до виміни всякого роду

СИРУ СКІРУ

на різного роду **скіру готову**, а саме: на скіру підшову, верхню, юхтову (чорну і бронзову), боксову, шеврову, блянки на упряж і т. п.

Услівя виміни є дуже корисні!

Приймаємо рівнож до виміни на скіру готову, скіри різних звірят, а зокрема: **видер, тхорів, лисів, вовків, диків, рогачів, кріликів, заяців, псів і т. п.**

При доставках більшої кількості сирих скір і при відборі більшої кількості скір готових признаємо **пільги і спеціальні услівя заплати!** Продаж відбувається також в малих кількостях по цінах гуртових.

Агентів приймаємо на корисних услівях.

Наш адрес звучить:

„ІПС“, Підприємство для виміни сирих скір на скіри готові в фабриці

Заведень Гарбарських „Мазага“,

Спілка Акційна

ЛЬВІВ, Габрилівка ч. 1.

НАСІННЯ

ГОРОДОВИНИ, РОСТИН ПАШНИХ, ТРАВ
І КВІТІВ — ПЕРШОЇ ПОДІЛЬСЬКОЇ ГОДІВЛІ
≡ НАСІНЬ ГОРОДОВИХ ≡

В. ЯНКОВСЬКОГО

Нагородженої за годівлю і селекцію насінь: Відзначенням Мін. Р.
і Д. Д., золотою медалею і 3-ма
≡ медалями срібними. ≡

ПРОДАЖА: ЛЬВІВ, ВУЛ. БАТОРОГО Ч. 6.

Фірма існує від 1934 р.

Цінники на жадання.

ГОРОДНИЧІ ЗАВЕДЕННЯ

ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО В ФРЕДРОВІ,

почта і залізниця

РУДКИ, ВОЄВІДСТВО ЛЬВІВСЬКЕ,

порукає по низьких цінах:

ДЕРЕВА І КОРЧІ ОВОЧЕВІ І ДЕКОРАЦІЙНІ, РОЖІ, БИЛИНИ І ПРОЧІ.

Каталоги на жадання!

Рік заложення 1841.

О. Т. ВІНКЛЕРА СИН

ЛЬВІВ, РИНОК 28.

Телефон ч. 19—96,

порукає по найдешевших цінах:

фарби олійні, емалюві, артист, лякери краєві і заграничні, щітки всякого роду, щіточки до зубів і нігтів, тріпачки, піряні метельця, пензлі артист. і лякерничі, рогіжки і хідники кокосові, полотно, картони і прибори до малювання, олива до палення і knotи, перфуми, воду кольонську і косметики, фарбки до білля в порошок, пасту до підлоги, порошок дріжджевий, шмір до возів, шнури всякого роду, батоги і пужальна.

Для кооператив спец. пільги і рабат.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 „

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 долар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,

Львів, вул. Зіморовича ч. 20,
I поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 „
Чверть сторінки 40 „
Одна осьма сторінки 25 „
Дрібні оголошення по 10 с. тиків
від слова.

Як збільшити врожаї на селянських землях?

Загально звісним є, що врожаї в селянських господарствах нищі від тих, які може дати наша земля і підсоння. На висоту врожаю впливає добра управа і належите вигноєння землі, сівба в час відповідний для кожної рослини, належите плекання посіву — й в кінці погода. За виїмкою погоди всі чинники забезпечуючі добрий врожай за висими є від знання господаря і його праці. Знаємо, що багатого господарів наших вміє походити-потрудитися біля управи землі і плекання посіву — а всеж таки нераз земля серед привітливої погоди не віддячується добрим видатком. Як аж сьому причина? Недобре насіння!

Про нього поговоримо сьогодні з нашими господарями на те, щоби їх праця не йшла на марне, щоби земля сторицею віддячувалась за їх труд.

Яке повинно бути насіння?

Насіння повинно бути:

1. Здорове і ціле.
2. Дорідне.
3. Чисте.

1. Здоровим є насіння, яке має питому сво-йому родови краску, полиск, запах і достаточну силу кильчення.

Здорове насіння пшениці має золотаву краску, жита — зелено-буру, ячменю легко-жовту, вівса — біляво-жовту. Мутнава, сіра краска тих родів збіж свідчить, що зерно стояло на слоті, що воно нездорове. Буро-сиві кінчики ячменю говорять нам, що насіння зле було переховуване у шпихлірі. Про те говорять також біляві цятки плісни на насінню вики. Старе насіння вівса має питому жовтаво-сіру краску. Старий горох, а ще більше старий бобик чорніють, конюшини знова ржавіють, рудіють від старости.

Виразний полиск має свіже насіння конюшини і лєну. Старше насіння тих родів рослин тратить полиск, стає мутне.

Насіння конюшини сього року є мало. Торговці насінням вже тепер правлять за нього високі ціни. Торговцям, що мають запаси старого неврудавілого ще насіння конюшини, оплатиться

налати йому штучний полиск через заправу його оливою. Обман сей легко перевірити. Жмінку лискучої конюшини заливаємо спиртом у скляночці і огріваємо осторожно на кухні. По огріттю доливаємо до скляночки води. Коли конюшина була наоливлена, то спирт огрітий розпустить оливу, а долята вода стане молочно-мутна.

Насіння люцерни з природи своєї не є лискуче.

Дво- до трилітний лєн, о скільки має питому собі жовтаво-буру краску і свіжий запах, можна сіяти без жури. Практика виказала навіть, що таке старше насіння вирощує гінні, не галузисті рослини о довгім волокні. Тямити одначе належить, що що три роки належить змінити насіння лєну, а не з року на рік сіяти насінням виплеканим у себе.

Кожде здорове насіння має свій питомий запах, званий всім практичним господарям. Не належить сіяти стухлим насінням. Силу кильчення його ослабили плісняки вже в полі (слота, коли збіж стояло в копах) або у шпихлірі. Пшениця, яка має мутнаву краску і заносить неприємним запахом селєдця, є певно заражена снігієм. Лєн, коноплі, ріпак пахаючі старим товщем, не надаються вже до висіву.

Сила кильчення насіння залежить:

1. Від доспілости зерна.
2. Віку.
3. Способу переховання.

Найліпшим посівним зерном є зерно повноспіле. Досвідні господарі часто вже в снопах вибирають найкрасші і найліпші доспілі колоски, щоби зерно з них ужити на посів.

Насіння збіж, трав і окіпних рослин навіть при найкрасшім переховуванні вже в третім році по жнивї їх тратить силу кильчення. Довше задержують її насіння метеликових рослин, як горох, фасоль, біб, а також конюшина та з волокнистих рослин лєн.

Провірити силу кильчення насіння може кождий господар в легкий спосіб. У плиткім начинню, найкрасше глинянім, неполиванім, розстелить він тонку верству здорової (некислої і нетухлої) землі або й перевареного піску. У землю засіє 100 зе-

рен насінних і по засіві їх землю мірно звогчить, удержуючи в часі проби постійну мірну вогкість. Посудину поставити у тепломісці. За якийсь час зерно починає кильчатися.

Жвавість кильчення (енергію кильчення) пізнається при збіжжах по тім, кілько зерен скільчатися за 4 дні, у буряків кілько кильчаків випустять клуби у 7 днях, у метеликових кілько зерен скільчатися теж за 7 днів.

Силу кильчення усталюється загальним числом скільчених зерен в 10, 14 чи 21 днях, залежно від твердості зерна.

При пробах кильчення трав належить обережно поступати з вогкістю.

Коли уживаємо до проби 100 зерен, кількість скільчених дає нам відразу відсоток сили кильчення.

Великі торгівлі насінням, у нас пр. „Центросоюз“ переводять проби кильчення в окремих стаціях ботанічно-дослідових і ручать на основі свідоцтв сих стацій за силу кильчення.

На силу кильчення впливає спосіб переховування зерна. Зерно переховуване в сухім і продувним місці зберігає силу кильчення, зерно переховуване у вогкім непротвірюванім місці тратить її у великім відсотку.

2) Дорідне насіння при збіжжу пізнати по повнім заокругленім зерні. Великі повні зерна є добрим насінням. При збіжжах потреба тямити, що насіння жита є красше, коли зерно не надто велике, бо великі зерна походять зі щербатих, значить зле зерном обсаджених колосків, а щербатість колоса є дідичною прикметою. Зерно зі щербатого колоска виростить знова щербатий колосок і збіжжа буде зле „сипати“ — значить дасть з морга менший видаток, чим жито з повними колосками.

Повноту зерна вівса можна оцінити по вилусканню його з полов, а еспарзети по вилусканню зі струка, що має подобу когутячого гребеня.

Зерно поморшене, утле, є гірше від повного. Таке зерно або не пріспіле, або зведене. Зокрема утле зерно конюшини є зле (недоспіле). Сього року з причини сліт на красівм ринку появляється дуже мізерне насіння червоної конюшини. Тільки великі фірми, між ними „Центросоюз“ і „Народна Торівля“, мають повновартне насіння конюшини, бо перечистили і перевіяли його на окремих ситових машинах з віялками. Машини сі відбирають заразом і небезпечного ворога конюшини — насіння перстенця (канянки).

Неповним може бути впрочім дорідне насіння, коли його ушкодили при молотбі, або коли його принищили насікомі, з'їдаючи чи то зародень (кільчак), чи то більмо. При знищенню кільчака не може бути бесіди про кильчення, при з'їдженню більма кільчак знидіє, бо не буде по кильченню мати відповідної кількості поживи.

Кожний рід збіжжа має свій питомий тягар. Його означається як тягар 100 літрів рівномірно насипаного збіжжа, (важиться в апараті 1 літру і множить через 100 так усталений тягар!), або як тягар 1000 зерен (важиться 2 до 3 рази 100 зерен, усталюється пересіч ваги і множить через 10). Чим вищий є питомий тягар збіжжа, тим збіжже є дорідніше. Зокрема належить зважати на питомий тягар вівса. Злий звичай пізнього посіву вівса у нас у наслідку своїм дає недорідне зерно. І вчасний посів такого утлого зерна не може запевнити доброго видатку. Рівнож питомий тягар гречки важний при доборі її на посів. Легка гречка має в собі багато рудаку, то є пухтих зерен, які не скільчатися.

3) Насіння повинно бути чисте й правдиве. Чистим називаємо насіння вільне від домішок злишних і шкідливих. Злишними є домішки грудок землі, камінчиків, піску і полови, шкідливими є насіння захопчені бурянами, як кукіль, блават, мак пільний, перстенець (канянка) і сціпними грибка споришу („ріжки“).

Правдиві є насіння, які відповідають своєму родови і сортови. Дорогі насіння конюшин, люцерни і трав зафальшовують несумлінні торговці домішками меншевартних рослин того самого роду. Тому дорогі насіння належить купувати тільки у своїх кооперативних установах.

В горі зазначили ми, що силу кильчення означаємо у відсотках. Прим. за 21 днів на 100 зерен конюшини скільчилося 88 зерен. Значить конюшина має 88 прц. силу кильчення.

Чистість насіння означаємо теж у відсотках, подаючи, кілько в 100 грамах насіння є насіння чистого, а кілько є занечишень. Приймім що червона конюшина о 88 прц силі кильчення виказала 86 прц. чистости. Маючи сі два відсотки, означаємо вартість господарську насіння. Множимо % кильчення $\times$ % чистости і ділимо через 100. Добуток, се вартість господарська насіння. У нашім примірі господарська вартість насіння конюшини виносити буде 75.68 прц. В практичнім приміненню сього обрахунку будемо знати, що при посіві такого насіння будемо мусіти сіяти його на морг більше, як звичайно. Звичайне добре насіння червоної конюшини повинно мати 98 прц. чистоти і пересічно 90 прц. сили кильчення, значить господарська вартість доброго насіння до правильного висіву повинна перевишати 88 прц. Наше насіння має більше чим о $\frac{1}{6}$ меншу господарську вартість. Замість 12 кг. на морг, мусимо висіяти його около 14 кг.

Очистку насіння переводимо окремими машинами, які по части повинні закупувати самі господарі до власного ужитку, по части кружки і філії „Сільського Господаря“, чи то кооперативи до спільного ужитку.

Першу очистку вимолоченого зерна переводимо на рафовім млинку з віялом. Зі зерна відбере сей млинок полови, згонини, дрібні хопти і порошок та пісок. Машина ся у більших господарів потрібна для їх власного ужитку. Дрібні господарі — сусіди моглиби її купити і уживати на спілку. Очистку насіння від круглих хопт переводиться на т. зв. кукільниці або слимачниці. Зерно насипуване кошем в горі сього знаряду скочується по слимачній лінії її спаду і кругле зерно хопт відділюється. Знаряд сей надається до спілкового закупна і ужитку.

Складною машиною до очистки збіжжа з хопт і розгатування мішаних родів збіж є сортівниця т. зв. трієр. На ній мож перевести також розгатування того самого роду збіжжа [після величини (сита гатункуючі) і ваги зерен (віяло вітрак)]. Трієри найкрасшої марки фірми Н. Гайд'а, Штокерав к. Відня коштують сьогоді льоко Львів 138 амер. доларів. Трієри надаються з огляду на наші обставини на селі тільки до спілкового закупу і ужитку. „Центросоюз“ доставив у минулому році для філій „Сільського Господаря“ і кооператив півтора десятки шгук сих дуже хосенних машин. Про трієри можна сказати сміло, що вони є помножителями доходу зі збіжевої господарки у наших селах. Позволяють успішно поборювати буряни і підготовлюють селянське збіжже на світовий ринок.

Очищення насіння і його розгатурювання. Після тягару можна переводити і на млинку без сит (вітрак) та на збіжівій кружлівці системи Кайзера або й простим, а добрим способом метання збіжжа лопатою під вітер. Найтяжші зерна падуть найдалше від місця метання і їх належить ужити на засів. *Юліян Павликовський.*

Про меліораційне право в Польщі.

Польське право розрізняє два роди меліорацій: меліорації, що зв'язані з публичним інтересом і такі, які виконуються виключно в інтересі приватним. Держава приймає участь в обох видах меліорації, але для кожного вида прийнято іншу форму державної допомоги. В першій випадку держава зі своїх засобів покриває певну частину видатків, а в другій — приходить з допомогою в формі дешевого довгореченцевого кредиту. При меліораціях з публичним інтересом мається на оці великі меліораційні праці, що їх розпочинають органи самоврядування (Тимчасовий Красвий Виділ у Львові, Воєвідства, Повіти, громади і села) і водні спілки*).

Метою таких меліорацій є охорона ґрунтів від обвалів чи виливів, або підвищення рільної продукції шляхом осушення чи наводнення. До цього роду меліорації відносяться: забудовання гірських потоків разом з залісненням гірських ярів, регуляція та обваловання рік і потоків в цілі охорони ґрунтів, на осушку чи наводнення ґрунту та на будову збірників води. На покриття цих видатків утворено спеціальний Меліораційний Фонд при Міністерстві публичних робіт. Для користання з того фонду треба внести до того Міністерства на затвердження проєкт меліорації та кошторис. Держава мала би покривати від 30 процент до 70 процент видатків по такій меліорації, а решту — органи самоврядування чи водні спілки.

Меліораційні роботи, що не є зв'язані з публичним інтересом, мають підтримуватися кредитом з „фонду кредиту на меліорацію“ за посередництвом державного рільного банку. Засади кредитування усталоє Міністр рільництва і рільних реформ. Висота позички може виносити до 100 процент суми видатків на меліорацію, з 5 процент річних, на речинець від 6 до 12 літ. Сплачується позичка ратами з тим, що перша рата платиться найскорше по трьох літах від дня одержання позички. Позичка з цього фонду уділюється: а) на дренавання, б) відводнення чи наводнення ґрунтів, в) меліорацію торфовищ. Користати з неї можуть водні спілки, громади і села, а також окремі особи, як фізичні, так і правні, що ужиткують власну чи винаймлену землю під ріллю, а до того дають гарантію сплати позички.

До подання про позичку треба залучити подрібний технічний проєкт меліораційних уряджень і їх кошторис. Проєкт той і кошторис зладжується інституціями чи людьми, яких Міністерство визнає за здатних до таких робіт. Проєкти й кошториси виготовляє також Меліораційне Бюро Тимчасового Виділу Самоврядного у Львові. При тому при меліораціях з простором меншим від 25 гектарів (43 морги) — безплатно, за покриттям лиш коштів на виїзди комісії. При меліораціях на більших просторах Бюро те побирає: за перші 5 моргів 4 зол. від морга, за слідуєчі 5 моргів (від 6 до 10)

по 1 зл. 20 гр. від морга, за дальші 10 моргів (від 11 до 20) — по 1 зл. від 21 до 50 морг. слідуєчих — по 80 гр., а за кожний дальший поверх 50 моргів — по 60 гр. В зв'язку з цим українське село повинно приступити до меліорацій на селянських землях, стараючись, щоби і воно дістало певні суми з меліораційних кредитів.

Не використане нами право.

(Про заборону торгу алкоголем.)

Народ наш нарікає, що державні податки, до того неправильно вимірювані, відбирають увесь доробок, та кидають у безвиглядне зубожіння. Забуваємо однак про один податок, який платимо добровільно, без чужого примусу, в формі акцизи на алкоголь.

Відомо, що літра спірту коштує около 70 гр. та акцизи наложено на 1 літру около 7 зол. Отже хто випе одну літру спірту, той платить з власної волі 7 зол. податку. А де оплати шинкарям?!

Ізза сього добровільного податку тратимо великі міліони тяжко запрацьованого гроша.

Боротьбу з алкоголем, який є одним з найбільших ворогів нашого народнього добробуту, головно в нинішніх часах, повинні зачати всі кружки і філії „Сільського Господаря“, всі члени і прихильники Товариства.

Сьогодні є вже такі держави, які зовсім заборонили у себе виріб і продаж алкоголів. Польща — завела у себе спіритусову монополію і тягне з поганих лихих пристрастів людини великі зиски. Та разом з тим не знесено в Польщі — повного добрих намірів — закону про право громад заборонити продажу алкоголів на своїй території.

Краєве товариство господарське „Сільський Господар“ у Львові, кличе всіх на боротьбу за здійснення того права.

Право громади забороняти продаж алкоголічних напиктів на своїй території.

(Д. з. д. ч. 37, поз. 220 і ч. 98, поз. 653 з 1920 р.)

З гори зазначаємо, що закон цей, а особливо виконавче розпорядження до нього написано так, що мимоволі закрадається підозріння, що той хто укладав ті приписи, мав на оці — щоби внести найбільше неясности при приміненню цього закона в Галичині. У всякому разі, маючи закон, мусимо розпочати боротьбу зі шинкарством. Тоді неясности в ту чи іншу сторону мусить розв'язати практика. Як що, оглядаючися на неясности приписів, не розпічнемо нічо робити, то очевидно практика не буде мати приводу тими неясностями займатися, та їх розрішувати. Тоді закон і надалше лишиться мертвою буквою, що не приносить населенню жадної користи, як то все ми бачимо на протязі 5 ти років. (Закон цей обов'язує вже від 1920 р.) Подаємо основні приписи закона та те, що на наш погляд треба зробити, щоби заборонити в селі продажу всякого алкоголю.

1. Заборона поширюється на всі алкоголічні напикти, що мають кріпость (силу) більше 2 і пів процентів алкоголю. Оскільки знаємо, в Польщі вироблюють гарячі напикти (горівка, вино, пиво і т. д.) висше як 2 і пів проц.

2. Кожда сільська чи мійська громада має право цілковито заборонити продаж алкоголічних напиктів на своїй території. Заборона поширюється, як на шинки, так і на склепи, де продають спіргні напикти в замкнених начинях.

* Про водні спілки — в слідуєчому числі,

3. Ухвала про заборону продажі алкоголю приймається в дорозі загального голосування. Загальне голосування заряджує громадська рада або з власного почину (ініціативи), або на письмнене жадання одної десятої приналежних до громади членів, управнених до голосування. Управненою до голосування є кожна особа мужеського й жіночого полу, котра покінчила 20-тий рік життя.

4. Закон нічого не говорить про порядок голосування. Виконавче розпорядження приписує, що голосування відбувається на засадах, які обов'язують при виборах до громадських рад в колишнім російським заборі. Зазначаємо, що в деннику законів тої виборчої ординації не оголошено. Далі виконавче розпорядження говорить, що голосування відбувається на підставі останніх виборчих списів (ліст), чи то мається на оці списи, зладжені до виборів до сойму, чи до громадських виборів, про те розпорядження мовчить. В цім полягають ці підозріння, неясности, про які ми говорили вище. Та всеж виходимо з засади, що обов'язуючий закон не може лишитися мертвим тільки через те, що він неясний, а ще менше через те, що розяснює розпорядження не тільки нічого не розяснює, а ще більше заплутує справу. Тому мусимо поступати так як приписує закон і як ми його розуміємо. Коли влада буде розуміти закон інакше, а ми з її розумінням погодимося, будемо поступати так, як вона скаже. В противному разі будемо боротися за своє розуміння закону. Якби там не було, мусимо на підставі закону розпочати і довести до кінця боротьбу з шинкарством, щоби на нашій землі не було ні одного шинку чи склепу з продажу алкоголів.

5. Необхідно, щоби громадські ради всюди негайно прийняли ухвали про зарядження загального голосування в справі заборони продажі алкогольічних напиків. До голосування мають стати всі особи без ріжниці пола, які покінчили до дня виборів 20 років.

6. Як що громадська рада такої ухвали не прийме і голосування не зарядить, тоді необхідно, щоби бодай одна десята часть мешканців управнених до голосування внесла на письмі до громадської ради жадання про таке голосування. Текст жадання мігби виглядати ось так: „Нище підписані, на підставі уступу 2. арт. 4. закона з 23. квітня 1920 р. Д. з, ч. 37, поз. 210. просять, щоби громадська рада зарядила в загальне голосування в справі цілковитої заборони продажі алкогольічних напиків кріпости понад 2 і 1/2 процент алкоголью“. Громадська рада діставши таке письмо, мусить найпізнійше до чотирох тижнів в оден зі святочних днів жадане голосування перевести.

7. Як що при загальному голосуванню 2/3 всіх управнених до голосування висловиться за цілковитою заборону, то політична влада мусить відобрати концесію від шинкаря чи иншого продавця.

8. Приняту загальним голосуванням ухвалу належить негайно відіслати: а) до Стверства, б) до Повітового Виділу, в) до Скарбового Уряду акциз і монополів. Крім того громадський уряд має оголосити ту ухвалу в громаді способом, який прийнято уживати в громаді для урядових оголошень.

9. Колиб влада оспорила ухвалу о заборону з причин формальних, тоді належить розглянути, чи влада має рацію. Як що має рацію, треба примінитися до її вказівок і продовжувати працю

в напрямі заборони продажі алкоголю або оскаржити рішення влади до вищої інстанції.

10. Як що відпис ухвали про заборону продажі алкоголю буде доручено Староству і акцизовому урядові бодай на 2 місяці до кінця року, то заборона входить в силу від 1-го січня слідуочого року. Як що влада ті відписи дістане пізніше, то заборона входить в силу на рік пізніше.

Ще раз підкреслюємо, що тільки в наслідок акцизної роботи зясуємо всі неясности в цій справі, а шинки на нашій землі позамикаємо.

Кормлення домашніх звірят.

Посилаю до поміщення у Вашій газеті статтю про кормлення домашніх звірят. Я вибрав цю тему, бо — на мою думку — найбільшою хобою нашого господарства є якраз невміле відживлювання худоби. Через невмілу опіку правлінь державних стратили ми витревалу худобу, а дістали чужу високо годівельну расу, яка не приносить більшої користі, лиш вироджується і гине на сухоти саме через недостаточне відживлювання.

I.

1. Травлення.

Коли я був малим ще хлопцем, прийшла до нас циганка з малою дитиною — немовлятком при грудях і просила молока для дитини.

Їй подали горня молока, але вона замість дати дитині, сама випила. „Якто — питають — ти просила молока для дитини, а сама випила?“ „Нічо — каже циганка — я випила, але молоко піде в грудь і для дитини буде“. Чи говорила вона правду?

Чи напавду воно так є, що молоко переходить у грудь матери? Ні, молоко йде найперше до шлунка (жолудка), там стинається і розкладається на складові части так, як кожна инша страва, переходить з шлунка до кишок, розпускається в воді і разом з водою переходить до крови. Кров розносить розпушену поживу чи то з молока, чи з якої небудь иншої страви, по цілому тілі і до грудей матери. В грудях перетворюється пожива на молоко.

2. З чого складається молоко?

Молоко є плином — значить є там багацько в о д и. Свіже молоко є солодке — видно мусить там бути цукор. З молока виділюють теж молочний цукор і ви його можете дістати в кожній аптиці. Коли молоко постоїть, осідає на нім сметана, а зі сметани робиться масло, котре є таким самим товщ е м („товщ“ це слово чуже в укр. мові, укуте з московського „толстый“; на Підкарпаттю кажуть тук, на Україні і в Галичині тлуш) як сало або олій. З молока дістаємо также сир, котрий є дуже подібний до білка в курячій яйці, тому теж і сир називаємо білковою ою. Як молоко збіжить на горячу кухню, шипить, булькає на плиті, спершу темніє, потім розжарюється і на решті лишається по нім жмінка по пелу. Отже попіл є теж складовою частью молока.

Бачимо, що молоко не є так просте, як нам видається а складається воно з води, цукру, товщу, білкової и и по пелу.

3. З чого складається паша?

Молоко є пашею для молодих звірят. Але й при розсліджуванні паші для дорослих доходимо до подібних результатів. Возьмім напр. зелену пашу, котра є поживою майже для всіх звірят домашних.

Коли скосямо зелену конюшину і полишимо на пару днів на сонці, то вона висохне, себто стратить велику частку води. Оже і ту вода є складовою часткою паші. Кожда паша складається з води і сухої субстанції. Навіть суха конюшина і зерно має в собі ще щонайменше $\frac{1}{10}$ частку води. Щоби з паші дістати чисту суху субстанцію, треба вложити до печі після випіку хліба. Ця суха субстанція ще не є однородною поживою, але мішатиною кількох поєдинчих кормів.

Кожда паша має в собі одробину цукру. Одна паша має його більше, а друга менше. Найбільше цукру мають буряки, морква, кіньський зуб. Цукор виварюють із буряків або цукрової тростини.

Побіч цукру мають усі паші багато мучки. Цю мучку називаємо скробою. Скріб з рештою є дуже подібний до цукру і дасть перемінитися на цукор. От на пр. коли картопля примерзне, має солодкий смак, або з ячменю виробляють солод.

Паша має в собі також трохи товщу. Деякі рослини мають його навіть дуже багато, на пр. зерно дині, насіння коноплі або льону. (Льону а не лену, так уживають в Галичині і на Україні.)

Хемічний розклад виказує, що в паші є також і білоквіна. Це ми бачимо при варенні деяких рослин. Як варити молоду закришку, або фасолу, то на верха спливає шума. Ця шума — то білоквіна, подібна до білка звареного яйця.

Що паша має й попел, то ми це бачимо, коли згорить копиця сіна, або стирта солома.

З цього видимо, що кожна паша складається з води і сухої субстанції, а суха субстанція складається зі скробу, цукру, товщу, білка та попелу. Ці всі складові частки є поєдинчими кормами для звірят.

4. На що потрібна звірять паша?

а) На ріст і віднову тіла.

Молоде звіря потребує паші на те, щоби росло. Як воно виросте, вже більше не зуживає поживи на ріст, а лише на піддержання свого життя. Не дати звірять паші, то воно буде жити якийсь час своїм власним тілом, буде тратити на вазі, худне і нарешті таки згине.

б) На витворення тепла.

Тіло звіряти є все тепле, тепліше ще як тіло чоловіка і випромінює (промінь а не луч, „Соняшний промінь“ повість Грінченка) своє тепло оточенню. Пара звірят огріє зимою стайню нераз ліпше як під хату. В хаті так довго тепло, як довго в печі топимо. А звіря все тепле і все нагріває стайню. Звідки бере звіря стільки тепла? Це походить звідси, що в тілі звірят щось палиться, щось згарає. Матеріалом палим є пожива, котра, подібно як дрова або вугіль в печі, спалюється і дає звірять тепло.

в) На витворення сили.

Крім тепла потребує звіря також сили. Воно ходить, встає, лягає, махає хвостом, жує, кінь носить їздця, віл тягне віз — на це все треба не аби якої сили. Але це ще мало в порівнанні з працею, яку виконує серце. Ця помпа працює безупинно як ніч так день і розганяє по цілому тілі кров навантаженою кормами і стягає занечищену назад до легень (легких).

5. Паша битова.*)

Тіло звіряти можна прирівняти до парової машини. Коли палити дровами, вуглем або нафтою

*) Не буюта, старе „быть“. На Підкарп. удержалося до нині в значінні помешкання — жилище рос.

під кітлом машини, то цей опаловий матеріал буде розкладатися і витворювати тепло і силу, котра переходить у пару водну, що нею наповнений котел парової машини. Коли хочемо, щоби машина не переставала працювати, то мусимо додавати палива. Інакше під кітлом погасне і машина стане. Так само і звіря перестане жити, коли відіймемо йому пашу. Скільки паші, якої потрібно, щоби удержати звіря при житті, називаємо пашею битовою.

6. Паша продукційна.

Але з цього чоловікові не велика користь, що звіря тепле, що воно бігає, що серце в нього бється. Господар хоче мати зі свого звіряти ще більший хосен. Молоде звіря повинно рости, корова має давати молоко, вівця вовну, а кінь силу м'яснів. Це все дасть йому звіря тоді, коли воно дістане багато більше паші понад ту, якої конечно треба, щоби воно удержалося при житті. Ця надвишка паші, яка має дати якийсь хосен, називається пашею продукційною.

Чим більша праця коня, чим більше дає корова молока, тим більше потребує вона паші продукційної. Колиж звіря не дає чоловікові ніякого продукту, то пощо давати йому більше паші, як лиш ту, що потрібна до удержання життя? От у тім і ціла штука, щоби назначити худобині паші лиш тільки, кільки треба до удержання життя, а до неї дати паші продукційної.

II.

1. Норми паш.

Нормами паш називаємо способи, як обрахувати, кілько звіря потребує паші битової, а кілько йому дати паші продукційної. Норми ці полягають або на стислих наукових дослідах, або оперті на дослідах зі щоденного кормлення. Такою нормою є скрובה вартість німецького вченого Кельнера і кормові одиниці, якими послуговуються данські селяне. Так як метер є одиницею до мірення довжини, або літра до мірення плинів, так скрובה одиниця і норма одиниця данська служить до означування вартости поєдинчих паш.

2. Що то є скрובה одиниця?

Скрובה одиниця є то кормова вартість 1 кг. скробу. Коли дасьте свиням 100 кг. картоплі, то ця паша дасть тільки само товщу, що 19 кг. скробу (чистої муки). 100 кг. пашних буряків приспорить корові тільки молока, що 5 кг. скробу. 100 кг. вівса дасть коневі таку силу, що 60 кг. скробу. Іншими словами можна сказати, що 100 кг. картоплі має вартість 19, 100 кг. буряків 5, а 100 кг. вівса 60 одиниць скрбових. Так уложено всі паші в таблиці й означено, кілько з них кожда має одиниць скрбової вартости. (Гляди табл. I.)

3. Що то є кормова одиниця данська?

Кормова одиниця данська є то паша, з котрої корова може витворити 3 л. молока. 3 л. молока буде з 1 кг. зерна, з 5 кг. соломи, з 2,5 кг. сіна. Таблиці подають, кілько кількограмів кожної паші треба на 1 одиницю данську. (Гляди табл. I.)

4. Кілько паші потребує худобина?

Кількість потрібної паші обчислюється до живої ваги звіряти. При обчислюванні береться лиш суха субстанція, бо вода немає ніякого корму.

Пересічно дається на кожних 100 кг. живої ваги 2—2,5 кг. сухої паші денно. Корова, що важить 500 кг. повинна дістати 10—12,5 кг. сухої субстанції

Таб. I. Вартість паші.

Гатунок паші (На 1 кг припадає):	сухої субст.	стр. білка	скрб. одиниць	На 1 корм. од. треба кг.
грамів				
I. Паша суха:				
а) Сіно:				
Сіно лукове добре	850	45	360	2.5
„ „ середнє	850	35	250	3.0
„ „ лихе	850	25	200	3.5
Червона конюшина	840	55	320	2.5
Вика	833	42	288	2.8
б) Солома:				
Пшеничанка	857	4	100	5
Житнянка	857	4	106	5
Ячмінка	857	6	190	4
Вівсянка	856	10	170	4
Кукурудзянка	850	1	188	4
Гречанка	840	17	157	4
Бобованка	820	32	190	3.5
Горохованка	862	34	162	3.5
Ричанка	840	32	1.7	3.5
Сочевичанка	840	40	164	3.5
в) Полова і стручки:				
Вівсяна полова	862	14	286	3.2
Житня „	857	7	2 0	3.7
Пшенична „	840	9	243	3.7
Ячмінна „	855	7	238	3.8
Гречанна „	868	16	178	4.0
Бобове стручиння	850	40	218	3.1
Вичне	850	39	201	3.1
Горохове „	840	37	201	3.1
Сочевичне „	850	83	303	3.0
II. Паша сочиста:				
а) Паша зелена:				
Трава	2.0	13	137	8
Конюшина	190	17	102	10
Кінський зуб	172	6	91	10
Листя цукрових буряків	165	14	72	12
„ пашних	110	10	53	15
„ капусти	100	7	54	15
г) Окопові:				
Буряки цукрові	250	3	158	5
„ пашні	1 0	1	63	10
Картофля	250	1	190	5
Морква	130	4	87	8
в) Відпадки промислові:				
Брага	57	5	26	15
Витолоки (бурячані з цукроварні)	70	5	50	12
Меляса	781	—	480	1.3
г) Відпадки молочарні:				
Молоко повне	125	35	150	3
„ худе	90	40	80	6
Маслянка	100	40	90	6
Сирватка	70	9	50	12
III. Ядерна паша:				
а) Зерно:				
Овес	860	80	597	1.1
Ячмінь	850	65	720	1.0
Жито	865	93	710	1.0
Пшениця	865	95	710	1.0
Гречка	860	75	527	1.0
Кукуруза	870	68	750	1.0
Горох	860	169	686	1.0
Вика	867	200	697	1.0
Сочевича	860	191	695	1.0
Віб	857	193	666	1.0
Лубін жовтий	860	300	673	1.0
б) Витолоки:				
Макух конопляний	910	226	490	1.0
„ льняний	890	242	718	0.9
„ ріпаковий	910	226	610	0.9
в) Відпадки зерна:				
Отруби (грис) житні	875	108	500	1.2
„ пшеничні	868	111	480	1.2
„ ячмінні	875	114	450	1.2
Насіння льняне	9.9	181	1192	0.5

денно, кінь 400 кг. ваги дістане лиш 8—10 кг. Коні мають малий шлунок, то можуть дістати й менше.

Однак не вистарчить напхати худобину якою-будь пашею, але треба, щоби ця паша мала відповідну кількість скрбових одиниць і певну кількість білка. Білок є потрібний худобині на масло, молоко, шерсть, вовну, роги та на соки травні. Він не дасть заступитися жадним іншим кормом. (Гляди табл. II)

Табл. II. Кілько звірята потребують корму.

На 100 кг. живої ваги:	суха суб-станц. в кг.	білок в гр.	скрб. оди-ниці в кг.
Паша битова для всіх дорослих звірят	2	60	0.6
Паша продукційна на 1 л. молока	0.25—0.5	45	0.25
Робочі воли при праці слабій	2.25	100	0.74
" " " " середній	2.5	140	0.97
" " " " тяжкій	2.75	180	1.28
Робочі коні при праці слабій	2	100	0.92
" " " " середній	2.25	140	1.16
Вівці дорослі на вовну	2	100	0.83
" " " " тучення	2.75	160	1.45
Свині дорослі на тучення, на початку туч.	3.5	300	2.75
" " " " в середині туч.	3	280	2.60
" " " " на кінці	2.75	200	1.98
Телята і ялівник (дістають на 100 кг. ж. ваги):			
В віці 1—3 місяці жива вага 1 шт. 70 кг.	2.3	340	1.85
В " 3—6 " " " 1 " 140 "	2.4	280	1.52
" 6—12 " " " 1 " 240 "	2.5	230	1.15
" 12—18 " " " 1 " 320 "	2.6	180	0.9
" 18—24 " " " 1 " 400 "	2.6	130	0.8
Поросята на хов дістають на 100 кг. ж. ваги:			
2—3 місяці важить 20 кг.	4.4	620	3.38
3—5 " " 50 "	3.6	400	2.73
5—6 " " 65 "	3.2	300	2.32
6—9 " " 90 "	2.8	230	2.02
9—12 " " 120 "	2.5	170	1.58
Поросята на тучення:			
2—3 місяці важить 20 кг.	4.4	620	3.38
3—5 " " 50 "	3.6	450	3.20
5—6 " " 65 "	3.2	350	2.65
6—9 " " 90 "	2.8	300	2.45
9—12 " " 130 "	2.5	240	1.98

5. Як обчислити (нормувати) пашу скрбовою одиницею?

Найліпше пояснить це приклад. Корова, що важить 500 кг. і дає 10 л. молока, повинна дістати (Гляди таб. II): на життя 5×2 кг. сух. субстан.; 5×60 гр. білка і 5×0.6 кг. скрбов. од. На молоко 10×0.25 кг. сух. суб.; 10×45 гр. білка і 10×0.25 кг. скрб. од. Разом 12.5 кг. сух.; 750 гр. білка і 5.5 кг. скрб. од. Дістає 3 вязанки по 4 кг. = 12 кг. ячмінної соломи і 10 кг. картофлі. В таблиці II. знаходимо, що 12 кг. ячмінки має 10.28 кг. сух. суб.; 72 гр. білка і 2.28 кг. скр. од., 10 кг. картофлі має 2.50 кг. сух. суб.; 10 кг. білка і 1.90 кг. скр. од. Разом 12.78 кг. сух.; 82 гр. білка і 4.18 кг. скр. од. Має дістати 12.50 сух. суб.; 750 гр. білка і 5.50 кг. скр. од. Бракує 668 гр. білка і 1.32 кг. скр. од.

Корова наїлася до сита, бо має вистарчаючу кількість сухої матерії, але бракує їй передусім білка. Треба оглянутися за такою пашею, що має найбільше білка. Має господар сіно червоної конюшини. Мусить докупити макухів льняних. Треба відняти соломи, бо не стане місця для конюшини в шлунку корови.

	сух. суб. кг.	білок гр.	од. скр. кг.
6 кг. ячмінки	5.14	36	1.14
10 " картофлі	2.50	10	1.90
4 " конюшини	3.36	220	1.28
2 " льняного макуха	1.78	484	1.43
Разом	12.78	750	5.75

6. Як нормувати пашу данською одиницею?

На 150 кг. живої ваги потрібна 1 одиниця кормова. Така сама одиниця потрібна на витворення 3 л. молока. Корова, що важить 450 кг. і дає 9 л. молока повинна дістати:

$$450 : 150 = 3 \text{ одиниці на життя}$$

$$і 9 : 3 = 3 \text{ „ „ „ молоко}$$

Разом 6 одиниць. Незалежно від цього мусить бути в цій паші на 100 кг. живої ваги 60 гр. білка ($450 : 140 = 4.5 \times 60 = 270$ гр.) на життя і 45 гр. на кожду літру молока ($9 \times 45 = 405$ гр.) Разом 675 гр. стравного білка.

Приклад:

2.5 кг. конюшини . . .	1 одиниця;	137 гр. білка
5 „ соломи пшеничної 1	„	20 „ „
2.8 „ вики . . .	1 „	117 „ „

На пашу битову . . . 3 одиниці і 274 гр. білка

1.5 кг. конопл. макуху —	1½ один.	339 гр. білка
--------------------------	----------	---------------

3.2 „ вівсян. полови —	1 „	45 „ „
------------------------	-----	--------

4— „ пашної моркви —	1½ „	16 „ „
----------------------	------	--------

На молоко . . . 3 один.; 400 гр. білка

Разом 6 один.; 674 гр. білка.

Т. Хомишин.

Язва мишей і боротьба з нею.

Нічо не є тяжше в боротьбі зі шкідниками, як боротьба з мишвою. І не диво, бо ці гризуни множаться так сильно, що раду собі дати годі, а гризуть, що попаде.

Кожда маленька мишка родить молоді за одно літо 5 разів, а за кождий раз по 6 до 10 молодих. До того кожда новонароджена миш має за 8 тижнів своє потомство, а кожда з них за 8 тижнів знов своє. Попробуймо лиш порахувати, кілько мишей наплодиться за літо від одної мишки.

1 пара через 5 разів по 6 дітей дасть	5×6=30
15 „ „ 4 „ „ „ „ „	15×4×6=360
180 „ „ 3 „ „ „ „ „	180×3×6=3240
1620 „ „ 2 „ „ „ „ „	1620×2×6=19.440

Всіх буде за одно літо 23.070

Се від одної мишки. А як їх є в селі сотки тисячів, ба й мільонів? Множаться і множать. На щастя масами гинуть. Сніжні заспи, снігові ростопи, дощеві повени, зарази, бузьки, ласиці, сови, їжаки, ворони, вужі, гадини і множество інших помічників господарських вигублюють їх щорічно, ба щоденно, мільонами і віддають рільникові услуги. Колиби не вони, рільник бувби безрадний, не бувби в силі побороти сих ничтожних маленьких сотворінь.

Та все таки миши являються нераз так масово, що і ці помічники не допоможуть, хоч чим більше мишей тим більше являється помічників. Де нема мишей, там бузьків, сов, ласиць менше.

Рільник мусить з мишвою боротися, як що хоче мати з землі більші доходи.

Як весною появляться масово на конюшині, вказане є пасти на конюшині днями і ночами, бо се їх відстрашує і вони переносяться в друге місце.

Щоби вигубити трутками, повинна братися до сього ціла громада, бо як вигубить один господар на своїм полі, то вони прийдуть від сусіда. Вигублюється їх трутками на всілякі способи. Тут подамо декілька. Затроюється овес вилусканий з полівок, або пшеницю, стрихніною і сахариною, саму трутку всипується до дір при допомозі бляшаних цівок. Також затроюється муку фосфо-

ром і робиться тісто та дається до дір, головнo при межах і дорогах, бо там їх найбільше. Треба повторювати часто.

Також заражується миши тифусовими заразками виробу Лефлера. Їх продає бактеріологічний інститут і при продажі дає поучення, як троїти. Миши заражують відтак одна другу і масово гинуть. Легкий спосіб троєння є ось який: на міцний папір сиплемо отрую (ніякої отруї не брати в руки!) і прикриваємо вязкою соломи, а вязку прибємо до землі коликом, щоби вітер не зірвав. Такі вязанки кладемо що 100—200 кроків. Найліпше робити се зимою, або ранною весною, як миши не мають що в полі їсти.

Отруя не сміє бути на верха неприкритою, бо можуть троїтися птиці.

В стодолах та в стогах вигублюємо в той спосіб, що вимащуємо тонкі дренові цівки в нутрі так званим фосфоровим повилом і кладемо їх в стоги. Миши перелазять через них, обмазуються сею отруєю, облизують її і масово гинуть.

Діри в стодолах треба в зимі і з весною та перед складанням збіжжа позабивати землею з товченим склом та камінням.

Днесь забивається миши душливими газами (як колись людей на війні). До того винайдено всілякі прилади, між іншими знані є прилади „Рамо“, „Гора“, „Непа“, які можна дістати в багатьох фірмах. При допомозі сих приладів выпускається в діри душливий газ, а миши вигибають масово. Фірни дають опис, як уживати. Такий прилад коштує коло 100 золотих. Варто, щоби всіми тими способами нищення занялися наші кооперативи, читальні „Просвіти“, кружки сільсько-господарські, громади.

М. Творидло.

Наш молочарський промисл.

У нас зачався великий зріст кооперативних молочарень. Є надія, що за два-три роки українські молочарські кооперативи усунуть з усіх наших сіл всіляких гандлярів молоком, маслом та сиром. Це свідчить, що наші рільники вміють вже боронити свої власні інтереси і вміють боронитися перед визиском, творять власний молочарський промисл.

Та все таки далеко нам ще перед тим поступом в організації молочарських виробів і збуту, який є в чужих народів. До нашого краю, багатого в молоко, спроваджують мійські склепи з заграниці молочарські вироби, головнo сир і платять великі гроші, бо він ліпший від нашого. Приходить до нас множество швайцарського сира, словацької бриндзі з другої сторони Карпат і її купують радше як нашу з верховини, хоч вона дорожша, бо ліпша і чистіша від нашої.

Наше масло, навіть з молочарень, не домашнє, ще не дорівнує маслам заграничним і вивезене за границю, має низшу ціну. Се тому, бо виріб його в наших молочарнях щойно починає видосконалюватися, та не дорівнує заграничному.

Ми закладаємо малі молочарні, кожде село для себе, з ручними кружлівками. Часто не постається така молочарня навіть про добру воду, часто не має вицементованої підлоги, мало котра має ледівню, вдоволена вже, як має денно 100 літрів молока.

Буває, що масло з двох сусідніх молочарень дуже неоднакове смаком, запахом, барвою, опакуванням. Тому в торзі заграничним його цінять

дуже низько, бо хочуть дістати масло однорodne і добре.

За границею рільники пішли вже значно далше від наших. Там кілька, а навіть кільканайцять громад, творять одну молочарську кооперативу і будують спільну молочарню. Така молочарня є вже фабрикою з паровими, бензиновими чи електричними погонями, з видосконаленою технікою в молочних výroбах, з великими ледівнями і холодильнями, а має річно не десять чи двацять тисячів літрів молока, але сотки тисячів, а навіть мільйони літрів. В ній вироби ліпші, кошта танші, а ціна висша. Ось приміром німецька кооперативна молочарня в Лібаві на Моравах має понад 3 мільйони молока річно, чеська в Кісельовицях понад 2 мільйони, а всі майже кооперативні молочарні моравські, між якими було там в 1924 році 83 чеських, не мали менше молока, як кожда, почавши від триста тисяч в гору. Статистика каже, що в 1924 році приняло сих 88 чеських молочарень 33 мільйонів 176 тисяч 281 літрів молока. З ними йдуть навздогін німецькі.

Ми до того ще не прийшли, але йдемо. Наші молочарські установи мусять се все мати на оці, бо двигнення молочарського промислу, се велике добро для українського народу.

М. Творидло.

Ще про годівлю курей.

Чому задовге тримання курей є некорисне?

Щоби годівля курей була поплатна, мусить кожда курка знести річно найменше 130 яєць. Коли ми кури тримаємо довше як три роки, рахуючи від того часу, як курка зачала нестися, то число знесених яєць з кожним слідуєчим роком маліє, вкінці доходять до зера. Можна це пояснити в такий спосіб. Курка має в яєчнику певну кількість яєчок, котрі на протязі свого життя має знести і не можна в ніякий спосіб вплинути, щоби число їх збільшити. Можна однак через відповідне кормлення спонукати, що курка найбільшу кількість яєць знесе в перших трьох літах, а через це дохід при рівних видатках майже подвоїться. Це найкраще скаже нам рахунок. При середньому кормленню знесла курка:

в першій році	130 яєць
в другій році	180 "
в третій році	130 "
за три роки знесла	440 яєць
в четвертій році вже лиш	100 "
в п'ятій році вже лиш	80 "
в шестій році вже лиш	70 "
в семій році вже лиш	50 "
в осмії році вже лиш	30 "
в дев'ятій році вже лиш	00 "
в десятій році вже лиш	00 "

Видимо, що за десять літ знесе 770 яєць, що виносить пересічно на один рік 77 яєць. Але ми жадасмо від неї 130 яєць річно, бо тоді вона нам оплатиться. При десятилітнім триманню тратимо річно 53 яєць на штуку. Це при більшому числі курей робить велику рубрику. Колиж ми тримаємо курку лише три роки, то маємо по трох роках 440 яєць, що робить 147 яєць річно, отже 17 яєць надвижки. Добрим живленням і добром курей надвижка може бути більшою. Рахунок цей каже, що чим курка старша, тим менше оплачує поживу і захід коло неї, а потім вже до неї треба доплачувати.

Тепер нам яснє, чому некорисним є, тримати кури старші над 4 роки.

Як розрізнити кури різного віку від себе?

Щоби розрізнити кури різного віку від себе, закладається їм алюмініові перстені на ноги, які можна спровадити через „Сільський Господар“. Молоді кури з першого року дістають перстень на ліву ногу, кури зі слідуєчого року на праву, а кури з третього ходять без перстеня. В четвертому році касуємо трирічні кури (ріжемо, чи продаємо). Таким робом усуваємо з подвіря третину курей, але одночасно мусимо подбати о таку саму кількість молодих і поступаючи так, маємо у себе кури найбільш поплатні.

Ради для господинь при насаджуванні квочки.

В марті зачинають кури квокати, тож господині використовують се і кладуть зараз квочки на яйця, бо знають, що перші курята є найдорожші, а кури з них вже в осени і в зимі добре несуться. Тож добре газдині роблять. Але при сім роблять деякі помилки і на них ми звернемо улагу:

Під квочку треба двати по можности свіжі яйця, не старші як 18—20 днів, качачі і гусячі до 30 днів. Як що зі старшого яйця вилізе курятко, то буде хирляве. Чим свіжіше яйце, тим здоровше буде курятко. Яйця до вилягу береться від дволітніх курей і то таких, що зачали скоро нестися, та знесли в зимових місяцях найбільше яєць.

Не треба давати під квочку яєць, що лежали в вогкім та в надто теплім місці. Щоби надавалися до вилягу, треба їх тримати в півтемнім місці, складати не в формі стоячій, а лежачій і час від часу обертати.

Квочка має мати гніздо тепле, а уложене не на печі чи на іншій підвисшенню, але при землі і то в такім тихім місці, щоби нічо її не дразнило. Ходити коло квочок повинна лиш одна особа, до неї квочка має звикнути, а не всі, хто є в хаті.

Як добути квочку?

Буває часто, що кури на ту пору, як хотілося би посадити квочку на яйця, не квочуть і яйця (часом навіть дуже цінні, бо від расових курей) лежать чекаючи на квочку, та від довгого лежання тратять розродчу силу животну, псуються, курята приходять на світ слабі, або й зівсім не виляжуться.

Такій неприємній справі дуже легко мож запобічи, як що є в господарстві індичка. Індичку можна дуже легко змусити сидіти на яйцях навіть 3—4 рази підряд.

Це робиться так: Береться скринку ширини і довжини такої як індичка і висоту таку, щоби індичка не могла вставати на повний зріст на вміщеному в скринці гнізді. На гніздо даємо соломку і покладемо 3—4, будь яких яєць. На сі яйця садимо індичку і накриваємо з верха віком, яке недовольте індичці вставати на весь зріст, як що би хотіла. Так не може вона довго постояти і мусить сидіти на яйцях.

Кожного дня треба її о тій самій порі знімати, погодувати і напоїти, дати їй час очиститися і знов гайда на яйця. Вже по 5—6 днях індичка сама піде на яйця сидіти. Тоді вже мож підсипати під неї ті яйця, які треба, а викинути сі, на яких вчилася сидіти.

Індичка може без шкоди для свого здоров'я сидіти так і три рази. Лиш не треба забувати, щоби знімати її з гнізда та нагодувати і напоїти, бо декотрі індички так старанно сидять на гнізді, що можуть навіть згинуть з голоду.

Управа тютюну в 1926 р.

На українських землях в Польщі управляти тютюн в 1926 р. дозволено в таких повітах: борщівським, бучацьким, городенським, гусятинським, дубенським, залищицьким, збаражським, здолбунівським, коломийським, косівським, кременецьким, луцьким (південна частина), печеніжинським, підгаєцьким, рівенським, рогатинським, снітинським, станіславівським, скалатським, теребовельським, тернопільським, товмацьким, чортківським.

Управляти тютюн можна тільки за попереднім дозволом влади.

Дозволи на управу тютюну дають: в Галичині — інспекторат управи тютюну в Заболотіві, Уряд викупу тютюну в Борщеві та тютюнові фабрики в Ягольниці і Монастирисках.

Прохання про дозвіл на управу тютюну вноситься або до вчислених вище Урядів безпосередньо або за посередництвом Громадського (гмінного) Уряду.

В проханні треба подати:

1. Ім'я й назвиско.
2. Місцевість, громада (гміна), повіт.
3. Простір ґрунту, де наміряється управляти тютюн (що найменше 500 кв. метрів).
4. Докладно подати, де знаходиться ґрунт.
5. Який сорт тютюну думає управляти.
6. Звідки походить насіння або жадати, щоби насіння дав заряд тютюнового монополю.
7. Запевнення, що буде виконувати всі закони і розпорядки, а зібраний тютюн віддасть Скарбові по урядових цінах.

Прохання треба внести до дня 15. квітня 1926 р. — Відповідь Уряду має прийти до 15. мая 1926 р.

Які улії належить запроваджувати?

(Тема дискусійна.)

До найбільше знищених в часі всесвітньої війни, а до тепер слабо відбудованих галузей сільського господарства належить безперечно наше пасічництво. Вправді в деяких околицях нашого краю число пнів доходить знова до передвоєнного стану і сили, то користь з них є о много слабша. Се не лиш ізза „недобрих літ“, але і тому, що сі пасіки не мають відповідних уліїв. А пам'ятати усе належить о тім, що користь з пасіки залежна не лише від пожитку, але також і від доброго улія. Добрий він буде тоді, як збудуємо його з матеріалу о злім проводі тепла, а ним є солома. Такий улій, уміло і старанно збудований, буде в зимі все теплий, а в літі холодний. В нім пчоли напричуд добре ведуться, зимують на тім самім місці серед найлютіших морозів, з зимі виходять пні сильні і здорові, а в літі, в часі спеки пчоли не дармують, мотилиця в нім не загнізниться, а гнилець приступу до нього не має. Такий улій, особливо в околицях подільських, де о дошку трудніше, а солома своя усе найдеться, є далеко танший від деревляного, а обшальований з верха дошками на то, щоби забезпечити соломі від дощів і мишей, буде служити яких 60—70 літ, тож ще і внукам остане та добре послужить.

Солом'яний улій винайшов і почав у нас ширити пок. о. Порфірій Бажанський. Той улій мав однак много хиб, длятого не міг поширитися так, як на се заслугував. Нині він значно уліпшений, перевищує захвалювані улії нових винахідників, які, хоч корисні і добрі, але дуже дорогі, так що

не кождий з нас може спромогтиса, тимбільше, що самі, без помочи столяра зробити їх не потрафимо. Солом'яний улій, кождий з нас сам собі зробить і то не лише стоячий т. з. слов'янський, але і лежачий, названий американським.

І. Стебельський.

Село на Волині.

Містачи цю статтю агр. Дибенка, подаємо для інформації про Волинь ось такі дані: Між українськими землями, що припали під Польщу, знаходиться також част Волинської землі. Ця част називається тепер Волинським воевідством. Край се багатий в урожайні землі та ліси. У своїй історії відіграла ся українська земля визначну роль, а многі пам'ятники та твердині, що доховалися і до нинішніх часів, як також історичні документи є історичними свідками цього. Такі міста як Луцьк, Острог, Володимир Волинський і інші записані в нашій історії золотими буквами, а про се, як почаївський монастир відбивався перед турецькими нападами, ще й до тепер в піснях співають.

Тепер живе у Волинському воевідстві на основі урядових польських обчислень з 1921 року 1,437.907 душ, в тім православних 1,066.842, римокатоликів 166.512, Жидів 164.740, євангеліків 36.695, інших понад 3.000. По народности є — як каже польська статистика — Українців 983.596, Поляків 240.922, Жидів 151.714, Німців 24.960, інших 36.654 (в тім русских 9.450).

Виказ сей зменшує число Українців, хоч їх є коло півтора міліона, а збільшує число Поляків, хоч є їх там значно менше. Тепер прибуло на Волинь ще більше Поляків урядовців, много купців, та кольтоністів, що дістали земельні наділи, так що їх буде коло 15 відсотків, а перед війною було не більш 5 відсотків.

Вистане для образу, як напливає тепер польське населення, згадати, що приміром в одному лиш Луцькому повіті сього воевідства, в яким живе 195.931 душ, осаджено в послідніх роках (до 1. XI. 1925 р.) 1017 польських осель, кожда пересічно по 20 гектарів землі. Як що кожна оселя складається з 5 душ, то всіх душ буде понад 5.000. А що се діялося в кожному повіті, а повітів є 9, то видимо, як росте на Волині польське населення. Редакція.

В перші часи після світової війни та революції наш селянин із незруйнованої частини Волині почував себе, порівнюючи з міським населенням досить добре. Він мав на своему господарстві все те, чого бракувало в містах та місточках, і що на перших порах після воєнної та революційної руйни було занадто дороге. Се хліб. За пуд*)-два жита він міг придбати собі пару чобіт, а за 2 пуди пшениці купував доброго плужка. Але цей „добробут“ продовжувався недовго. Пара врожайних літ заповнила на міських ринках брак продуктів першої потреби, а заборона вивозу збіжжа за кордон ще більш обнизила ціну на хліб. Крім того безперестанний спадок польської марки марнував цей єдиний прибуток від продажу різних плодів. Але незабаром почалася стабілізація грошей, що як раз збіглося з неврожайним у краю роком. Посипалися на селянина зі всіх боків найріжнородніші платничі накази. Грошових запасів хутко забракло, а заробити не було де. Кредитова, як і всяка инша кооперація на Волині, не має розвою. Чекати допомоги — не було відки; почалися екзекуції. Ріжнотанітні лихварі та спекулянти закружляли навколо селян, беручи їх у свої зажирливі руки. На уплату податків пішло збіжжа, худоба, а часом і де-які будинки.

Почався з тої пори сильний потяг до Аргентини, Бразилії, Франції та на інші чужоземні зарібки. А щож робити тим, що zostалися бідувати

*) Пуд = 16 кілограмів.

в своїй рідній хаті? — Щоб не загинути, треба шукати джерела нових доходів в дома.

Не будемо балакати зараз про необхідність організації села на підставі розвою освітньої та кооперативної праці. Це дуже велика і разом болюча наша справа, бо ми занадто вже відстали в цій відношенні. Але зараз будемо триматись чисто хліборобської справи, тим більш, що її розв'язання потребує життя і може в найближчий час дати чималі практичні наслідки.

Відомо, що Волинь заселена досить густо. На один селянський двір пересічно випадає біля 4 гектари землі. На Волині, як і на всіх величезних просторах бувшої Росії, з поконвіку панує громадське трьохпільля. За часи так званих Столипінських реформ невелика частина населення вийшла на хутори*), але в більшості Волинь є краєм громадського трьохпільля. Тому, не вважаючи на малоземелля, кожний рік на Волині відпочиває (парує) одна третя частина всієї польової землі, на якій на протязі літа ніби-то пасеться худоба, але не напасається, бо не має там що їсти.

Цей пар у нашому трьохпільлі служить одночасово і паром і випасом для худоби. Але він не відповідає завданням ні одного, ні другого. Як пар — він дуже пізно обробляється під озимину і не очищує поле від сорного зілля (хопти, ха-базу), а як випас — він не має потрібної наїдної паші для худоби.

Це громадське трьохпільля зв'язує руки поступовому елементові села, бо не дає можливості самостійно завести кращий лад на своїх власних полях. Все, що можна зробити в цьому напрямкові, можливо тільки спільно — цілою громадою.

Але на щастя зараз у нашім краю можна спостерігати цікаве явище. Селяне самі поміж собою приходять до згоди, щоб засівати парове поле картоплею, буряками, мішанкою та інше. Як не можна використовувати весь пар, то хоч частину його займають під посів тих чи інших с.-г. рослин.

Це само по собі є дуже цікаве явище, яке може мати велике економічне значіння. Воно вказує на те, що поспів час нашому стародавньому трьохпільлю податися до минулого. Чого не могли в свій час зробити агрономічні поради та книжки, робить тепер найвища та найсильніша поступова підойма людського життя — нужда.

Треба зазначити, що цей стихійний потяг до використання паруючих піль, поки що робиться похапцем, без усякої раціональної системи, але добре вже те, що рушилися з мертвої точки.

Тепер черга нашій інтелігенції та іншим поступовим елементам села запасатися зручною зброєю — доброю свідомістю, щоб спільними силами завести кращий лад на громадських полях.

Що і як треба робити для цього на перших порах, постараємось в міру можливості розказати в слідуючий раз.

Агроном Сергій Дибенко.

*) Поединчі сільські господарства подальше села.

Вісти з Великої України.

Допомога недородним районам.

Земельне міністерство розробило фінансовий план допомоги недородним районам на весну сього року. Передбачається допомога двох родів: насінням — в формі насінної позички, а також харчової допомоги. Для постачання насіння потрібно 1.300.000 пуд. зерна різних культур, вартості близько 1.700.000 карб. Для харчової допомоги потрібно заготовити і розподілити 1.800.000 пуд. жита, вартістю 2.200.000 карб. Разом на допомогу потрібно 3.900.000 карб. і про відпуск сеї квоти міністерство порушує перед висшим урядом відповідне клопотання.

Про підготовлення кваліфікованої робочої сили для сільського господарства.

Зріст сільського господарства висуває тепер на Україні дві конечніші справи, а саме: підготовлення кваліфікованої робочої сили на сьогодні і допомогу студентству сільсько-господарських шкіл, як наукової культурної сили на завтра. Скрізь відчувається гостра потреба в кваліфікованих робітниках. Бракує їх в лісовому господарстві, не вистачає і в сільському, особливо в різних фахових його галузях. При уряді відбулась в цій справі нарада, яка визнала, що найдоцільнішим і найконечнішим засобом для фактичного розв'язання сеї справи є школи і курси з різних фахових галузів знання (молочарі, лісові техніки тощо). Тому має завестись облік всіляких курсів і шкіл для широкого використання їх в сім напрямі. Також постановлено перевести організацію сталої допомоги незаможному студентству.

700 селянських курсів.

Земельне міністерство відкриває в різних районах України 700 сільсько-господарських курсів для селян. Мета сих курсів — ліквідація сільсько-господарської неписьменности. Крім курсів загального характеру, де даватимуться знання, що потрібні для поліпшення і підвищення селянського господарства, відкривається наука фахових курсів з таких галузів: скотарство, птахівництво, садівництво, землоустрій, кооперація та колективізація.

Термін курсів двох-або трьох-тижневий, залежно від місцевих умов.

Один мільон карбованців на допомогу селянському буракосіяню.

В зв'язку зі збудованням шести нових цукроварень, селянство Буцївського, Журинського, Горновського і Рибницького і інших цукроварних районів починає збільшувати засівну площу. Для сього їм потрібно кредиту 1 міль. карб. Вища Рада Народнього Господарства звернулась з проханням до вищої влади про асигнування сих грошей для кредитування селянства.

Частину лісів передається безплатно селянству.

Земельне міністерство надіслало до вищої влади (Раднаркому) проект постанови про вилучення з державного фонду ділянок колишнього нетрудового володіння і про порядок їх розподілу. Згідно цього проекту частина лісу підлягає безплатній передачі земельним громадам. Се ті ліси, де з одної десятини можна зібрати не більше 3 кубів лісового матеріалу.

ІВАН РАСТАВЕЦЬКИЙ

НОТАР у ЛЬВОВІ

вул. РУТОВСЬКОГО ч. 7 (напроти Катедри).

Стан засівів на Україні.

Всі досвідні стації України повідомляють про гарний стан засіву і лише сумська повідомляє про середній стан середніх і пізніх засівів. В останніх числах грудня в багатьох місцях засіви заняла вода.

Київський Краєвий Сільсько-Господарський Музей та виставка Вищої Ради Нар. Господарства.

У квітні 1925 р. в Києві організовано Краєвий С. Г. Музей, що обслуговує б. губернії Київську, Волинську, Подільську та Чернігівську. Утримується він на державні кошти. При Музеї є стала промислово-виробнича виставка. В Музеї та на виставці тепер уже є біля 200.000 експонатів. Музей дає повний образ цілого сільського господарства Правобережжя. Відділи Музея такі: пасічництва, скотарства, інтензивних культур, досвідних стацій, насінництва, птахівництва, шкідників, бжільництва, с.-г. кустарної промисловости, с.-г. машин, колективізації, землеустрою, меліорації.

Це все займає 40 великих кімнат б. царської палати і всі заставлені експонатами.

Зрошування безводних земель на Україні.

В Вознесенським окрузі є до 5000 десятин безводної землі, дуже гарної якості. Отже т. зв. „Перше Товариство по електрифікації в м. Вознесенському“ подало проєкт щодо зрошення цих земель. Для цієї ціли воно пропонує використати гідроестацію (водну стацію), що якраз будується тепер на ріці Бог. Електричні водотяги підносили б воду на висоту 10 сажнів і потім вона розходила бся бетонними каналами в різні сторони. Обраховано, що малоб це виносити видатків по 120 карб. на одну десятину, які було б не трудно покрити з перших вже врожаїв. Народа, що відбулась в цій справі в Харкові при уряді, одобрила проєкт і ухвалила вжити всіх засобів для як наскоршого переведення його в життя.

Виселення дідичів на Одещині.

Як відомо на В. Україні нетрудова господарка скасована через конфіскацію землі у дідичів і передачу її державі для поділу між трудовим населенням. Як потрохи виявляється, декотрі дідичі уникли виконання цього закону, утворивши дозволені т. зв. колхози (артільні господарства). Призначена спеціальна комісія найшла на Одещині аж до 200 таких бувших дідичів, яких тепер мають виселити з Одещини, а землю їхню і усадьби відібрати і використати на різні культурні цілі.

Вісти з „Сільського Господаря“.

Всім П. Т. Установам, що бажали би прийняти агрономів, поручаємо звертатися до „Сільського Господаря“ з поданням умов прийняття, або подавати оголошення в часописах. Всі інші дороги доводять до того, що агрономи шукають посад, а Установи агрономів і не можуть порозумітися.

Обмін часописів. Ми обмінюємося нашим часописом з найважливішими сільсько-господарськими часописами чеськими, так що деякі вісти з нашого часопису про наше господарське життя появилися вже в чеських.

Повітовий союз кооператив в Зборові веде скуп і розпродажу збіжжя своїх членів, щоби сею дорогою усунути посередників купців. Також занявся закупном яєць.

Усім ріпникам, що попри хліборобство займаються ще яким небудь селянським ремеслом (шевство, кравецтво, ковальство, ткацтво і пр.) пригадуємо, що по закону вони не потребують промислової карти, ні прибавати шильдів, ані не мають платити від свого бічного заробітку оборотового податку, ні не потребують зголювати про сю свою працю старосту, як що ведуть се ремесло без чужих сил помічних.

Як влада каже старатися о карту, або як накладає податок, треба зараз внести рекурс. Хто не знає як. Йому зробить рекурс „Сільський Господар“ безплатно.

Господарський курс в Купновичах Старих, пов. Рудки, відбувся в днях 17—30 січня. На курсі учив інж. агр. Вол. Мосора, а в днях 22 і 24 січня дир. М. Творидло. Учасників курсу було пересічно 35 осіб. Агронома удержували учасники власним коштом, кошти дороги покрив Сільський Господар. Наука відбувалася вечерами. Помогали: о. Онишкевич і п. Рогуцький.

Господарська нарада в Уличнім, пов. Дрогобич, відбулася під проводом о. Боднарівича дня 31. I. 1926 р. в справі заложення молочарського відділу при споживній кооперативі. Цінні вказівки подав п. О. Луцький, віцепрезидент Сільського Господаря. Рішено заснувати молочарську сіілку і сільсько-господарський кружок та попросити о виклади зі Стрия агронома стрийської філії Сільського Господаря. Розговори на господарські теми були дуже живі, головнo що до годівлі худоби, поправи пасовищ, та управи пашних ростин.

Загальні збори Філії Сільського Господаря в Рогатині відбулися дня 10. II. с. р. при участі найчільніших громадян рогатинського повіту, під проводом Вп. директора гімназії А. Крушельницького. Про нинішнє господарське положення села і про його потреби реферував дир. М. Творидло. Річева дискусія виказала конечність господарських організацій. Нововибраний Виділ Філіяльний (О. Скасків голова, інж. агр. Фенюк заступник голови, дир. Мурич секретар) дає повну за поруку, що праця піде гарно вперед.

Господарське віче в Жовкві відбулося дня 5. II. с. р. під проводом о. Банаха. Реферат про способи оборони хліборобських інтересів подав у своїм рефераті дир. М. Творидло. Вибрано комітет, який має підготувати скликання загальних зборів Філії Сільського Господаря для віднови так гарної колись у сім повіті її діяльності. Дуже живо заінтересувався сею справою адвокат д. р. Романюк і Управа жовківського кооперативного Союзу.

Господарські курси в Любичі князі і Любичі камеральній равського повіту відбувалися в часі від 31. I. до 6. II. 1926 року. Пересічно було по 60, а в камер. 70 учасників. В Князя рано від 9—1, а в Камеральній від 5¹/₂—9. Займався інж. Терпилюк, о. Заяць в Князях, учив інж. агр. Блашук.

Господарська нарада в Стрілисах нових відбулася дня 14. II. під проводом Вп. Ол. Мацькова, при участі більш сотки членів читальні Просвіти. Постановлено прийняти агронома на стало для науки господарства і засновування та ведення сільсько-господарських організацій.

Філія Печеніжин. В днях від 15—18 лютого с. р. відбув.я заходом Філії в Печеніжині господарський курс, на яким викладали господарську часті інжініри агрономії: Голинський і Донігевич, а про кооперацію дир. Пашкевич. Пересічне число учасників виносило 60—100. В найближій програмі праці Філії є оживлення Кружків і оснування нових в тих громадах, де їх дотепер не було.

Філія Отинія. Дня 2 лютого с. р. відбулися Загальні Збори Філії, які скликала Головна Рада Т-ва. Учасників Зборів було понад 200. З рамени Гол. Ради взяв участь в Зборах організатор Філії, Ілько Лисий, який в своїм обширнім рефераті представив конечну потребу оживлення філіяльної і кружкової організації „Сільського Господаря“ і їх програму теперішньої можливої праці. Головою Філії вибрано адвоката, рад. д-ра Ст. Дрогомирецького.

Філія Бережани. Продовжуючи свою освітню працю, уладила Філія дальші з ряду 2 господарські курси, а то в днях від 11—14 лютого с. р. в Урмані, де пересічне число учасників виносило 50 осіб, і в днях 15—17 лютого в Кошові, де ходило на виклади пересічно по 30 осіб. Дальші курси заповіджені є в отсих громадах: Вербів, Саранчуки і Гиновичі. Учить інж. Блещук.

Кружок Стріліська нові. Загальні Збори Кружка відбулися дня 21 лютого с. р. і цим оживлено наново працю. Головою вибрано поновно п. Олексу Мацькова, його заступником п. Юрка Яримовича, а секретарем п. Данила Терешко. Кружок постановив заангажувати у себе агронома та при його помочи зачати господарсько-освітню працю.

Філія Добромилі. Загальні Збори відбулися дня 16 лютого с. р. Реферат мав о. Бронислав Гоцький про причини теперішнього господарського лихоліття і про потребу сильної хліборобської організації, якою для українського рільничого загалу є „Сільський Господар“. Вибрано нову Філіяльну Раду з отсих членів: 1) голова п. Петро Дзюбінський з Трушевич, 2) містоголова о. Бронислав Гоцький, 3) секретар п. Іван Дицьо, 4) касієр о. Йосиф Маринович; члени Ради: о. Митрофан Гринкевич, п. Іван Богоніс і п. Бензар Михайло. — Ухвалено приступити до закладання кооператив в повіті і до улаштування господарських відчитів по селах.

Філія Сянік. До ведення освітньої праці приняла філія при допомозі Централі агронома в особі п. інж. Володимира Мосори, який уладжує в громадах Сяніцького і Ліського повіту господарські відчити і гутірки, відновляє Кружки „Сільського Господаря“, основує кооперативи і в сей спосіб помагає рільничому загалови відбудувати зруйноване господарське життя.

Обовязком кожного Українця є стати акціонером нашого одинокого акційного банку — Земельного Банку Гіпотечного!
Адреса: Земельний Банк Гіпотечний,
Львів, Підвалля 7.

Господарські ради.

Природа і господар.

(Чому поправляємо луги і пасовиска?)

Вартість сіножати і пасовиска пізнати по трав. Природа сама вмє найліпше оцінити наш ґрунт і розсіває на нм такі рослини, які люблять дану почву. Одні рослини розростаються на мокляках, другі на сухих ґрунтах, инші на вапнистих а ще инші на торфах, ілах, пісках і т. д.

Однак не все є в згоді з господарськими потребами рільника сі трави, які природа засіває, а земля родить. Рільник мусить умовитися з землею і природою, щоби згідно з землею родилися на лугах і пасовисках такі трави, які господареві оплатяться. Мокра земля каже: я родити мушу. Як підсушиш мене, як вилюфтуєш свіжим повітрєм, то я сама засію і вроджу такі трави, які худоба твоя любить. Як ще сам мені підсієш добрі трави, я вроджу їх дуже скоро. А ні, пропадай зі своєю худобою, бо буду родити такі зела, які любляться в моїх мокляках. І рільник може відновити свою сіножати, своє пасовиско і то головно як опанує вогкість, як погноїть землю, як поможе її підсівом добрих трав.

Здоюйте корови найдокладнійше!

Практика каже, що корови здоювані недокладно, з часом тратять щораз більше молока, а у здоюваних докладно молока прибуває.

Практика каже також, що перше молоко при доєнню є воднисте, друге товстійше, а найтовстійше є послідне. Тож чим докладнійше здоємо, тим товстійше і поживнійше наше молоко.

Як кінчимо доїти, попробуємо ще вимісити старанно вимена, а потім ще здоїти послідні найтовстійші кроплі молока.

Льоха пожирає молоді.

Деякі льохи пожирають з незнаних причин свої власні молоді. Зрозуміле, що такої льохи вже в друге до розплоду не можна брати. Молоді забезпечуємо ось так: Даємо льосі на рило каганець, приміром зі старої твердої холяви, доки не купимо, або не зробимо собі лучшего каганця. Часом поможе, як дамо її їсти більшу кількість солонини, або 50 грамів хльоралю, а по 12 годинах ще раз. Вона збридить собі вже всяке мясо. Помагає також, посмарувати поросятка полином. Як видимо, що льоха лютиться і пожирає молоді ізза болу, викликаного зубами при ссанню, треба поросяткам вже в другім дні вирвати зуби.

Льоха розтратує молоді.

Старша льоха, до того тяжка, часто придушує молоді. Роззлоблена, або перелякана розтратує. До рим способом є поробити попід стіни деревляні чи залізні барєрки віддалені від стіни і від підлоги на 25 сантиметрів. Молоді люблять кластися в сухому місці попід стіну в купці, зариваючися в солому. Тут барєрка їх хоронить.

Щоби спинити бігунку

у новонароджених телят та лошат. є дуже помічною сіль кухонна. Дається 2 рази денно одну ложку зимного сильного розчину соли. Навіть є вказане давати здоровому теляттю одну ложку такого розчину денно через два дні, щоби осте-

речися перед бігункою. Найліпше давати в полудне. Ніколи натшо.

Надмір соли є трійливий, тому не треба давати більше, як тут сказано.

Як пізнати, чи яйця добрі?

До одної літри води всипати 100 грамів соли. Свіжі яйця покладені легко в сей розчин спадають помалу на дно. Зіпсуті і старі плавають поверху.

Як свиня не хоче їсти,

пробуємо солити пашу, по 5—10 грамів денно на кождую штуку. Солена паша смакує ліпше, свиня більше їсть. Як се не помагає, то треба шукати інших способів.

Чи доїти корову перед отеленням?

Кожду корову треба запустити хоч на місяць наперед. Хиба як вимена сильно зберуть, так що біль викликають, а навіть запалення, треба для полекші перед самим отеленням дещо здоювати, але немого, щоби не відбирати телятню молока.

Як чистити заржавіле залізо?

Вложити його до маслянки на кілька днів, а відпадуть всі пластинки ржі і залізо стане чистим.

Чи кропива (жалива) може мати в господарстві вартість?

Кропива є доброю пашою для свиней ізза своєї поживности. Підносить молочність у коров і поправляє смак набілу. Треба лиш посічи і спарити, щоби не жалила в язык. Також мож давати висушену і змішану з сіном, чи соломною. Стара деревіє і тратить вартість. В Швеції сіють її, як в нас конюшину, та косять 5—6 разів в року.

Бараболі

призначені до їдженя, не будуть кільчитися і не стратять ізза кільчення смаку до пізнього літа, як в сильно солену воду (на 10 літрів води 2 кг. соли) зануримо бараболі на 7—8 годин, а відтак висушимо їх.

Танший спосіб — занурити бараболю в воду 80° Ц. горячу, але лиш на пів мінути, потім висушити і посипати попелом деревним.

Охорона засівів перед воронами.

Ворони є пожиточні, бо вигублюють миши і гусільниці. Але часом надто нищать засіви, головно кукурузу. Засіви охоронюємо вонючим тером. На 1 сотнар метр. зерна даємо пів літри розпушеного теру. Тоді його і миши не ви-збирають.

Межі і дороги розсадниками хопти та мишви.

Не допустити до зла є много лекше, як вигубити його. Треба лиш знати жерело зла. Буває, що обробили ми поле так що не мож ліпше, і погноїли і зерно чисте як слід засіяли, а не знати відки появился в збіжжю такий хабаз, що загороджує цілому ланови, хопта обнизить плоди деяких слабших управ аж до 70 відсотків. Се не знати відки є по наших полях, звичайно на наших межах і під межами. Тут мають сховок і осідок миши, хомяки, медведухи, тут росте і видає множество насіння всяка хопта, а вітер розвіває насіння по щойно вичищеному полі. Сі вичерпують і зужитковують соки так потрібні управним ростинам, забирають їм світло, вогкість, тепло, заглушують їх, а деякі є отруєю для звірят. Так приміром осет має так

легоньке насіння, що вітер гонить його милями по чужих полях.

Тому першою задачею позносити всі межі між сусідськими полями, сі гнізда для хопти і звіринних шкідників, тим більш, що межі в нас займають осму часть управних піль.

До відграничення поля вистануть колики, камінні стовпики, овочеві дерева, а навіть борозди.

Многі наші селяне по війні вже покасували свої межі і не жаліють сього. Многим ще требаби над сим задуматися.

На злих засівах не доробишся.

На полях, що на них вимерзли конюшини і взагалі на дуже рідких засівах прикидається хопта найлекше. Буйні засіви видусять сходяче насіння хопти, Зате лисини, що створилися ізза вимерзнення засівів, огріті сонцем, є для хопти дуже пригожі. Приміром стоколоса так скоро пошириться, що кажуть: збіжжа переродилося в стоколосу. Хопта нераз так закоріниться (осет, пирий), що занечистить поле на цілий ряд літ і треба много праці те часу, щоби допровадити поле до ладу, щоби піднести обнижені плоди.

Тому не треба з весною зволікати дуже з переоранням вимерзлих чи проріджених з інших причин засівів. Цінне насіння озимини шкода часом переорювати, а тоді радимо всіяти зараз з весною в озимину конюшину (чи люцерну) і вона недопустить до розросту хабазу. Тим і цінне насіння виратуємо і пашу будемо мати на слідуочий рік.

Мотиль прядка перстенівка

понакладав під зиму на галузках овочевих дерев яечка у виді перстенців, до 200 разом зліплених. З них розвинуться з подувом весняного тепла гусільниці і обідять листки та цвіт. Їх личинки перезимовують в сухім листю, скрученім в трубки і овиненім в прязі павутиння. Місяць март, се послідня пора визбирати з дерев сухі скручені листки і з галузок перстені, бо невдовзі гусільниці зачнуть розлазитися по цілому саду.

Добрий тік в stodолі,

в деревітні, в коморі, в сінях чи в хаті, роблять ось так: мішають до жовтої цеглярської глини, з якої роблять звичайно тік, ще доготь. Запах догтю скоро зникає, а така підлога не приймає води, а до того сильна і тревала. Також шпари в хатах можна таким тістом заліпити.

Слабу озимину

піджене найпевнійше і найпоплатнійше салітра чілійська. В Чехах обраховано, що на гектар один сотнар метричний салітри підносить кількість зерна на 300—400 кг. Тож попри весняне бороновання (пшениці) і валовання (жита) є підсів салітри поверх прикінці марта і в початках квітня найкориснішим способом підвищення поплатности засівів. Волочити салітри не треба, бо її роса розділить в ґрунті. Сильних озимин не треба гноїти салітрою, бо можуть вилягати.

Кришити цибулю і не плакати

мож тоді, як краємо її в воді. Але як має бути суха, тоді над вогнем. Усунути скоро за пах цибулі з рук чи з ножа можна легко, як потримасмо руки чи ніж хвилину над вогнем.

Як хто попариться або попечеться,

треба легенько і обережно обмити попарене (попечене) місце літеплою водою, як набігли піхурі,

прорізати обережно чистими ножицями, або ножиком і випустити з них сукровицю, що в них набралася. Потім намастити чисту, м'яку полотняну шматинку чистою оливою, покласти на поранене місце і легко зав'язати.

Як спарене місце велике і тяжке, то треба потім піти до лікаря, бо як зачне тіло ятриться, то вже трудніше дати раду. Уникати всяких смазов глиною чи іншими „ліками“, бо від них рана ще гірше ятриться.

Шурів вигублюють

в Чехах приправую „Радикаліт“, що їй приготував устав здоровності ростинної в Берні. Сей „Радикаліт“ змішує господар з товщем (20% Радикаліту, 80% товщу) розуміється не руками, а таке смавило намазує на крайці хліба чи на шкірку зі солонини і розкладає там, куди ходять шурі. Сей спосіб є прийнятий в цілій чехословацькій республіці, бо показався з усіх способів найліпшим.

Які тачки найпрактичніші?

Годі обійтися в господарстві без тачок. Збіжжа чи муку перевезти, шутер на дорогу вивезти, гній з купи на полю розвезти, землю перевезти з одного місця на друге, чи зеленину виполуну з городу, все то лекше на тачках, як двигати вилами в руках, або в плахах на плечах.

Але тачки мають бути такі, щоби рук не зривали. Не зривають рук тоді, як скринка буде над самим колесом, а не між колесом а ручками. Скринка має бути велика, ручки довгі. Такими тачками мож перевозити і великі тягарі зівсім легко, без страти сил та зривання рук.

НАСІННЯ червоної конюшини

(чищене під гваранцією), люцерни, райгресу, тимотки, пашних бураків і городовини

доставляє

ЦЕНТРОСОЮЗ, СОЮЗ КООП. СОЮЗІВ

Львів, Зіморовича 20.

Господарський дорадник.

У мене корова вже не бє.

В попередньому числі подали Ви, пане Редакторе, раду, що робити, щоби корова не била при доєнню. Але я знаю ще один спосіб, про який може й мало хто знає, а він є дуже простий і легкий до переведення. Ось послухайте, як я дійшов до нього.

Раз купив я гарну расову і молочну корову, але дома показалося, що вона бє при доєнню. Як не путав я її, як не прив'язував на всі боки — нічо не помагало.

В цм клопоті, порадили мені сусіди, покликати старенького, прогнаного зі служби побережника Панька, бо — як казали — „він багато знає

рід худоби“ тай як він вже не pomoже, то хйба прийдеться корову продати на зарізь.

Ять зараз таки післав по того дідуса, розказав йому до чиста всьо про мою красулю.

„Не журіться — каже дядько Панько — всьо буде добре; ні її бити не буду, тай не буду підкурювати, ні жадного зілля не дам, тай путати не треба. Вже то я щось таке зроблю, що корова буде стояти як мальована“.

А я сміюся тай кажу: „Це гейби жарти — Паньку, бо щось мені вірити не хочеться“.

„Ну, знаєте що — відповів на це поважно Панько — я кладу 4 зол. а Ви покладьте 2 зол. Як корова буде при мені бити, то Ви заберіть собі усі гроші, а як не буде бити, то всі гроші мої. Я ризикую чотирма злотими, а Ви тільки двома. Згода?“

„Згода!“ — кажу.

„Тільки дайте мені ще ножичок — каже Панько — нехай собі нігті на пальцях руки пообтинаю“.

— „Ну а це на що“ — питаю.

„Будете бачити“ — відповів трохи вже сердито Панько.

Пішли ми з цілою фамілією до стайні дивитися на ту чудасію.

А він підійшов до красулі, погладив її по голові а звертаючись до дівчини каже: „бери скопець і дій“.

В цій хвилі зловив корову правою рукою за ніздря і став сильно їх стискати. Корова витягнула шию і стала мов вкопана.

Ціла її увага була звернена на біль в ніздрях тай навіть не оглянулася, як дівчина вже її й видоїла.

Ми всі були дуже вдоволені, а хто з нас найбільше, осудить самі.

Цю практику я вже відтак сам мусів виконувати а по кількох днях корова перестала бити. Не знаю тільки, чи цей спосіб є для кожної корови добрий.

Іван Одолян.

ВСЯЧИНА.

Знесення автономічного будинкового податку в сільських громадах.

Деякі громади і повітові ради запровадили податок від будинків в сільських громадах, а воевідства податок той затвердили. Міністр Скарбу віднісся до міністра вн. справ, щоби він зніс той податок, як незаконний, а воевідства мають вичеркнути з громадських і инш. бюджетів впливи з будинкового податку.

Союз радянських республік

звернув в останніх роках велику увагу на піднесення рільної культури. Доказом хотьби то, що Союз закупив в Німеччині господарського знаряддя і машин в останніх місяцях для весняних пільних робіт за 25 мільонів німецьких марок в золоті, а в 1926 році має купити за 47 мільонів.

Безробіття в Польщі.

Урядова статистика подає, що в Польщі є 350.000 промислових робітників без праці. Деякі польські газети потішають польських громадян

тим, що се в порівнянні до чужих держав не страшно, бо приміром в Німеччині є 1,200 000 безробітних, а в Англії 1,300.000. Не рахують однак, що число безробітних в Англії і у Німців становить лиш 10 до 11 відсотків усіх робітників, а в Польщі вже більш як 50 відсотків. До того не рахують в Польщі сих робітників, що працюють лиш по 3—4 дні в тиждень, а також множество сих, що по селах живуть без роботи і голодують, а сих є втрое більше, як робітників фабричних. А вигляду на поправу нема.

Ізза браку доброї організації.

Обраховано, що в Польщі ціни на ті самі рільні плоди бувають в кожному воєвідстві, а навіть в кожному повіті інші. Так приміром ціни пшениці вагалися в місяцю грудневі 1925 року між 27'68 а 36'05 золотих за 100 кг., ціни жита між 19'73 а 24'48 зол., ячменю між 18'60 а 24'15 зол., соломи між 3'36 а 6'10 зол., жива вага свиней між 1'11 а 1'61 зол. за 1 кг. Такі самі ріжниця в ціні коней коров і пр. А де причина тому? Не легко її найти. Рільник ніколи не може бути добрим купцем, бо не має часу слідити за тим, де є добрі ціни та кому там продати. Тому його використовують купці. Рільника може заступити лиш добра кооперативна організація, яка буде слідити торги, яка займеться продажою рілних плодів, а доставою перших потреб для села.

Величина господарства в числах продукції і виживлення населення.

В Чехах обраховано урядово, чи дає більше плодів зі землі господарка малих господарств, чи великих. Статистика виказала ось що: На 1000 гектарів землі в руках дрібних рільників продукується в Чехах пересічно 1162 штук рогатої худоби, 837 свиней, 10.000 дробу, 8850 сотнарів метр. зерна, 4200 сотн. метр. бараболь, 52.260 сотн. метр. цукрових бураків, 12.550 гектолітрів молока. На таким самим обшарі в руках великих землевласників продукується там пересічно 612 штук рогової худоби, 80 свиней, 500 дробу, 8.6'0 сотн. метр. зерна, 3.000 сотн. метр. бараболь, 54.600 сотн. метр. бураків. На таким самим обшарі у дрібних рільників виживлюється 700 людей, а на фільварочнім 200 людей.

Запаси жита в Польщі.

Минушого року зібрано в Польщі жита — як каже урядова статистика — 653.850 вагонів.

До виживлення треба	512.750 ваг.
Зужито на сійбу	90.000 "
Випродано заграницю	18.000 "
Остає надвижка до продажу за гран.	33.100 ваг.

Зізнання про дохід.

Речинець на зложення зізнання про дохід відсунено до дня 1. мая 1926. В зізнанні подається висота доходу за цілий 1925 р. Хто зложив своєчасно зізнання про дохід, тому не має право вимірова влада виміряти податок від вищої суми, не вислухавши перед тим платника. Складати зізнання повинні всі особи, чий дохід перевищує 1.500 зол. за минулий рік. За незложення своєчасно зізнання накладається кара. Особливо ті особи, кому в минулі літа вимірювався доходовий податок, повинні тепер таке зізнання внести, навіть коли дохід не перевищує 1500 зол.

В справі обезпечення худоби

Для створення організації обезпечення худоби і для поширення діяльності її, відбуваються тепер

належні приготування. В слідуячому числі нашого часопису подамо докладні вісти про висліди цих праць та поучення про це, як належить приступати до діла.

Про земельну реформу

подаємо до попередніх інформацій (гляди С. Г. ч. 2) ще ось які інформації:

Ціна землі залежить від умови між дідичем а купуючими, а не від урядів. Закон говорить лиш, що ціна не повинна бути спекуляційна. О купно звертатися треба до дідича, як що він хоче землю продавати — навіть як його земля не є призначена до примусової парцеляції. Купно і продаж мусить однак затвердити Земельний Уряд, бо инакше грозилби уневажнення контракту. Зазначаємо, що властитель — ще перед тим, нім розпічне парцелювати — мусить сам узискати дозвіл на розпарцелювання своїх ґрунтів. Діставши такий дозвіл, повинен він виготовити плян парцеляції, в яким то пляні мають бути уміщені імена набуваючих і ціна, по якій вони землю купують. Коли цей плян Земський Уряд затвердить, то тоді вже набуваючі можуть бути певні що до свого купна. Разом з тим треба зазначити, що до цього закона досі ще не оголошено жадного виконавчого розпорядження. Мимо цього — пертрактації з властителями можна вже від тепер розпочинати.

Чому чоловік не?

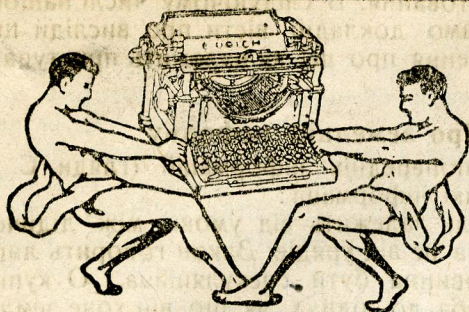
Один не, бо весело йому, другий, бо сумно; один бо слота, инший бо спека, один бо наробився, инший бо нічо не робить. Один бо витає приятеля, другий бо виправляє приятеля в дорогу. Один бо зимно, инший бо горячо. Один бо весілля, инший бо похорони. А ніхто не хоче знати, ні богач, ні бідний, ні мудрий, ні немудрий, що тим троїть своє тіло й душу, а до того платить за свою пристрасть величезні податки і живить власною працею тисячі тих, що без труду за шинквасом сидять.

НОВІ КНИЖКИ.

„Сільський Світ“, щомісячний ілюстрований господарський часопис, виходить під редакцією нашого визначного агронома Е. Архипенка, у Львові, вул. Бляхарська 9. Коштує річно 10 зол. Часопис цей поручаємо усім. Товариство „Сільський Господар“ відносить до цього часопису дуже прихильно, бо чим більше сільсько-господарських часописів у нас, тим скорше поширюється рільна культура. Товариство прийшло також цьому видавництву з помічю цим, що віддало безінтересовно до роздачі між передплатників цього часопису дві книжочки, а то „Як вибрати коня“ і „Плекання телят“.

П. Т. Пасічникам подаємо до відома, що вже вичерпується запас книжки *Пилипчука*: „Підручник пасічництва“, який має на складі лиш „Сільський Господар“ у Львові.

„СВІТ“ ч. 4. містить: Вік дивів. — Плач Ярославни, вірш. — Про спадщину Сковороди. — Мітичний Наполеон. — Абрек, кавкаська легенда. — Сергій Єсенін. — Все живе особливим приміром, вірші. — З нашого театру. — Преса Югославії. — Добралися. — Ювілей праці. — Про війну і військо. — Скількість населення на Радянській Україні. — Мала Фадета, роман. — Веселий куток. — Ребус ч. 2. — Чвертьрічна передплата виносить 7 зол. — Адреса: „Світ“, Львів, вул. Руська 3.

◆ ЕМІЛЬ УРІХ ◆

ЛЬВІВ, ТРЕТЬОГО МАЯ Ч. 7. — Телефон 505.

Має на складі і доставляє на догідних умовах: машини до писання з українською і латинською азбукою першорядних фабрикатів, огнетривалі каси і касетки, апарати до відбивання (цикlostили), шапірографи і гектографічні маси, рольки до шапіро- і парольографів, плити гектографічні, прибори до машин до писання і відбивання для всіх системів на складі. Барстат репараційно-механічний і школа писання на машинах різних системів.

П. Т. Передплатникам нашого часопису.

Радую нас це, що наш часопис найшов у читачів признання і поширюється дуже скоро. Це дає нам запоруку, що невдовзі будемо могли його розширити.

Хочемо, щоби наш часопис стався правдивим дорадником і приятелем для кожного українського рільника. Тому дуже радо приймемо вказівки, що належалоби в нашому часописові змінити і чим доповнити, щоби він стався щораз ліпшим.

Маємо фаховців спеціалістів для різних галузей сільського господарства, тож можемо служити у всіх питаннях.

Тому просимо писати до нас про все, що долягає, в чім треба порадити, помочі, а по наших силах це виконаємо.

Редакція.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.

Узглядаючи тяжке теперішнє господарське положення, в яким з трудностю приходиться поодиноким членам роздобути сих кілька золотих на передплату, о чім вони доносять в своїх дописах до нашої Адміністрації, виїмково ще раз висилаємо 3-тє число нашого часопису на адреси тих, які одержали 1-ше і 2-ге число, хоч вони передплати ще не надіслали. Однак з числом 4-им здержуємо висилку часопису і додатків всім тим, хто не надішле передплати найдалше до 25. бе-

резня с. р. Хто не думає передплачувати, най зверне усі числа.

Хто зложив передплату, одержує з 3 числом книжочку „ПЛЕКАННЯ ТЕЛЯТ“, практичний порадник, який зладив К. Михалюк, асистент Української Господарської Академії в Подєбрадах.

Передплату проситься надсилати переказом поштовим.

КОНКУРС.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові розписує отсим конкурс на зразкові реферати з усіх ділянок людського знання. Характер рефератів має бути популярний, з повним захованням строгої об'єктивності у подаванні відомостей. Умови конкурсу: 1) Реферат має виповнити читанням 45—50 минут і має становити заокруглену цілість, 2) При кінці реферату належить коротко подати найважливішу доступну літературу в українській і чужих мовах. Кождий реферат прийнятий Головним Виділом буде ремунований 35—40 золотими. Щоби не було пізніше жалів щодо не-приняття певних тем, всі що рефлектують на участь у конкурсі, можуть звернутися до Головного Виділу з запитом, чи реферат на таку тему буде бажаний.

Цей конкурс необмежений щодо часу. Після доставлення реферату, Головний Виділ обов'язується на протязі двох тижнів дати відповідь, чи реферат прийнятий, чи ні.

Закуплені реферати стають власністю Т-ва „Просвіта“ і воно може їх поширювати способами, які буде Т-во уважати найвідповіднішими.

У Львові, дня 8. лютого 1926.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові:

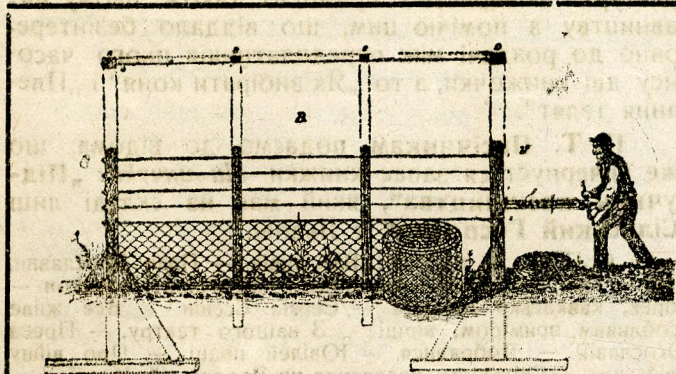
М. Галушинський, голова.

В. Мудрий, секретар.

ЧИТАЙТЕ І ЖАДАЙТЕ
ПО УСІХ КООПЕРАТИВАХ

Чай В. ВИСОЦЬКОГО І СП.

Всі повітові Союзи і кооперативи замовляють в прост через „ЦЕНТРОСОЮЗ“
ЛЬВІВ, ЗІМОРОВИЧА 20.

ДРОТЯНІ СІТКИ ДО ОГОРОЖІ,

дріт кільчастий і звичайний, залізні брами, рафи до шутру і піску як також іншого роду огороження виконує

**ПЕРША КРАЄВА ФАБРИКА СІТОК
І РОБІТНЯ СЛЮСАРСЬКА**

Мих. Шугарт, Львів, вул. Зелена 61.

РОМАН ЗУБИК

ЛЬВІВ, ГАЛИЦЬКА Ч. 16.

СКОРА І СОВІСНА ОБСЛУГА! МАШИНИ ДО ПИСАННЯ

всіляких систем з українським і латин, письмом,
МАШИНИ ДО РАХУВАННЯ І КОПІЮВАННЯ,
урядження бюрові, всіляке приладдя до машин
і їхні складові частини

поручає по найдешевших цінах

ЮЛІАН ЛОМАГА

ЛЬВІВ, ВУЛ. СЕНКЕВИЧА ЧИСЛО 9.
напроти кіна „Уцеха“. Телефон число 28-70.
Конц. взірцева майстерня для направи, чищення,
реконструкцій всіляких бюрових і домашніх машин.
ШКОЛА НАВЧАННЯ НА МАШИНАХ.
ПЕРЕПИСУВАННЯ І ПОМНОЖУВАННЯ ВСІ-
ЛЯКИХ ДРУКІВ НА МАШИНАХ.

НАСІННЯ

ГОРОВОДИНИ, КВІТІВ І ПІЛЬНЕ
першорядної якості поручає існуюча 66 літ фірма

ЕМІЛЬ ФРЕЕГЕ КРАКІВ

Lubicz 38 i-Sukiennice 15/16.

ЛЬВІВ, ТРИБУНАЛЬСЬКА 3.

Висилає за післяплатою.

Цінники на жадання.

Для Кооператив рабати!

ПОРУЧАЄ В ВЕЛИКІМ ВИБОРІ
сукна, цайги, полотна, колдри, ноци, хустки.
Виключне заступництво носівських килимів.
ЦІНИ НИЗЬКІ.

АРХІТЕКТ

ВІКТОР ТРАЧ

ЛЬВІВ, ВУЛ. ТЕАТИНСЬКА Ч. 3.

Виготовляє пляни і кошториси церков, приходств, чи-
талень, народніх домів і всяких мешкальних і госпо-
дарських будинків. — Бере в підприємство всякого
роду будови. — Обіймає технічний нагляд при будовах.

НАСІННЯ

ГОСПОДАРСЬКЕ, ОГОРОДОВЕ, КВІТОВЕ З ПЕРШО-
РЯДНИХ краєвих і заграничних плянтацій

поручає

ЕДМУНД РІДЛЬ

ЛЬВІВ, ВУЛ. РУТОВСЬКОГО Ч. 3.

Спеціальні цінники висилається на бажання.

КРАЄВЕ ТОВАРИСТВО ГОСПОДАРСЬКЕ

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

У ЛЬВОВІ, ВУЛИЦЯ ЗІМОРОВИЧА Ч. 20.

МАЄ НА СКЛАДІ І ВИСИЛАЄ ЗА ПОПЕРЕДНІМ
ОДЕРЖАННЯМ НАЛЕЖИТОСТИ ОТСІ СВОЇ ГОС-
ПОДАРСЬКІ ВИДАННЯ:

Григорій Герман:	Годівля гусей, качок, панта- рок, павів, фазанів і лебедів.	зол. 3'—
„	Годівля курей	3'—
о. Й. Раковський:	Годівля рогатої худоби Ч. II.	3'—
М. Творидло:	Годівля безрог	3'—
Ол. Мельник:	Як годувати худобу дешево а добре	2'—
В. Кучера:	Управа садовини	2'25
„	Виріб вин овочевих	2'—
Г. Цееб:	Управа пашних ростин	2'25
Д-р Г. Величко:	Управа пашних бураків	0'60
„	Сумішка конюшин з травами	0'60
Інж. Евген Нагірний:	Взірцеві стайні і гноївні	2'—
Інж. Ол. Лушпинський:	Відбудова знищених сіл ч. II. (Проекти селянських хат і селянських будинків)	5'—
„	Відбудова знищених сіл ч. III. (Проекти приходств і читал.)	5'—
о. В. Пилипчук:	Підручник пасічництва	6'—
Ю. Павликовський:	Під прапором самопомочи Не ридайте а добувайте	1'50 0'20
В. Королів-Старий:	Як вибрати коня	0'50
К. Михайлюк:	Плекання телят	0'50

Піддержуйте кооперативний промисл!

ВСІ МАСАРСЬКІ ВИРОБИ

шинки, різного роду ковбаси краєвого та заграничного зразків, сальцесони, солонини, смалець, вудженки й інше, вироблене у власній модерно улаженій :: електричній масарській фабриці та ::

ВЕПРОВЕ, ВОЛОВЕ Й ТЕЛЯЧЕ МЯСО

можна вже купувати по конкуренційних цінах в крамниці

„Краєвого Союзу для хову й збуту худоби й безріг“ у Львові, при вул. Краківській ч. 4.

Кооперативам признається значний опуст при замовленнях! — Замовлення з провінції полагоджується негайно й солідно.

НАСІННЯ

Бураків: Мапути, Екендорфські жовті і червоні, півцукрові, цвиклові і всі інші роди. Конюшини, вільної від канянки і гарантовано чистої. Люцерни, тимотки, райграсів і других трав. Всіх родів насіння ярин і квітів на вагу, а передовсім пакетові звісної фірми „Мавтнер“

продає

„НАРОДНЯ ТОРГОВЛЯ“

у всіх своїх 19 складах, а то: у Львові, Станиславові, Перемишлі, Тернополі, Дрогобичі, Коломиї Стрию, Самборі, Рогатині, Бородах, Сяноці, Городенці, Боршевці, Золочеві, Збаражі, Косові, Мостисках, Снятині і Сокалі.

Уділ 20 золотих. — Вписове 2 зол. Члени одержують товарів звороти.

Вкладки на 18% річно!

Одиноким, певним середником нищення бурянів і збіжжівих шкідників (Дротівка, жовта стебельна муха) є ::

Мілко мелений

СТЕБНИЦЬКИЙ КАЇНІТ

Набувати можна у всіх господарсько-торговельних організаціях, місцевих Кооперативах, їх Повітових Союзах та в „ЦЕНТРОСОЮЗІ“, Краєвм Союзі Кооператив у Львові і в його складах в краю, як також за посередництвом Кружків і Філій „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРА“.

Вказівки ужиття висилає безплатно

АКЦІЙНА СПІЛКА

ЕКСПЛЮАТАЦІЇ СОЛЕЙ ПОТАСОВИХ у Львові, площа Смольни ч. 5.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 „

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 долар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,

Львів, вул. Зіморовича ч. 20,
I поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 „
Чверть сторінки 4 „
Одна осьма сторінки 25 „
Дрібні оголошення по 10 с тиків
від слова.

**НАСІННЯ ЧЕРВОНОЇ КОНЮШИНИ (чищене під гарантією),
ЛЮЦЕРНИ, РАЙГРАСУ, ТИМОТКИ, ПАШНИХ БУРАКІВ і горо-
дини** доставляє поштовими і залізничними посилками за післяплатою

„ЦЕНТРОСОЮЗ“, СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ **ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ ЗІМОРОВИЧА Ч. 20.**

Чи Ти, Українська Хазяйко, пригадуєшся, як обезсилюєш економічно свій народ, купуючи у чужих, **маючи свою українську кооперативу?**

Правда, іде весна, чи купила Ти

НАСІННЯ ДО ОГОРОДУ

в „Народній Торговлі“?

„НАРОДНОЇ
ТОРГОВЛІ“
власні склади:

Борщів
Броди
Городенка
Дрогобич
Збараж
Золочів
Коломия
Косів
Львів
Мостиска
Перемишль
Рогатин
Самбір
Снятин
Сокаль
Станіславів
Стрий
Сянік
Тернопіль

А на „паску великодну“ чи все купуєш в „Народній Торговлі“?

Гостей своїх угошуючи вином, чи не паленіє твоє лице, що не купила в „Народній Торговлі“?

Дитині своїй, даючи чоколяду, цукорка, все закупи і скажи їй, що й вона має купувати в „Народній Торговлі“!

Бажаєш ощадно вести домашнє хазяйство, запишися до кооперативи „Народня Торговля“, зложи уділ 20 зол., а по річнім торгу дістанеш зворот товаровий і тим самим товарі будеш мати дешевші від звичайних.

ДРОГЕРІЯ, ПЕРФУМЕРІЯ І ГАЛЯНТЕРІЯ

МАГІСТРА ФАРМАЦІЇ

І. РЕХЕНА

Львів, вул. Галицька 12.

Телефон 25-73.

ПОРУЧАЄ: Багато заосмотрений відділ вибагливої перфумерії і французької косметики, як: перфум, кольонської й цвітові води, креми до осягнення гарної краски лица, туалетні мила, середники до плекання устної ями й зубів, воду до волосся, брилянтину і т. д. Господарчий і хірургічний відділ, далі **НОВО-ОТВОРЕНИЙ** відділ: Галянтерія мужеська й дамська з першорядних фабрик.

Ціни конкуренційні, реклямові.

Для кооператив спеціальний рабат.

ГОРОДНИЧІ ЗАВЕДЕННЯ

ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО В ФРЕДРОВІ,

почта і залізниця

РУДКИ, ВОЄВІДСТВО ЛЬВІВСЬКЕ,

порукає по низьких цінах:

ДЕРЕВА І КОРЧІ ОВОЧЕВІ І ДЕКОРАЦІЙНІ, РОЖІ, БИЛИНИ І ПРОЧІ.

Каталоги на жадання!

А. ВАНГ

НАСЛІДНИК

ПАВЛО ГОХМАН

Львів, вулиця Галицька ч. 18.

Телефон ч. 28-10.

ПОРУЧАЄ на весняний і літний сезон: матеріали мужеські і жіночі в найновіших десенях і найліпших гатунках. Рівнож великий вибір шовків, полотен і шифонів.

ВЕТЕРИНАРІЙНІ ПРИЛАДИ

необхідні в ратуванні домашніх звірят в наглих недугах, поручає за посередництвом „Сільського Господаря“ фірма:

LEON GEORGEON (ЛЕВ ЖОРЖОН)

Львів, вулиця Руська ч. 1.

Ціни подані в ч. 2-ім часопису „Сільський Господар“ за місяць лютий ц. р.

Приймаємо до виміни всякого роду

СИРУ СКІРУ

на різного роду **скіру готову**, а саме: на скіру підшовову, верхню, юхтову (чорну і бронзову), боксову, шеврову, блянки на упряж і т. п.

Услівя виміни є дуже корисні!

Приймаємо рівнож до виміни на скіру готову, скіри різних звірят, а зокрема: видер, тхорів, лисів, вовків, диків, рогаців, кріликів, заяців, псів і т. п.

При доставах більшої кількості сирих скір і при відборі більшої кількості скір готових признаємо **пільги і спеціальні услівя заплати!** Продаж відбувається також в малих кількостях по цінах гуртових.

Агентів приймаємо на корисних услівях.

Наша адреса звучить:

„ІПС“, Підприємство для виміни сирих скір на скіри готові в фабриці

Заведень Гарбарських „Мазага“

Спілка Акційна

Львів, Габрилівка ч. 1.

ЗБИРАЙТЕ ЯЛОВЕЦЬ

Гарний заробіток може мати рік-річно гірське населення, збираючи з весною, як тільки морози і сніги освободять гори, **насіння (ягоди) ялівцю**, якого повно в наших Карпатах. За ялівцем попитуєть багато торговельні фірми і платять добрі ціни. Нехай отже чи то Кружки „Сільського Господаря“, чи то кооперативи або Читальні „Просвіти“ негайно організують масову збірку ялівцю і о сім доносять Управі

„Народньої Торговлі“ у Львові, Ринок 36.,

яка подасть блищ інформації в сій справі, услівя збуту і ціни та готова закупити всяку кількість зібраного ялівцю.